

La F. S. quella
de la F. Corratca

La Esquella de la Torratxa

Almanach

ANTONI LOPEZ-EDITOR

ALMANACH DE LA ESQVELLA DE LA TODRATXA

PERA L'ANY 1910

XXII^è DE SA PV-

BLICACIÓ

LLIBRERIA

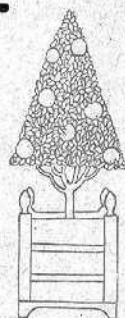
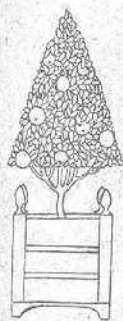
ESPANYOLA

RAMBLA

DEL MITJ

20

APA

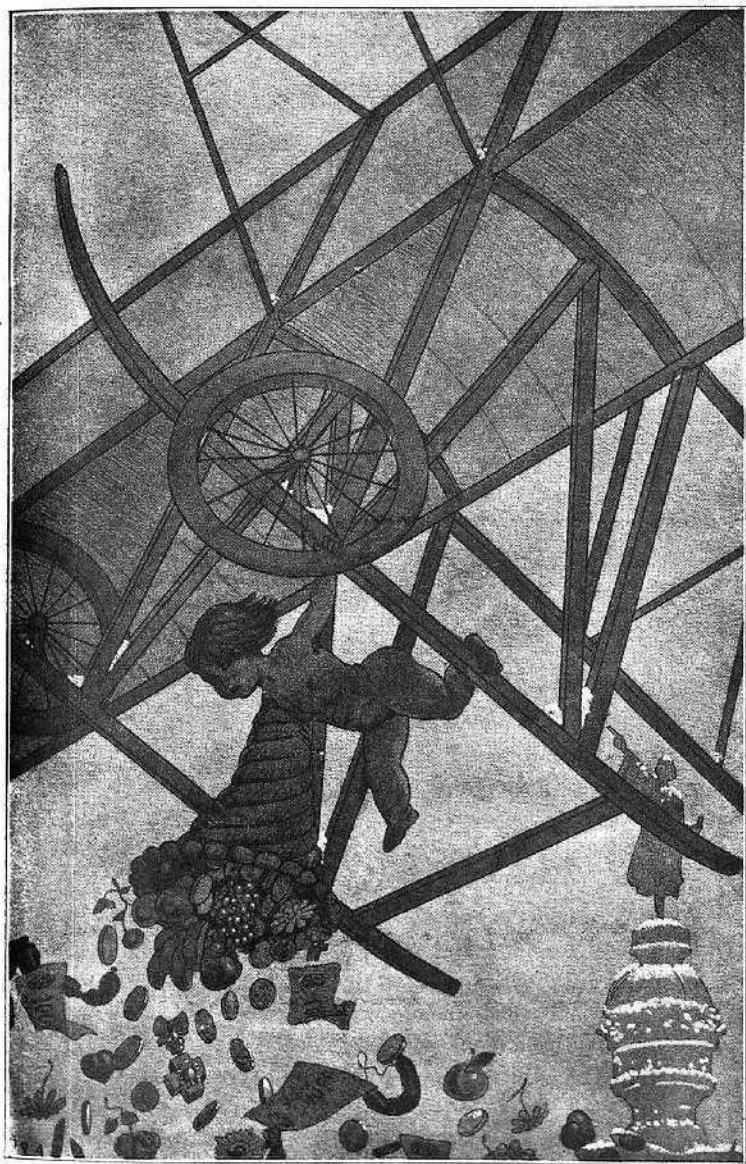

BARCELONA

INSTITUTUL A CAMPAN
 NALEA LINGVISTICE
 (1914)
 A. D. 1914

PROFECÍAS DEL ANY 1910 (per Apa)

—Pareu la gorra, barcelonins, que s' ha acabat la miseria!...

El mes primer de l' any, ¡va de primera!
y es un dels més decents, tota vegada
que fa sortir a la dona ben tapada
d' aquell trosset d' esquena ó de pitrera.

Com qu' es el mes dels gats, no tinc quimera
que 'm passi res si vull fé una *gatada*
y tot ho faig en una *esgarrapada*
perque així 'l fret de mí no s' apodera.

Tothom sas excelencias cantaría
si no fos que n' hi han molts que se 'n recelan
perque diuen que 'l fret que 'l Jané envía
es fret d' aquell que *pela*, y 's rebelan,
pró no comprén la inmensa majoría
que no es ell sol, y que n' hi han molts que *pelan*.

MARTÍ REVOLTÓS

Janer

- 1 Dis. La Circumcisió del Senyor, s. Concordi, pbre.
- 2 Dium. sts. Isidoro, bisbe; Macari, abad. y l'aparició de la Verge del Pilar.
- 3 Dill. s. Daniel y sta. Genoveva.
- 4 Dim. s. Tito y sta. Dafrosa, mr.
- 5 Dimec. s. Telesforo, papa mártir, y sta. Emiliانا, verge.
- 6 Dij. L' Adoració dels Sants Reys.
- 7 Div. s. Raimond de Penyafort, conf., y s. Juliá, mr.
- 8 Dis. sts. Lluciá, mr., Severino, bisbe, Teófil, diaca, y Eladi, mr.
- 9 Dium. s. Juliá, mr. y la seva esposa sta. Basilisa, verge.
- 10 Dill. sts. Nicanor, diaca mr., y Gonzalo, confessor.
- 11 Dim. s. Higini, papa mr., y santa Honorata, verge.
- 12 Dimec. sts. Arcadi, Modest, Alfred y Benet, mrs.
- 13 Dij. s. Gumersindo, mr.
- 14 Div. s. Hilari, bisbe y doctor.
- 15 Dis. s. Pau, erm. y s. Maure, ab.
- 16 Dium. El Santíssim Nom de Jesús, s. Fulgenci, bisbe y dr., y s. Marcelo, papa.
- 17 Dill. s. Antoni, ab., y sta. Rosalina, verge.
- 18 Dim. La Catedral de s. Pere á Roma y s. Leonard, conf.
- 19 Dimec. s. Canut, rey y mr.
- 20 Dij. sta. Fabiá y Sebastiá, mrs.
- 21 Div. s. Fructuós, bisbe, y santa Agnés, verge y mr.
- 22 Dis. sts. Vicens espanyol y Anastasi, mrs
- 23 Dium. s. Ildefons, arquebisbe de Toledo.
- 24 Dill. sta. Timoteu y Feliciá, bisbes, y Tirso, mrs.
- 25 Dim. La Conversió de sant Pau, sta. Elvira, verge y mr., y s. Donat, mr.
- 26 Dimec. sta. Paula, viuda, y sant Policarp, bisbe y mr.
- 27 Dij. La Sagrada Família y sants Joan Crisóstomo y Juliá.
- 28 Div. sts. Valero, bisbe, Tirso, mr. y Cirilo, bisbe d' Alexandria.
- 29 Dis. s. Francisco de Sales, bisbe y dr., y sta. Radegunda.
- 30 Dium. sta. Martina, verge y mr., s. Félix, cfr., y s. Feliciá,
- 31 Dill. s. Pere Nolasco, fundador, s. Ciro, mr. y s. Juli, pbre.

FEBRER

Naix al cor de l' hivern; per atavisme
du follías del sol d' altres jornadas,
el cerca pel cel gris, més endebadas,
y devé sense deu el seu parsisme.

Llavors Bacus l' atrau; l' alcófolisme
li ofereix las xardors tan desitjadas,
pro 'l torna jutglar boig, plé de riallades,
vessánich d' alegría y d' erotisme.

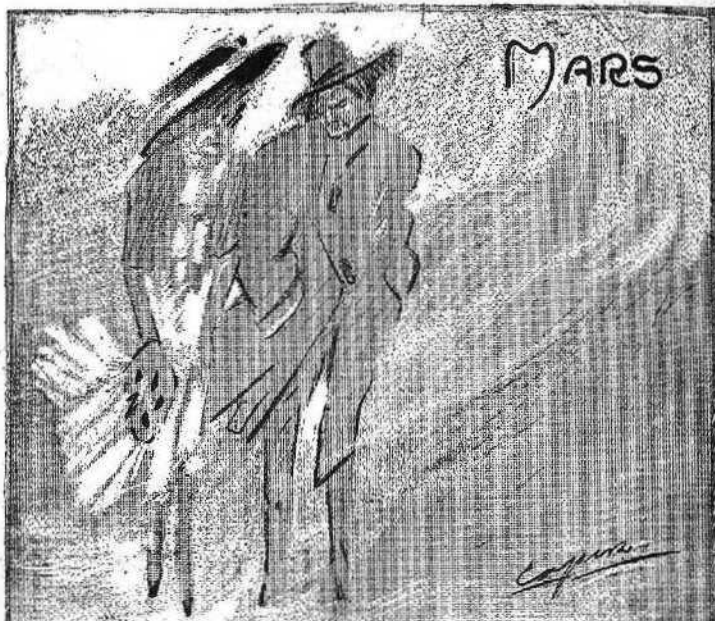
Més quan á morir jove 'l vici 'l porta,
fidel al deu que en el sen cel hi mana,
cobreix sa testa erta y compungida,
no com els vells de Sió, de cendra morta,
car de flor d' atmetller, la flor més blanca,
precursora d' nn sol de nova vida.

MARTÍ GIOL

Febrer

- 1 Dim. sts. Ignaci y Cecili, bisbes y mrs.
- 2 Dimec. **La Purificació de la Verge** y s. Corneli, centurió.
- 3 Dij. s. Blay, bisbe y mr., sant Oscar, y el Beato Nicolau de Longobardo.
- 4 Div. s. Andreu Corsino, bisbe y conf., y s. Joseph de Léonisa.
- 5 Dis. Els sants màrtirs del Japó y stas. Agueda y Calamanda.
- 6 Dium. Santas Dorotea y Revocata. mrs.
- 7 Dill. sts. Romuald, bisbe, y Ricardo, rey.
- 8 Dim. sts. Joan de Mata, fund., Juvenci, bisbe, y Pau, mr.
- 9 Dimec. *de Cendra*. Sta. Apolonia, verge y s. Jocundo, mr.
- 10 Dij. s. Guillelm, ermitá. y santa Escolástica, verge.
- 11 Div. Els set servents de Maria, fundadors.
- 12 Dis. stas. Eularia, verge y mr., y Humbelina, verge.
- 13 Dium. sta. Caterina de Ricci y s. Benigre. ab.
- 14 Dill. s. Valentí, pbre. y mr., y el Beato Joan.
- 15 Dim. sts. Fausí, pbre., Jovita y Sever, mr.
- 16 Dimec. sts. Onessi, bisbe, y Honest, mrs.
- 17 Dij. sts. Policroni, Rómul, mr., y Claudi, bisbe.
- 18 Div. sts. Simeó y Flaviá, bisbes, y la Beata Cristiana, verge.
- 19 Dis. sts. Mansuet y Alvar de Córdoba.
- 20 Dium. sts. Lleó, Sadot y Nemesi, màrtirs.
- 21 Dill. sts. Félix, Maximia y Vèrul, bisbes, y Severia, mr.
- 22 Dim. La Catedral de s. Pere en Antioquia y s. Pascasi, bisbe.
- 23 Dimec. s. Pere Damiá, sta. Maria de Cort y sta. Margarida de Cortona.
- 24 Dij. sts. Matías, apòstol, Molest, bisbe, y Sergi, mr.
- 25 Div. s. Tarasi y el Beato Sebastia d' Aparici.
- 26 Dis. Nostra Senyora de Guadalupe de Méjich.
- 27 Dium. sts. Leandro, arquebisbe y doctor, y Baldomer, conf.
- 28 Dill. sts. Macari, Román, Teófil, Rufi, Euno y Just mrs.

Plá 's coneix, mes de Mars, que el déu que 't guía
es un deu impetuós, que res l' atura;
just á florir comensa la Natura,
y un bofarut el poncellam destria.

Per la finestra que de por cruixia
el vent á las masías s' entafura,
y l' avia s' en endú, qui la ventura
de sos vint anys, vora del foch somia.

Oh, mes de Mars! Tothom de tú, té queixas;
la Humanitat té veu vení assorada,
qu' encare que 'ls jorns llarchs de nou ens deixas
y en dus la Primavera cada anyada,
lleuger y sense cor, te diverteixes
matant als delicats d' una ventada!

A. LLIMONER

Mars

- 1 Dim. sts. Rossendo y Albí, y santas Antonina y Eudoxia, mrs.
- 2 Dimec. s. Ximplici, papa y conf., s. Lluci, bisbe, y sta. Genara.
- 3 Dij. sts. Emeteri, Medi y Saldoni, mrs., y sta. Conegunda, emp.
- 4 Div. s. Cassimir, rey, y s. Lluci.
- 5 Dis. El Beato Nicolau Factor, cf., sts. Eusebi, mr., y Teófil.
- 6 Dium. s. Olaguer, arquebisbe de Barcelona.
- 7 Dill. s. Tomás d' Aquino, doctor, y sta. Felicitat.
- 8 Dim. sts. Joan de Deu, fundador y conf., Quintili y Veremundo.
- 9 Dimec. s. Paciá y sta. Francisca.
- 10 Dij. s. Melitón y 29 companys mrs., sts. Cipriá y Cayo.
- 11 Div. s. Constantí y sta. Aurea.
- 12 Dis. sts. Gregori el Magne, papa y dr., y Bernat, bisbe.
- 13 Dium. de Passió. Sts. Ramiro, Rodrigo y Salomón, mrs.
- 14 Dill. stas. Florentina y Matilde, y sts. Pere y Afrodisi, mrs.
- 15 Dim. sta. Madrona, verge y mr., y s. Longinos, mr.
- 16 Dimec. s. Heribert, bisbe y conf., y s. Hilari, bisbe.
- 17 Dij. sts. Patrici, bisbe; Teodoro, mr., y Joseph d' Arimatea.
- 18 Div. *La Verge dels Dolors* y l' Arcàngel Sant Gabriel.
- 19 Dis. **Sant Joseph, espós de la Verge.**
- 20 Dium. de Rams. Sta Fotina, la Samaritana, y s. Nicet bisbe.
- 21 Dill. sts. Benet, ab. y fdr., Filemón y Doní, mrs.
- 22 Dim. sts. Deogracias y Benvingut, bisbes.
- 23 Dimec. sts. Victoriá, mr., y el Beato Joseph Oriol, conf.
- 24 Dij. Sant. sts. Timoteu y Pausides, mrs., y Agapito, bisbe.
- 25 Div. Sant. **L' Anunciació de Nostra Senyora** y s. Dimas.
- 26 Dis. s. Brauli y sta. Màxima, mr.
- 27 Dium. **Pasqua de Ressurrecció**, sta Lidia, son espós y fills.
- 28 Dill. s. Sixto III. papa y conf., y s. Doroteo, mr.
- 29 Dim. sts. Eustasi, abad, Segón, mr., Cirilo y Josías, diaca.
- 30 Dimec. sta. Joan Clímaco, Pastor y Régul.
- 31 Dij. s. Amós, profeta, s. Benjamí y sta. Balbina, verge y mr.

ABRIL

¿Voleu saber qué passa al mes d' Abril?...
Donchs, si ara m' escolten vos ho diré:
per l' Abril passa gent pel meu carré;
pel carrer d' Aragó passa el carril.

Per l' Abril gasta humor l' home tranquil
y gasta molts diners... aquell que 'n té;
per l' Abril en el llit s' hi está molt bé
y arreu se sol menjar bastant pernil.

Per l' Abril prenen roba dels terrats;
els automòvils corren disparats,
las llengas de las donas son... humidas;
á dintre la presó es ahont hi ha més presos...
Aixó, per més que semblin grans mentidas
sol passar al Abril... (y als altres mesos.)

A. S. MATRÁS

Abril

PERTENECE A LA BIBLIOTECA
DEL
ATENEU BARCELONÉS

- 1 Div. sta. Teodora, verge y mr.,
sta. Huch y Venanci.
- 2 Dis. s. Francisco de Paula, conf.
y fund., y sta. Teodosia, verge.
- 3 Dium. de Quasimodo. s. Benet de
Palerm, conf., y s. Pancrás.
- 4 Dill. s. Isidoro, arquebisbe de Se-
villa, y s. Ambrós.
- 5 Dim. s. Vicens Ferrer y stas. Ire-
ne y Emilia, verges y mrs.
- 6 Dimec. sts. Celestí y Cels, bisbe.
- 7 Dij. sta. Epifani, bisbe y mr., Sa-
durní, bisbe, Donat y Ruffí.
- 8 Div. s. Albert el Magne, bisbe, y
sts. Tiburci, mr. y Dionís.
- 9 Dis. stas. María Cleofé, Caterina
y Cassilda, verges.
- 10 Dium. sts. Daniel y Ezequiel, pro-
fetas y mrs.
- 11 Dill. s. Lleó I el Magne, papa y
doctor y sta. Florentina, verge.
- 12 Dim. sts. Juli, papa, Constantí,
bisbe, y Víctor, mr.
- 13 Dimec. s. Armengol, rey.
- 14 Dij. La Divina Pastora y sts. Ti-
burci y Valeriá, mrs.
- 15 Div. stas. Basilisa y Anastasia,
mrs., y s. Mari.
- 16 Dis. s. Toribi, sta. Engracia, ver-
ge, y companys mártirs.
- 17 Dium. El Patrocini de Sant Jo-
seph y la Beata María de Jesús.
- 18 Dill. s. Eleuteri, bisbe, y la seva
mare sta. Antía.
- 19 Dim. sts. Hermógenes, Lleó IX,
papa, y Vicens, mrs.
- 20 Dimec. sta. Agnés de Mont-Pul-
ciá, verge.
- 21 Dij. sts. Anselm y Simeó, bisbes,
y Silvi, mr.
- 22 Div. sts. Soter y Cayo, papas mrs.,
y la Verge de las Angunias.
- 23 Dis. s. Jordi, mr., patró de Cata-
lunya, y sta. Victoria.
- 24 Dium. sts. Gregori, Fidel, mr., y
Melitó, bisbe, y sta. Bona.
- 25 Dill. sts. March, evangelista, Filó
y Calixte, mrs.
- 26 Dim. sts. Clet y Marcellí, papas,
y Claudi, mrs.
- 27 Dimec. s. Pere Armengol, mr., y
s. Anastasi, papa.
- 28 Dij. sts. Prudenci, Vidal y Vale-
ri, mártirs.
- 29 Div. sts. Pere, mr., Robert, ab.,
y sta. Tércula.
- 30 Dis. sta. Caterina de Sens, verge,
y s. Eutropi.

Maig

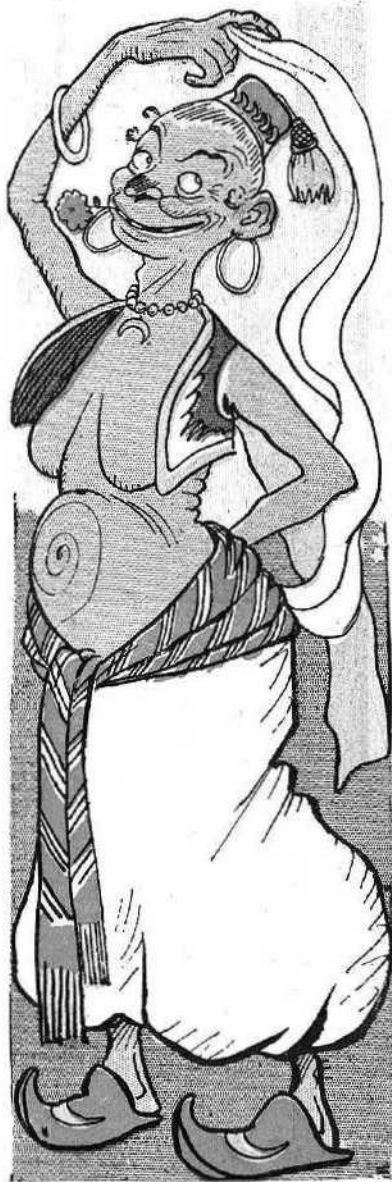
Ab tú arriban els días de bonansa
Maig florit, mes d' amor y juvenesa,
mes artista, essencier de la bellesa,
mes tebi y enervant, mes d' esperansa;
á tú t' adressa la primera estansa
el poeta primerench, y á l' escomesa
dels aymadors, inmolan llur puresa,
per tú, las verges, plenas de confiansa.

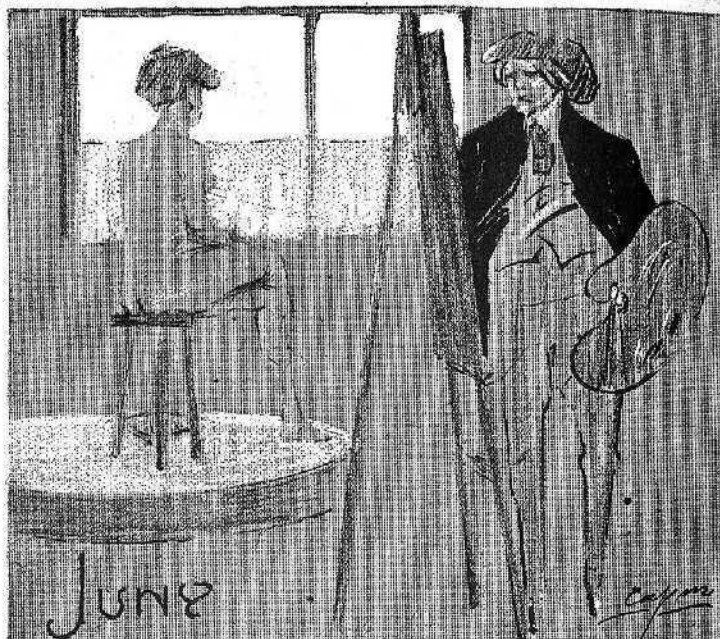
Es ta llum inefable tan gloriosa
que per viure en un Maig etern suspiran
las verges y poetas que t' admiran;
que á n' ells els altres mesos els fan nosa
y á n' ellas las hi duhen greu desvari
perque sobran també... ó per lo contrari.

D. CUCURULLA

Maig

- 1 Dium. sts. Felip y Santiago, ap., y s. Jeremías, profeta.
- 2 Dill. sts. Atanasi, bisbe y doctor, Félix, diaca, y Antoni, arq.
- 3 Dim. L'Invençió de la Santa Creu y s. Alexandre, papa.
- 4 Dimec. s. Froilá, mr., y stas. Mónica, viuda, y Pelagia, verge.
- 5 Dij. L' Ascensió del Senyor y la Conversió de s. Agustí.
- 6 Div. S. JOAN ANTE PORTAM LATINAM y sta. Beneta.
- 7 Dis. sts. Estanislau y August.
- 8 Dium. L' Aparició de s. Miquel Arcàngel.
- 9 Dill. La Verge dels Desamparats y s. Gregori Nacianceno.
- 10 Dim. s. Antoni, arq. de Florencia.
- 11 Dimec. sts. Pons, Eudalt y Anastasi, mrs.
- 12 Dij. s. Domingo de la Calsada y y s. Epifani, bisbe.
- 13 Div. s. Pere Regalat, conf., y santa Argentea, verge.
- 14 Dis. s. Bonifaci, papa, y sta. Corona, mrs.
- 15 Dium. Pasqua de Pentecostés, s. Isidro Llaureador y sta. Dionisia, verge y mr.
- 16 Dill. sts. Joan Nepomuceno, mr., Pelegrí y Ubald, bisbe.
- 17 Dim. s. Pasqual Bailón, conf.
- 18 Dimec. sts. Félix de Cantalici y Venanci, mr.
- 19 Dij. s. Ibo y s. Pere Celestí.
- 20 Div. s. Bernardí de Sena y sant Baldiri, mr.
- 21 Dis. s. Secundí, mr., y sta. Virginia, verge.
- 22 Dium. La Santíssima Trinitat y stas. Rita de Cassia y Quiteria.
- 23 Dill. L' Aparició de sant Jaume apòstol y s. Desideri, bisbe.
- 24 Dim. sta. Afra y companya mrs.
- 25 Dimec. sts. Gregori VII, papa, y Genadi.
- 26 Dij. SS. Corpus Christi, sants Felip Neri, Eleuteri y Sacarías.
- 27 Div. El venerable Beda, pbre., y s. Juli.
- 28 Dis. s. Just, bisbe d' Urgell, y s. Emili.
- 29 Dium. sta. Teodossia, mr., y sants Voto y Félix, conf.
- 30 Dill. s. Ferrán, rey de Castella, y sts. Gabí y Bassili.
- 31 Dim. La Verge Mare del Amor Hermós.

¿Un sonet sobre 'l Juny?... Donchs ara es la hora
de parlarte, lector, de la formiga,
de l' era y de la fals y de l' espiga
y la gaya aureneta xiscladora.

Jo 't diria aquí, amable llegidora,
secrets de l' escardot y de l' ortiga.
Jo 't faria sentir la ven amiga
de un segador prenat d' una pastora.

Jo 't parlaria aquí de les cantades
de guatillas y pu-puts; de les orquestes
de cigalas y grills... Pero, endebades!

¿A qué descriure, aquí, idilis campestres
si tot aixó ho ha dit cent mil vegades,
molt més ben dit que jo, l' Apeles Mestres?

FRA NCI

Juny

- 1 Dimec. sts. Simeón, ab., y Fortunat, conf.
- 2 Dij. sts. Marcell, Pere y Erasme, mrs., y sta. Edelmira, verge.
- 3 Div. *El Sagrat Cor de Jesús*, sant Isaac, monjo, y sta. Clotilde.
- 4 Dis s. Francisco Caracciolo, fundador, y s. Quirí
- 5 Dium. sts. Bonifaci, bisbe, y Sanxo, mrs
- 6 Dill. sts. Felip, diaca, Norbert, arquebisbe, y Artemi, mr.
- 7 Dim. sts. Sabiniá y Jeremías.
- 8 Dimec. s. Salustia, conf., y santa Caliope, mr.
- 9 Dij. sts. Primo, mr., Feliciá y Juliá, monjo.
- 10 Div. sta. Margarida, reyna d' Escocia, sts. Sacarías y Primitiu, mrs., y s. Aureliá, bisbe.
- 11 Dis. sts. Bernabé, apóstol, y Fortunat, mrs.
- 12 Dium. sts. Joan de Sahagún y Onofre, conf.
- 13 Dill. s. Antoni de Pádua, conf., y sta. Aquilina, verge.
- 14 Dim. sts. Bassili y Elísseu, prof.
- 15 Dimec. sts. Vito y Modest y santa Crecencia, mrs.
- 16 Dij. s. Joan Francisco y sta. Juliá, mrs.
- 17 Div. sts. Manel, Sabel é Ismael, mártirs.
- 18 Dis. sts. Faust y companys mrs., y s. Joan ermitá.
- 19 Dium. sta. Juliana y s. Gervasi.
- 20 Dill. sts. Silveri, papa y mr. Pau y Ciriach, y sta. Florentina.
- 21 Dim. sts. Lluís Gonsaga y Erimón.
- 22 Dimec. s. Paulí, bisbe y conf., y sta. Consorcia, verge.
- 23 Dij. sta. Agripina, verge y mr., y s. Zenón.
- 24 Div. **La Nativitat de S. Joan Baptista.**
- 25 Dis. s. Guillelm, ab., y sta. Febroña, verge y mr.
- 26 Dium. sts. Joan y Pau, germans mártirs.
- 27 Dill. s. Zoilo, mr., y s. Ladislau, rey
- 28 Dim. s. Lleó II, papa, y s. Argimí, mr.
- 29 Dimec. **S. Pere y S. Pau, apóstols.**
- 30 Dij. s. Marsal, bisbe, y el Beato Lluís, mr.

JULIOL

L' Odón de Buen, el sabí catedràtich,
En Santos Oliver, cronista místich,
L' actor Parreño, intérprete *sofístich*,
Els dos Borrás, á quin d' ells més simpátich.

L' Iglesias, conceller y autor dramátich,
La dama Canalías, de dó artístich,
El vell Genaro, ramblista y humorístich,
L' Enrich Martí y Giol, poeta estátich.

El literat Zanné, la dona estética
muller d' en Manelich, y la fantástica
política-borbónica-patética-
raqúftica-linfática-eclessiástica.

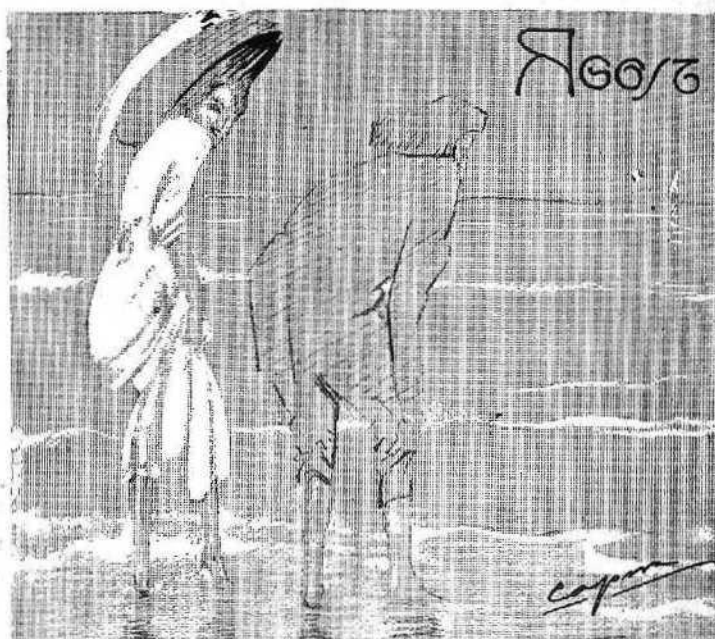
.....
(Tots aquestos qu' he dit, conservant l' ética,
celebran, per Juliol, festa onomástica).

SALVADOR BONAVÍA

Juliol

- 1 Div. s. Gal, bisbe, y sta. Leonor.
- 2 Dis. La Visitació de Nostra Senyora.
- 3 Dium. *La preciosa sanch de Jesús*. s. Trifó y companys mrs.
- 4 Dill. sts. Laureá y Ubriach, bisbes mrs.
- 5 Dim. s. Miquel dels Santa.
- 6 Dimec. s. Isaias, profeta, y s. Rómul, bisbe.
- 7 Dij. s. Pasqual Bailón, bisbe y conf.
- 8 Div. sta. Isabel, viuda, reyna de Portugal.
- 9 Dis. s. Zenón y companys mrs.
- 10 Dium. s. Cristófol y els set companys mrs.
- 11 Dill. sts. Pio, papa mr., y Genaro, y sta. Pelagia, mr.
- 12 Dim. sta. Joan Gualbert, ab., y Félix, mrs.
- 13 Dimec. s. Anaclet, papa mr., y sta. Mirope, mr.
- 14 Dij. La segona traslació de santa Eularia, verge.
- 15 Div. sts. Enrich, emperador, y Camilo de Lelis, fundador.
- 16 Dis. El Triomf de la Santa Creu y la Verge del Carme.
- 17 Dium. s. Aleix y sta. Marcelina, verge y mr.
- 18 Dill. s. Frederich, bisbe, y santa Sinforosa, mr.
- 19 Dim. s. Vicens de Paúl, fundad., y sta. Justa, mrs.
- 20 Dimec. sts. Elías, profeta, y Geróni Emilia, fundador, y santa Lliurada, verge.
- 21 Dij. stas. Práxedes y Julia, verges, y s. Daniel, profeta.
- 22 Div. sta. Maria Magdalena, penitenta.
- 23 Dis. s. Llibori, bisbe y conf., y sta. Erundina, verge.
- 24 Dium. sta. Cristina, verge y mr., y s. Ursini, bisbe.
- 25 Dill. **S. Jaume, apóstol, patró d' Espanya.**
- 26 Dim. sta. Agna, mare de la Verge, y sts. Simeó y Pastor.
- 27 Dimec. stas. Juliana y Sempro-niana, verges y mrs.
- 28 Dij. sts. Nassari, Cels y Víctor.
- 29 Div. stas. Marta y Beatriu, verges y mrs.
- 30 Dis. sts. Abdón y Senén, mrs.
- 31 Dium. s. Ignasi de Loyola, fundador.

Dels pins entre 'l fullatge, la cigala
butzina sas cantadas cansoneras,
y el boll agombolat damunt las eras,
calent del sol, baf sensual exhala.

Fica el cap la gallina sota l' ala
sentint del gall las alas joguineras,
y tot ser animat de mil maneras
canta al amor una cansó triomfala.

Vora el mar hont reposan las fatigas
de law-tenis, foots-balls, cursas y besos,
la nuesa excitant d' unas amigas
miran els joves dolsament corpresos...

...Certament aquest mes, mes de las figas,
es el mes més calent dels dotze mesos.

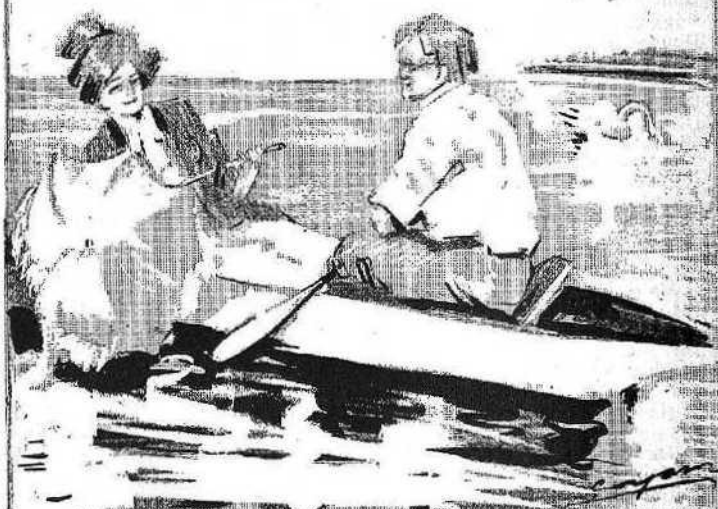
JEPH DE JESUS

Agost

- 1 Dill. *La Verge de la Consolació*, s. Pere adv. y s. Félix, mr.
- 2 Dim. *La Mare de Deu dels Angels* y s. Alfons M. de Ligorí.
- 3 Dimec. *La Invenió del Cos de Sant Esteve*.
- 4 Dij. s. Domingo de Guzmán, cf.
- 5 Div. *La Verge de las Neus*
- 6 Dis. *La Transfiguració del Senyor*
- 7 Dium. sts. Gayetá, fr. y Albert de Sicilia.
- 8 Dill. sts. Ciriach, mr. y Emiliá, bisbe.
- 9 Dim. sts. Román, soldat, mr. y Secundí.
- 10 Dimec. s. Llorens, diaca mr. y sta. Filomena, mr.
- 11 Dij. sts. Tiburci, mr. y Alexandre, b., y sta. Susana, m.
- 12 Div. sta. Clara de Asís, verge y fundadora, y s. Porcá, abat.
- 13 Dis. sts. Casiá é Hipólít, mrs., y sta. Radegunda, reyna.
- 14 Dium. sts. Eusebi, mr. y cf. y Demetri, mr., y sta. Atanasia.
- 15 Dill. **L' Assumpció de Nostra Senyora** y s. Napoleó, bisbe.
- 16 Dim. sts. Roch y Jacinto, confs., Eleuteri y Simplicia, bisbes.
- 17 Dimec. sts. Lliberat, abat y Bonifaci, mr.
- 18 Dij. s. Agapito mr. y stas. Juliana, mr. y Elena, emp.
- 19 Div. sts. Magí, mr. y Mariano, confessor, y sta. Tecla, mr.
- 20 Dis. sta. Bernat, ab. y dr y Filiberto, ab.
- 21 Dium. *S. Joaquim, pare de la Verge*, y sta. Joana Fr.^a Fremiot.
- 22 Dill. sts. Timoteo y Filibert, mrs.
- 23 Dim. s. Felip Benici, cf. y s. Timoteo, mr.
- 24 Dimec. sts. Bartomeu, ap. y Patricia, ab., y sta. Aurea, vg.
- 25 Dij. s. Lluís, rey de Fransa, y sta. Patricia, vg.
- 26 Div. sts. Ceferi, papa y mr. y Adriá, mr.
- 27 Dis. s. Joseph de Calasanz, fundador.
- 28 Dium. *El Puríssim Cor de Maria*, y s. Agustí.
- 29 Dill. stas. Sabina y Hermes, mártirs
- 30 Dim. sta. Rosa de Lima, verge, y s. Bonifaci, mr.
- 31 Dimec. s. Ramón Nonat, cardenal y s. Domingo del Val.

SETEMBRE

Càlid el dia; fresca la serena;
nunci de l' època automnal, plujosa;
el primer rovelló, de pell carnosà,
mostra á la llum sa bronzejada esguena.

Pressegué y figural de bona mena
véssan á dojo fruyta sanitosa;
al bremador la vinya voluptuosa
crida incitanta, de gotims replena.

El cup, lasciú, fruheix ab la rebuda
del fiayrós ví novell que hi regalima;
l' aureneta, golafre de bon clima,
lligant el fato, resta previnguda.

Y, ab sas riallas, l' espectacle anima
l' alegre Baccus, déu de la beguda.

PER LLAUNÉ

Setembre

- 1 Dij. sts. Gil, ab. y Terenciá, b.
- 2 Div. sts. Antolí, mr., Esteve, rey y Elpidi, abat.
- 3 Dis. s. Nonito, b. y sta. Serapia, verge.
- 4 Dium. stas. Cándida, Rosa de Viter y Rosalía.
- 5 Dill. sts. Llorens Justiniá, b. y Bertin, abat.
- 6 Dim. sts. Onesfforo y Fausto, m. y Zacarías, prof.
- 7 Dimec. sts. August, b. y Vicens, mr. y sta. Regina, v. y mr.
- 8 Dij. **La Nativitat de Nostra Senyora y s. Adriá.**
- 9 Div. sts. Gorgoni, mr. y Pere Claver, cf.
- 10 Dis. sts. Nicolau de Tolentí, cf. y Hilari, p. y mr.
- 11 Dium. *El Dols Nom de Maria*, y sts. Proto y Jacinto, mrs.
- 12 Dill. sts. Leongi, Losmes y companys mrs. y Teódul, mr.
- 13 Dim. sts. Eulogi y Amat, bisbes y confessors.
- 14 Dimec. **La Exaltació de la Santa Creu y s. Matern, b.**
- 15 Dij. sts. Justí y Jeremías, y santa Quiteria.
- 16 Div. sts. Corneli, p. y Cipriá, mártir.
- 17 Dis. sts. Pere Arbués, mr. y Lambert, mr.
- 18 Dium. *Els Dolors Gloriosos de Nostra Senyora y s. Ferreol.*
- 19 Dill. s. Genaro, b. y comps. mrs. y sta Pomposa, verge.
- 20 Dim. s. Eustaqui y comps. mrs. y s. Agapito, p. y cf.
- 21 Dimec. sts. Mateu, ap., Jonás, profeta y Eusebi, mr.
- 22 Dij. sts. Jovito de Alejandría y Maurici y comps. mrs.
- 23 Div. sta. Tecla, vg. y mr. y sant Patern, b. y mr.
- 24 Dis. **Nostra Senyora de la Mercé.**
- 25 Dium. sta. María de Cervelló, vg.
- 26 Dill. s. Cipriá, mr. y sta. Justina, vg y mr.
- 27 Dim. sts. Cosme y Damiá, germans mártirs.
- 28 Dimec. sts. Wenceslau, mr. y Salomó, b.
- 29 Dij. **La Dedicació de Sant Miquel arcàngel.**
- 30 Div. s. Geroni, dr. y sta. Sofia, verge.

OCTUBRE

Sino qu' he sigut sempre refractari
de dar-me pisto fent valentonadas,
á puntadas de pen y á clatelladas
treuria jo aquest mes del calendari.

Tan aviat hi fa sol, com al contrari,
las pega per fer grans tamborinadas,
y entre tós y estornuts, moltas vegadas
ens fa converti en pots d' apotecari.

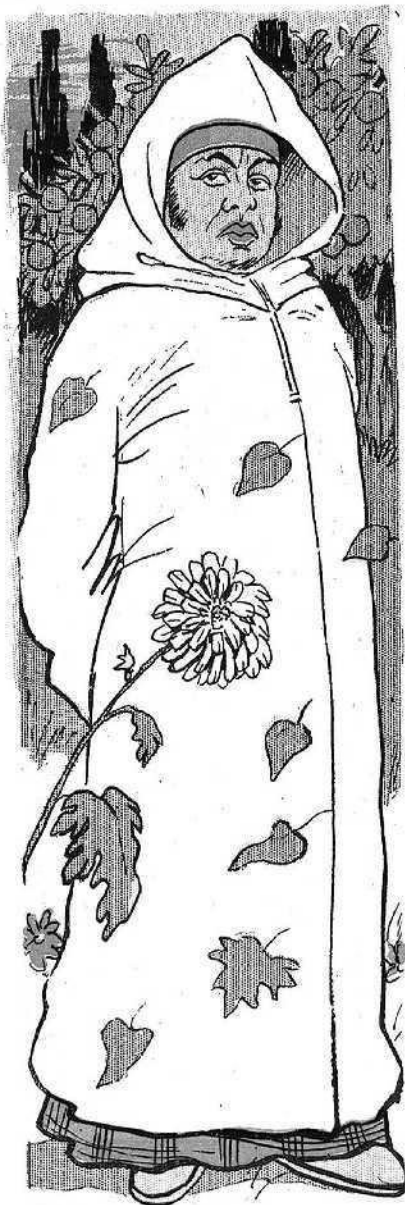
Quan ell vé, orías de fruyt quedan las vinyas,
ni fabas ni maduixas hi ha á la plassa.
En cambi, vés què 'ns porta: boleta, pinyas,
castanyas y també alguna carbassa!...

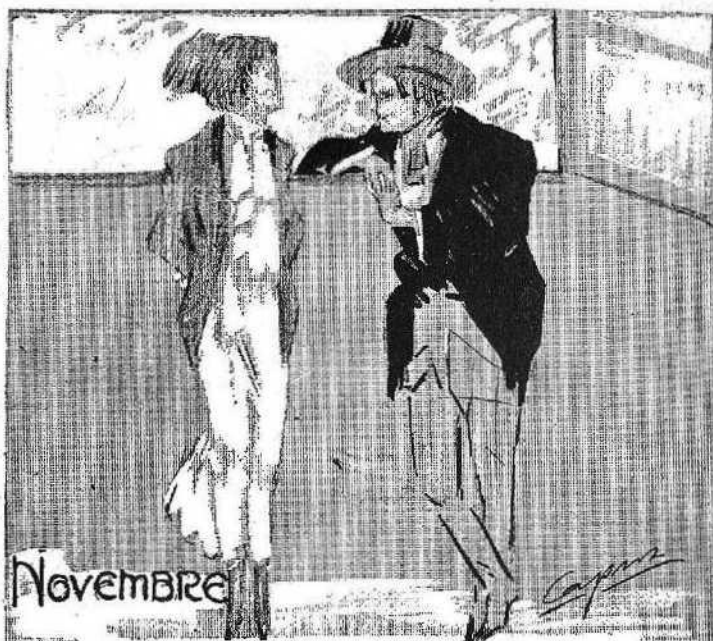
No esperéu d' aquest mes grans alegrías
fins qu' en lloch de 31, tingui 20 días.

ANTÓN DEL SINGLOT

Octubre

- 1 Dis. El Sant Angel Custodi de Espanya y s. Remigi, b.
- 2 Dium. *La Verge del Roser* y els sants Angels de la Guarda.
- 3 Dill. sts. Candi, mr., Gerard, ab. y Faust. mr.
- 4 Dim. sts. Francesch de Asís, fundador, Eusebi y Lucio. mr.
- 5 Dimec. sts. Froilá y Plácit, mr.
- 6 Dij. sta. Fe, vg. y s. Bruno, fdr.
- 7 Div. sts. March, p. y cf., Sergi y Baco. mrs.
- 8 Dis. stas. Brigida, viuda y Reparada, vg. y mr.
- 9 Dium. s. Domingo, b. y sta. Puella, abadesa.
- 10 Dill. s. Francesch de Borja y s. Lluís Beltrán, cfs.
- 11 Dim. s. Nicasi, b. y mr. y santa Claudia, vg.
- 12 Dimec. *La Verge del Pilar* de Zaragossa y s. Serafi, cf.
- 13 Dij. *La Mare de Deu del Remey* y s. Eduart, rey.
- 14 Div. s. Calixte, p. y mr. y santa Fortunata, vg.
- 15 Dis. sta. Teresa de Jesús, verge y fundadora.
- 16 Dium. sts. Gal, abat y Ambrós, bisbe.
- 17 Dill. sta. Eduvigis, viuda y la Beata Margarida.
- 18 Dim. s. Lucas, evangelista y Trifonia, emperatriu.
- 19 Dimec. s. Pere de Alcántara, cf.
- 20 Dij. s. Joan Canci, cf. y sta. Irene, verge.
- 21 Div. sta. Ursula y companyeras verges y mártirs.
- 22 Dis. stas. María Salomé, viuda y s. Córdula, mr.
- 23 Dium. s. Pere Pasqual, b. y mr. y s. Joan Capistrá, cf.
- 24 Dill. sts. Rafel Arcángel y Bernat Calvó, b.
- 25 Dim. sts. Crispí y Crispiniá, mártirs.
- 26 Dimec. sts. Evarist, p., Lluiciá y Marciá
- 27 Dij. s. Vicens y stas. Sabina y Cristeta.
- 28 Div. sts. Simón y Judas Tadeo, apóstol.
- 29 Dis. sts. Narcís y Maximiliá, bisbes y mártirs.
- 30 Dium. sts. Claudi y Serapi, b.
- 31 Dill. sts. Quintí, mr., Wifrand, bisbe y Nemesi, diaca.

Per la germana gran la Llagrimosa (1)
estrofas de dolor voldria escriure,
y, per cantá el morir, sé un Xavier Viure (2)
en 'quest temps de la Mort trista y paorosa.

A la mort jo la veig sempre afanyosa,
ab son tétich corcer, cabalcant lliure (3)
entre mitj del dolor, del pler y el riure
d'aquesta humanitat pobra y xacrosa.

Y quan penso ¡ay de mí! (4) que malehida
també se m'endurá la Parca fiera,
llavors, filosofant d'altra manera,
busco prompte á ma ingenua pervertida (5),
y ab sos ulls y sa boca petenera,
fa en un instant de goig, jugarm la vida (6).

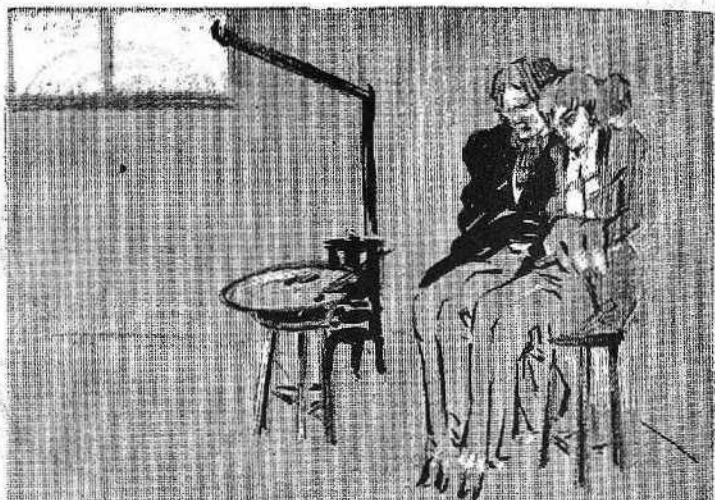
GANXÓ

- (1) Com diria en Rafael Marquina. — (2) Com diria en Bonavia.
— (3) Com diria en Vinyes, ripi inclusiu — (4) Com diuen en
El rey que rabia. — (5) Com podria molt ben dir en Xenius. —
(6) Com diria en Pierre Louys, imitant á n' en Maseras.

Novembre

- 1 Dim. Festa de tots els Sants.
- 2 Dimec. La Conmemoració dels fí dels difunts.
- 3 Dij. Els innumerables màrtirs de Zaragossa y s. Valentí, p.
- 4 Div. s. Carlos Borromeu, arq. y Vidal y Agrícola, mrs.
- 5 Dis. sta. Zacarías é Isabel, pares de s. Joan Batista.
- 6 Dium. s. Sever, bisbe y mr. y s. Félix, monjo.
- 7 Dill. s. Florenci, bisbe y sta. Clarina, màrtir.
- 8 Dim. Els quatre sants màrtirs coronats.
- 9 Dimec. s. Teodor, mr. y El Sant Cristó de Balaguer.
- 10 Dij. s. Andreu Avell, confessor y s. Joan Crisóstomo.
- 11 Div. s. Martí, b. y cf. y sta. Mena, màrtir.
- 12 Dis. sts. Martí, p. y mr. y Diego de Alcalá, confessor.
- 13 Dium. *El Patrocini de la Verge* y s. Estanislau de Koska, cf.
- 14 Dill. sts. Serapi y Rufo, bisbe de Tortosa.
- 15 Dim. sts. Eugeni, b. y mr. y Leopold, emp.
- 16 Dimec. s. Elpidi y comps. mrs.
- 17 Dij. sta. Gertrudis, verge y sant Gregori.
- 18 Div. sts. Màxim, bisbe y Bàrulas, màrtir.
- 19 Dis. sta. Isabel, reyna de Hungría, viuda.
- 20 Dium. sts. Félix de Valois, fr. y Edmundo, rey.
- 21 Dill. La Presentació de Nostra Senyora y s. Honori, mr.
- 22 Dim. sta. Cecília, vg. y mr. y s. Filemón, mr.
- 23 Dimec. s. Climent, p. y mr. y sta. Lucrécia.
- 24 Dij. s. Joan de la Creu, fr. y santa Flora.
- 25 Div. stas Catalina, vg. y mr. y García, mr.
- 26 Dis. Els Desposoris de Nostra Senyora.
- 27 Dium. sts. Facundo y Primitiu, màrtirs.
- 28 Dill. sts. Gregori III, p. y cf. y Rufo.
- 29 Dim. sts. Sadurní, bisbe y màrtir y Blas, màrtir.
- 30 Dimec. s. Andreu, apòstol y santa Maura, verge.

DESEMBRE

Copie

Espléndit el menú, els vins vessantse
y teninte á n' á tu tan á la vora,
que caigui sens parar la neu á fora,
amortallant al any qu' está acabantse.

Com que 'l foch de la llar veig apagantse,
de nou omplim la copa ubriagadora
y acóstat més ¡oh dona temptadora!
qu' escalfa ton cos tant com forn ruhentantse.

Y en 'quest instant supré m d' ubriaguesa,
intensíssim de goig y ansia enfebrada,
mon coll lligant tos brassos de deesa,
á tret ta boca posa esbojarrada,
y tos llavis y els meus, en guerra encesa,
brindarán per l' any nou fins á l' aubada.

P. COLONER Y FORS

Desembre

- 1 Dij. s. Eloy, bisbe y stas. Natalia, viuda y Cándida, mr.
- 2 Div. stas. Aurelia y Elisa, vg.
- 3 Dis. sts. Daniel, bisbe y Francisco Xavier, confessor.
- 4 Dium. sta. Bárbara, vg. y mr. y s. Pere Crisóstomo, bisbe.
- 5 Dill. sts. Dalmaci, b. y Sabas, ab. y sta. Crispina, mr.
- 6 Dim. s. Nicolau de Bari, arq. y sta. Dionisia, mr.
- 7 Dimec. s. Ambrós, bisbe y doctor, y sta. Jara.
- 8 Dij. **La Puríssima Concepció de Nostra Senyora.**
- 9 Div. sta. Leocadia, vg. y mr. y s. Ciprià, advocat.
- 10 Dis. Nostra Senyora de Loreto y sta. Eularia de Mérida.
- 11 Dium. sts. Damás, papa espanyol y Sabí, bisbe.
- 12 Dill. s. Sinesi, mártir y santa Adela, abat.
- 13 Dim. sta. Llucia, verge y mártir y s. Orestes, mártir.
- 14 Dimec. sts. Nicasi y Arseni, mrs.
- 15 Dij. sts. Eusebi, bisbe y mártir y Urbe, confessor.
- 16 Div. stas. Albina, vg. y mr. y Adelaida, emperatriu.
- 17 Dis. e. Llátzer, bisbe y confessor y sta. Vivina, verge.
- 18 Dium. Nostra Senyora de la Esperansa ó de la O.
- 19 Dill. s. Nemesi, mr. y sta. Fausta, verge y mártir.
- 20 Dim. sts. Domingo de Silos y Macari, pr. y mr.
- 21 Dimec. s. Tomás, apóstol y s. Severí, bisbe y confessor.
- 22 Dij. sts. Zenón, soldat y Demetri, mártir.
- 23 Div. sta. Victoria, verge y mártir y s. Sérvulo.
- 24 Dis. sts. Delfi, bisbe y Gregori, pbre.
- 25 Dium. **La Nativitat de Nostre Senyor Jesucrist.**
- 26 Dill. sts. Esteve, protomártir y Dionís, mártir.
- 27 Dim. s. Joan, apóstol y evang.
- 28 Dimec. Els Sants Ignocents, mártirs y sta. Teófila, verge.
- 29 Dij. sts. Tomás Canturiense, bisbe y mártir, y David, r.
- 30 Div. La Traslació de Santiago Apóstol y s. Raniero, bisbe.
- 31 Dis. s. Silvestre y sta. Coloma.

L' any de 1909 es un any històrich pera Barcelona y pera Catalunya. Durant molt temps recordarà la gent nostra la setmana tràgica de juliol, roja de flamas y de sanch, y 'l periode de repressió que ha vingut al darrera...

Y tant bé com comensá l' any nou! Vegé la llum pública una obra espléndida, flor d' espiritualitat, tota plena de fragancias, l' obra més grossa produhida per la renaixensa intelectual y literaria de Catalunya. Ens referim á *La Vida Austera*, d' en Pere Corominas. El públich l' acullí favorabilíssimament, y fins sigué un éxit editorial, en relació á lo que es á Catalunya l' edició de llibres catalans. *La Vida Austera*, que planteja el gran problema de la moral moderna y que es un llibre d' alta religiositat, de pietat y de bondat, meresqué de primer el *boycot* de certa prempsa hipòcritament ultramontana—*La Veu* ni sisquera consigná la publicació del llibre—y després fou objecte de l' ex-comunió episcopal.

L' ona de l' intolerancia religiosa enfonzá definitivament el famós Pressupost de Cultura. De lo succehit ab aqueix magnífich projecte cultural, s' en treu la deducció de que ab els nostres clericals no es possible arribar á un acort. Qui sab si als homes de llibertat y de reforma ens convé més així. Quan la qüestió de l' ensenyansa se planteji novament, en tota la seva integritat, podrém tirar en cara dels adversaris el fet d' haver sigut ells els qui rebutjaren una noble transacció. D' aixó en resulta el cas paradògich remarcat per en Gabriel Alomar de que 'l primer projecte positiu, *constructiu*, del nou periode de la vida catalana, que fou el Pressupost de Cultura, el feren fracassar els elements de la dreta, principalment els constructius, positius y realistas elements de la Lliga, sens perjudici de seguir acusant als elements d' esquerra de destructors y de negatius. Però aquest es un problema d' avenir, y la lluyta per l' ensenyansa tornarà.

Una gran festa de patria y de poesia fou l' homenatge á l' insigne mestre Angel Guimerá. Tot Catalunya—poble, corporacions y intellectuals—respongué entussiasment á la crida dels joves que alsaren la veu propo-sant l' homenatge. Tot Catalunya, en un matí plé de sol y de llum, passá per la plassa de Catalunya—y el nom de la gran plassa era una realitat—pera fer acatament al genial tràgich y demostrarli l' amor y l' admiració que per ell sent el poble catalá, aquest poble artista, com digué aquell día l' Ignasi Iglesias després de la desfílada de las banderas y de las multitudes. Tots els números de l' homenatge tingueren un brillantíssim

éxit, especialment las funcions populars. Després, l' homenatge s' extengué triomfalment per tot Catalunya.

A darrers de mars s' iniciá á Barcelona un fort moviment d' opinió á favor de l' amnistia dels condemnats y processats per delictes polítichs. Las víctimas de la ley de jurisdiccions, sobre tot, eran nombrosas. L' empresonament d' en Pous y Pagés, condemnat pel Tribunal Suprem de Guerra y Marina á sis mesos de presó, acabá de donar caliu á la generosa campanya, y aquesta se vegé coronada per l' éxit, arrancantse d' en Maura l' amnistia desitjada, per virtut de la qual sortiren del cautiveri, tornaren á la terra patria ó's vegeren lliures de l' amenssa del procés una cinquanta de ciutadans.

El fet polítich més important de l' any fou sens dubte las eleccions de regidors que l' mes d' abril se celebraren. No sense discussions y divergencias, s' acordá que las dugas grans branques de la Solidaritat catalana, l' esquerra y la dreta, lluytessin separadament. Per més que molts volian mantenir en la lluyta la cohesió solidaria, triomfá l' criteri dels partidaris de la bifurcació, que tenian de part seva la llógica y l' sentit polítich. "La Solidaritat—deyan els partidaris de la bifurcació—no té, en general, cap feyna á fer en las qüestions dels municipis catalans. No es aquesta la seva missió, ni es aquest el seu camp de batalla. Es la Solidaritat una aliansa de partits ab carácter regional, ó nacional si voleu; no té carácter ni aplicacions municipals. En els municipis catalans, l' entaular la lluyta entre solidaris y anti-solidaris es una equivocació y un greu mal. Res té que veure la Solidaritat Catalana ab el municipi catalá, ahont las qüestions concretes que s' hi plantejan han de separar forsosament y radicalment á las diferentes fraccions solidarias. Una unió electoral de partits diversos sols pot justificarse per un ideal comú dels elegits. ¿No hi ha ideal comú de las fraccions solidarias en el municipi? Donchs no es políticament moral una unió ó coalició en els comicis.. Aquest criteri s' imposá y l's solidaris dividiren las sevas forsas en dos grans alas: á l' un costat l' esquerra, ab nacionalistas-republicans, ex-Unió Republicana, federals y progressistas solts, y á l' altre costat la dreta, ab regionalistas y carlins. Altres dos factors intervingueren en la lluyta: un d' importantíssim, el partit radical ó lerrouxista, y un altre de poch important, la coalició dita administrativa formada per conservadors dinástichs y ultramontans.

Contra lo que tothom creya, contra lo que tothom pronosticava, el resultat de las votacions demostrá la superior forsa de l' esquerra sobre la dreta solidaria. El triomf dels radicals en primer terme—16 candidats elegits y 33,000 vots—no sorprengué de bon tros tant com l' éxit de l' esquerra—8 candidats y 25,000 vots—y l' fracás de la dreta, que s' quedá ab 4 candidats elegits y 22,000 vots. La circumstancia de ferse las eleccions ab vot obligatori, proba que aquèst en el cas concret de Barcelona afavorí á l' esquerra solidaria, que obtingué en sa major part els vots de la gent que acostumava á no votar. Y vetaquí com la ley maurista del vot obligatori, feta evidentment en profit dels partits conservadors y dretistas, aná de rebot á afavorir als elements esquerrans. El paper ridícul de las eleccions aná á càrrech dels pobres senyors del Comité de Defensa Social, d' un parell de candidats lliberals dinástichs que cometeren l' imprudencia de presentarse y de alguns elements de la Unió Catalanista que aconsellaren que s' depositessin á la urna unas candidaturas immaculadament blanques.

A l' endemá de la jornada electoral, *El Poble Catalá* treya la llistó dels escrutinis, dels que resultavan 58,000 vots republicans y 47,000 vots solidaris contra 27,000 monárquichs de totas menas ó indiferents y 38,000 antis-

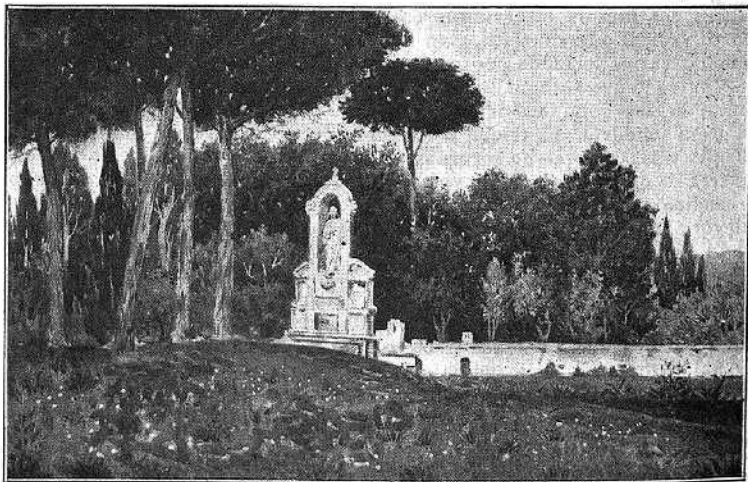
lidaris, ab las següents paraulas estampadas ab grossos titulars: *Barcelona es fondament autonomista. Barcelona es imposantment republicana.* Esplendorosament se demostrá aixó una vegada més, y sols els cegos poden deixar de veure que en la política barcelonina no es possible fer res sòlit si no s'aixeca sobre els fonaments de l'Autonomía y de la República. Aquestas eleccions senyalaren nous camins á la política catalana.

El resultat de las eleccions municipals fou un gran pas pera 'l definitiu acoblament de totas las fraccions republicanas solidarias de Catalunya en un gran partit republicá catalá. Se cregué en alguns moments que la formació de la nova forsa seria casi immediata; però causas que no hem d'esbrinar nosaltres, han aplassat la qüestió. Tot sembla indicar, no obstant que, la constitució del nou partit, cridat á jugar un importantíssim paper en la política catalana, no trigará gayre á esser un fet felissent realisat. El gran obstacle pera l'unió, es el sediment del vell esperit de partit, tant en decadencia avuy, però que encare influheix nocivament en la política catalana dels nostres días. Es d'esperar que 'l criteri ample, modern, europeu, preconisat per la jova generació catalana, triomfará per ff y donará una sòlida base á la futura organisació.

Mentres clareja á l'orient aquest nou día, la Solidaritat Catalana, tant potent tres anys enrerera, sembla anar á la posta, á Barcelona al menys. Uns carlins fanáticos y brutals traydorament apallissaren al diputat provincial nacionalista-republicá, don Santiago Gubern, pretenent així contestar á un article d' *El Poble Catalá* sobre el pobre Carles seté, que poch després morí. Els garrots incivils dels carlins acabaren de trencar la Solidaritat á la nostra capital.

Peró 'l cop fort pera la Solidaritat catalana, malgrat la persistencia electoral de la mateixa en alguns districtes, está en els fets de la darrera senmana de Juliol y més encare en la repressió d'aquells fets. La senma-

ITALIA PINTORESCA (per J. Juliana)

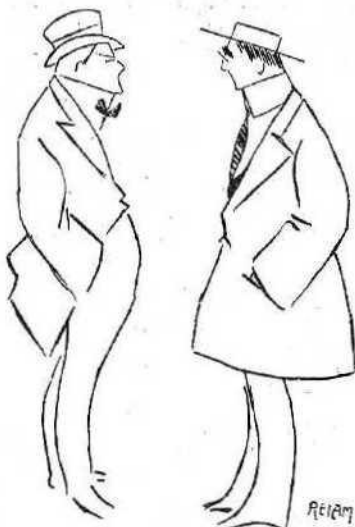
Jardí Romá.

na trágica y la repressió governamental han capgirat els termes de la política catalana, y per damunt del problema de la dignitat y de la llibertat de Catalunya s'ha plantejat el problema de la dignitat y de la llibertat dels catalans. Si 'l 25 de novembre canvià totalment l'aspecte de la nostra política, ¿com es possible que no 'l canviïn profundament els fets recents? Si pera defensar á Catalunya se juntaren magnánimament els que á Catalunya estimaven, esborrant odís y tacas de sanch, ¿còm no han de juntarse ara tots els qui senten l'amor á la llibertat y la necessitat de tenir garantits els drets individuals desconeguts?

El llapis vermell del censor vigila, y no 'm veig ab cor de dir tot lo que sento sobre aquest punt. Tota la gent de reacció, de por y d'egoisme vol aprofitar pera baixos fins de secta, de classe y de grupo aquells dolorosos fets. Bé prou que 's parlará de tot quan la paraula verídica y lliure sigui permesa. Limitemnos ara á consignar que tota la mixtificació d'aqueixa gent té dugas basas, totes dugas falsas: l' una es l'exageració dels fets vituperables que á l'ombra de la revolta 's cometeren, y l'altre 'l barrejar malévolament als revoltats ab la pillada de Barcelona, que sortí dels seus caus en aquells dias excepcionalíssims. Si en lloch d'esser obrers y republicans els revoltats, haguessin sigut carlins y catòlics, la pillada, els baixos fons, haurían sortit també al carrer en iguals circumstancias y haurían realisat els mateixos excessos de deshonor y de saqueig.

El Congrès Universal Esperantista, que portá á Barcelona uns vuycents congressistas estrangers, ens distregué y aixecá un xich el deprimít esperit de la ciutat. Per dissort, la misteriosa tragedia del terrorisme barceloní

COMPTE RODÓ (per Reiam)

—¿Quants anys tens, ara, tú?
—Home, aviat ho sabré... La meva germana va néixer per la festa major de Caldetas... Conta.

A CA'N PREN-Y-FUIG (per Reiam)

—Ara no 'm recordo si he pagat l'horxata... N' hauré de pendre un' altra... per refrescar la memoria.

floreix altre cop sinistrament. Una nova lluyta electoral ha agitat als partits. Ja ha passat l'agitació... En el cel trist de Barcelona els núvols negres s'agombolan y sota aquest cel se dibuixa la silueta de la montanya de Montjuich. Passa l'història per damunt de la ciutat...

WIFRET

ANACREONTICA

D'EN AQUILES J. ECHEVERRÍA, de Costa Rica, mort á Barcelona l'11 de Mars de 1909. Traducció en tribut al poeta y al amich.

Ja hem arribat als mesos
de las besadas bojas,
de la sanch enardida,
dels amors, de las rosas;
tots els cors se comprenen
y s'ajuntan las bocas;
la rihent primavera
ja és regina y senyora.

Ha fugit l'hivernada
ab son trist estol d'ombras,
el vent, irat, no xiula,
ni 'l tró en l'espai udola,
no's veuen núvols negres,
ni fan tardes boyrosas.
Naturalesa, canta,
batega y se deixonda.

La terra, fecundada,
renaix ab vida nova,
l'arbre va treynt brancas
y las brancas rebrotan.

La prada s'encatifa
de flors, d'herbey y molssa;
volant, el capoll deixa
la grácil papellona;
las auras matineras
á las flors acaronan,
que redressant's badan
á sa besada dolça.

Dins del bosch, Filomena
son cant festiu entona;
tot es llum y poesia,
tot es festa, tot gloria;
rumbeja el cel sas galas
y els nius vessan de joia.

¡Veniu, joves, y alegres
omplim de most las copas!
¡Hossana á aquells que riuhen!
¡Hossana á aquells que gosan!

¡Per tú va 'l nostre brindis,
la Venus temptadora,
per tú, que 'l rahim revifas
en la parra pomposa
y de mels y fragancias
els fruyts sucosos omplas;
donas alas á l'aura
que á las rosas gronxola,
protegent sas besadas

y festejant sas bodas;
y dels aucells cantayres
sabs posar en sas gorjas,
de clarins misteriosos
vibrants y tendres notas!

¡Per tú va 'l nostre brindis,
la Venus amorosa,
que als festins vas alegre
y els cors amants acoblas
al voltant de las dansas
de bacants luxuriosas!

¡Per tú, dels goigs, oh, mare,
fontanella d'ahont brolla
el plaher qu'embriaga,
la besada que afoga;
la de llabis de grana,
la de soperbas combas,
que aixecas las cortinas
de las blancas arcobas,
penetrant al santuari
ahont tranquilas reposan
las púdicas donzellas
de cabelleras rossas,
y forjas en llurs pensas
quimeras somniadoras!

¡Ab ta gentil presencia
lo trist, jolui se torna
y son tas lleus petjadas
estelas lluminosas!

¡Primavera es ton trono,
sas flors son ta corona,
tos esclaus els cors joves,
oh, deesa voluptuosal

¡La joventut es curta,
bebém, companys, á l'horal

¡Mentres la sava ardenta
per nostras venas corra,
de genolls, femli ofrena
dels bells moments de joia!

¡Passém la vida, alegres,
entre cants, flors y donas;
del millor most omplimlas
fins á vessar, las copas;
els ulls radiant, encesos,
y la sanch, ardorosa,
el cor ple de venturas
y el bes en nostras bocas!
¡Hossana á aquells que riuhen!
¡Hossana á aquells que gosan!

JOAQUÍ M.^a DE ARCE

ITALIA PINTORESCA. (Quadro d' *Enrich Serra*)

Un recó de Subiaco, poblet á prop de Roma.

EXEMPLAR RARO

Fa un any que en Pau es casat
ab una de Santa Eulària,
y segons ell ha opinat,
per un home en tal estat
la sogra es molt necessaria.

Y aixís com molt malament
altres ab la sogra viuhen,
ell hi viu divinament:
diu que 'ls que mal d' ella diuhen
menten descaradament.

Segons diu, no hi pot haver
qui á una sogra trobi tara,
que á no havé existit la mare
de la que un vol per muller,
cap casat hi hauria encare.

Aquesta es la seva ciencia
y parlant per experiencia
de dir, no s' amaga pas,
que ara y sempre, la existencia
de la sogra, es efíca.

Li dú un amor tan prudent
desde que 's consumá l' obra
del seu sagrat casament,
que, may, may, ni un sol moment
se la pot treure de sobra.

Ja 'n poden tenir d' agallas
y rahons, la dona y ell;
la sogra evita barallas
y al punt se tornan riallas
lo que era rabia y tropell.

Te un caràcter especial
que á n' ell sempre l' ensabona
y hq fa ab una gracia tal,
que á n' en Pau molt bo li dona
quan el dona pel morral.

Diu que sols busca ocasió
de complaurel nit y dia;
y si no fos... pel sinó,
la bona dona pendria
que en Pau li fes un petó.

Si un dia ell no 's troba bé
ó está un xiquet marejat,
molt interés per ell té;
com sab lo que li convé
fa purgarlo y, au, curat.

Si te poca gana, es clá
ell á sa esposa li mana
que fassi caldo, pro, ca;
la sogra s' hi fica y fa
tot lo que en Pau li demana.

Y si quan la son l' apreta,
vol dormir, el deixa á las foscas,
y si una mosca l' inquieta
ella s' está una estoneta
prop d' ell, ventantli las moscas.

Si un botó s' ha de cusir
ó uns mitjons s' han de surgir
ella ho va fent poch á poch
perqué no pot pas sufrir
que li surti un fil pe 'n lloc.

Te també una condició
que á n' en Pauet molt l' halèga;
quan van al "Cine," tots, ó
al teatro á veürer funció,
ella tot el gasto paga.

Y en fi; n' está tan content
de sa sogra en Pau, que un dia
va dir que si ella 's moria
li alsaria un monument
al mitj de la galeria.

J. STARAMSA

BAIXANT TRASTOS

—¡¡Ja 'm pensava que no vindrian!!

—¡No 'ns descuydém may, senyora! Pero avuy, avans de venir hem
tingut de fer un altre viatje.

—¡Ja cal que 's donguin pressa!, sino no tindré temps de montar els
llits á l' altre pis.

—No tingui por; per nosaltres, ray... ¿Fará el favor de darnos la clau
del terrat pera posar la curriola?...

—¡¡Sobretot no prenguin mal!!

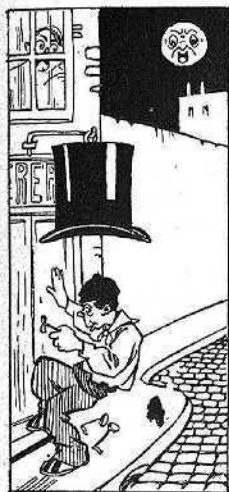
—¡Si que la faríam bona!

—Escolti vosté, ¡ja han portat una conductora que sigui ben neta?...

—¡Y que 's pot llepar!! Cada vespre, després d' haver fet la feyna las
escaldém totas,

UNA RATERA IMPROVISADA

Historieta muda,
(per Robert)

—¡Deu ho fassi que no 'm portin porqueria á casa!

—Estigui tranquila. Tú, Pau, ¿qué ja está aixó?...

—¿Que no ho veus?... ¡¡Agafa la cordal!

—Els hi recomano que no 'm trenquin res.

—Baixarém primer els matalassos, y aixís sitenen mobles delicats, els podrém colocalar bé.

—Procurin no ratllarme la escaparaté.

—Ara me la estava mirant. ¿Sab qu' es una pessa molt bona?

—¡¡Tota es de xicaranda!

—¡Prou que 's veu que s' hi varen gastar la plata!

—Va esser un regalo que 'm va fer la meva sogra, la primera vegada que vareig desocupar.

—¡Vosté sí que ha estat de sort! A mi may m' han regalat res, ab tantas vegadas que he fet aquesta feyna.

—¿Vosté?...

—Calculi ab dotze anys de desocupar pisos.
—¡Está de broma!
—Ves, tú, que tot xerrant no 't distreguis.
—¿Qué dius?...
—Que passis bé la corda, que no 'm caygui una barreta al cap.
—¡Tens molta por de morir ab las calsas posadas!... ¡Ojo, que baixa pisa!
—¿Qué es aixó que regala?... ¿Qué es petroli?... ¡Mal llamp te parteixi en dos y ab el sotrach te quedessin els ronyóns desapareixats!
—¡¡Jesús!... ¿Qué diu aquell home de baix?...
—Y res; es que s' haurá romput el quinqué.
—¿Encare ho gosa dir?...
—¡Redeu, que mira prim!... ¡a se sab que en una muda de casa sempre 'n passen de frescas.

—¡Bé, home!, m' agrada per la frescura.

—No's queixi, que fins ara 'n surt barato.

—¿Que 's pensa que ho han de tren-car tot?...
—No, senyora; pero, perque ho sá-piga, á l' altre viatge que hem fet, hem trencat tres cadiras,

LA DIUMENGERA (per J. Sardà)

—Al demati, á missa; á la tarde, al «Nuevo»; al vespre, á la societat... Uy, no se me 'n gira poca de feyna!...

la pedra marmol d' una tauleta de nit, las nansas d' una sopera y las potas d' un llo ro disecat.

- ¿Y no 'ls han mogut un escándol?...
- ¿Quí?... ¿El llo ro?... No li he dit que era de cartró.
- No, home; els amos dels trastos.
- No hi eran; no més hem vist que dos minyonas.
- Miri, no 's distregui, que torsa la cama del palanganero.
- ¡Pobret, si que está madur! El devían comprar aventurer.
- ¿Qué sab vosté?
- Com que veig que no li costa molt de cambiar d' hetxura.
- Escolta, ¿qué hi ha res més delicat, per baixar?...
- Ara baixaré una escaparate. ¿Estás?...
- ¡Au, vinga!
- Cuydado que no 'm trenquin cap vidre.
- ¡Malehitsiga!, que m' has obert el cap.
- Que renegas, si encare la tinch aquí dalt.
- ¿Y donchs, aixó que ha caygut?...
- ¡¡A veurell Déixim sortir al balcó. Es la Gloria que s' haurá desgafat.

—¿La Gloria, díu?... Si arriba á ser l' In-fern no 'm deixa ni respirar.

L' ASE DE 'N MORA (per *Reiam*)

- ¿Ja han acabat?...
- Aquest caixó es l' última cosa.
- Donchs, tingui; aquí té dos rals perque després vegin á beure, pero tinguin present que 'ls meus trastos, no 'ls baixarán may més.

SANTIAGO BOY

RECORDANSA

Ahír y avuy

I

Al fossar, molt nin encare,
vaig anar per primer cop:
m' acompanyava la mare;
tots dos vestíam de dol.
La mare anava plorosa,
jo, pel que veyia també,
á cada pas una llosa
y á cada llosa una creu...
—Qué hi ha, mare, aquí hont me portas?...
—vaig dir jo tot tremolós.—
Per tot arreu veig flors mortas,
coronas, llassos y noms.
Aquests llochs, per mí may vistos
de qué son, que jo no ho sé?—
Y ella mirantme ab ulls tristos
va contestarme baixet:
—No 't recordas del teu pare?
fillet meu, ¿no hi pensas may?
—Que si me 'n recordo, mare...
—vaig replicar al instant.—
No l' oblido ni un sol día,
y quan me deixas al llit

—Salau!... qu' es maca aquesta
xicoteta de la plana del davant!

la meva ànima 'l somnia
y á tú y ell os veig en mi.
Quan els nins ab son contento
del seu me parlan cofoys,
¡y quina tristesa sento
al veure qu' estich tan soll...
Vaig parlarte d' ell un día
y 'm vas contestà plorant
y jo creyent que 't dolia
may més hi he volgut tornar.
Quan de bon matí 'm llevavas
per ferme 'l primer petó,
del plor que t'hi derramavas
jo 'n tastava 'l amargor.
Veiente sufrí, al-lashoras
vaig tancarme' l dintre pit
y el recordo á totas horas
tant de día com de nit. —
La mare 'm besa ab tendresa
barbotejant entre plors:
—Perque jo sentís tristesa
no 's que 'm dolgués son recort.
Parlantme'n no 'm desagrades,
molt al contrari, fill meu,
las llágrimas devegadas
aplanan el sufriment —

Callarem. Las fullas queyan
rodolant pel nostre entorn,
las ventadas las entreyan
per anar qui sab ahont...

Seguirem: cada petjada
cruixia 'l sorral extés,
y ab l' ànima esporucada
¡com glatia lo cor meu!

Tot d' una 'm digué, parantse:
—Ajonóllat! — Jo obehí
y ella, també ajonollantse
va mormolá un nom diví.

Tot el temps que allí 'ns estarem
no ho he pogut sabé may,
sols sé que quan ne marxarem
la fosca 'ns hi va atrapar.

II

Avuy, me sembla un deliri!
Acompanyat del meu fill
he tornat al cementiri
pel mateix camí que ahí.

També es l' ànima amorosa
quí m' atrau al lloch mateix...
á cada pas una llosa
y á cada llosa una creu...

Oh, mon fill, un nin encare!
Si me 'n venen de recorts!
Aquí 'm parlá del meu pare,
més enllá 'm va fé un petó...

Tot resta igual que aquell día
que jamay podré oblidar:

el sorral que als peus cruixia
y el brunzi del sech fullam.

Aquí 'l jorn quan declinava
va sorprendre'ns sens esment;
antany, ab ella pregava...
avuy, per ella also 'l prech...

Quan la mort, engelosida
dongui ab mos ossos aquí,
benhaja fill de ma vida
si guardas recort de mí.

La fossa que hágis regada
ab las llágrimas del cor,
la veurás engarlandada
com aquesta, tota flors.

Flors surtidas de la terra,
son caliu d' amors perduts,
que la Mare desenterra
per fruhir l' excelsitut.

JOBICO

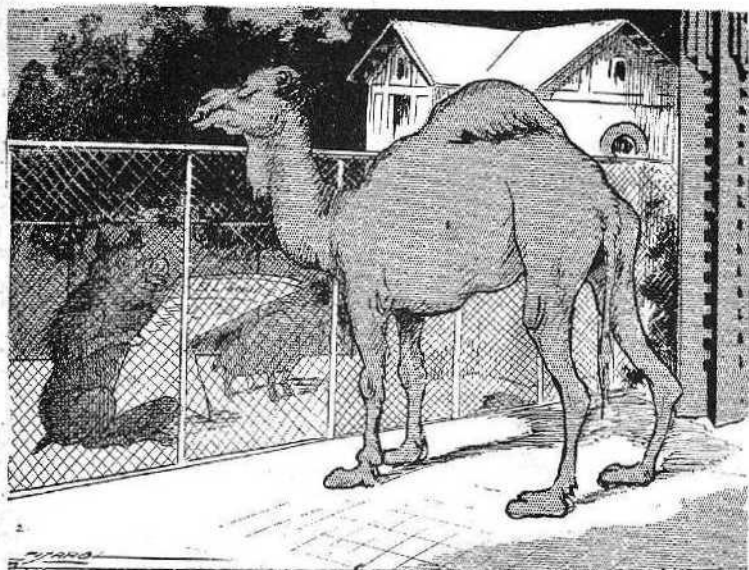
BAR-RESTAURANT (per R. Costa)

—¿Qué desitja, la senyoreta?

—Que vingui aviat el "pagano".

COMENTANT UN CAMBI DE VARA (per *Picarol*)

—Quan vaig saber que 'n Coll y Pujol tornava á ser arcalde, t' ho confesso, amich Singlá,... vaig sentir com una mena d' orgull y satisfacció...

BRINDIS

Sense dol, sense pena, sens agravis
omplim la copa y acostemla als llabis,
que avuy, amichs, en vostra companyia
vull cantar á l' Amor y á l' Alegria!

Cantém, amichs, cantém, que aquell que canta
son dolor y sas penas diu qu' espanta;
ja que 'l riure y cantar endolsa 'l viure,
deixeume donchs cantar, deixeume riure!...

Y al compás del diví cántich de festa
acabém de la vida 'l temps que 'ns resta
y oblidém el dolor d' altrás diadas
al só de las alegres rialladas!...

Bebém, amichs; y quan la mort temuda
deixi entelats els ulls, la gorja muda,
al sentir nostra testa apesurada
caygui llavors la nostra má cansadal!...

Bebém, amichs, que 'n vostra companyia
vull cantar á l' Amor y á l' Alegria!...

XAVIER DE ZENGOTITA

TARDORAL

Passan per damunt de nosaltres rodolant tot depressa núvols d' una grisor sinistre.

Ompla el nostre pit, que respira afanyós, un vent de llunyania mullada.

Nostra vista destria entre las rengleras de pámpols verdosos-groguenchs, un estol de figuras que 'ns renovan l' eterna georgia.

Camps á través, ens arriban desgranats y diluïts dins las onadas d' ayre espés, els ecos d' un cant de ritme extrany, flayres de romaní.

Las figuras que veyém moures de sarment á sarment, tallant els rahims que troban á son pas al sopluig dels pámpols, ens aparen gents d' antany, gents del temps passat de l' Arcadia felís, fruyt vigorós d' aquellas rassas primitives lliures de tota inquietut.

Un pagés robust y sapat, desbordant l' alegría que dona la cullita lograda, s' ocupa en els llindars de la vinya en apretar ab una pesada massa dins la portadora, rahims esponcrosos, daurats els uns—els moscatells—com assabeja els altres—els gorgollasses—com á cera aquests—els calops.

Dos fadrins d' hercúlea musculatura se dedican afanyosos á transportar las portadoras plenas, al carro que 'ls té de buydar després dins el cup, pera convertirne son contingut en most que oferir al deu pagá y libador.

Damunt el cup, á mitja llum, ballan diablesca dansa nervuts jeresans, exprement, trepitjant, els hermosos rahims color d' assabeja, color d' or pàlit, color blanch opalí, fentlos donar la sanch que sannya per entre 'ls taulóns, y que més tart una má industriosa ha d' envassar, vinificada.

L' aclaparadora inquietut dels horabaixas tardorals envolta el paisatge ab effluir de poesia bucólica, per entre la que 's destria la tonadeta d' un ritme suggestiu que llensan al ayre els veremadors en caravana y l' acompassat y monóton *chás-chás* del rahim que cedeix á la pressió dels peus que transforman els vellutats rahims en els escualits tronchs que foren sosteniment de sos grans carnosos.

Y mentres tant, els núvols d' una grisor sinistre van rodant tot depressa per sobre nosaltres, atemorisant al deu Baco, que vá acudir presurós á presidir la festa de Vendimiari.

PERE FERRER GIBERT

L' ETERN NEQUIT DEL MAR

L' anhel que 'l Mar en las entranyas porta,
de sa embranzida és el potent motor:
del lluny ignot l' empeny la passió forta
d' una insaciable, d' una eterna amor.

El Mar ama la prada verdejanta
y 'ls auris camps y 'ls violats jardins,
y els seus desitjs enamorat els canta
ab veus frisosas que li naixen dins.

Ama la Terra qu' enfront seu s' habilla
de las ufanas de serrals y plans,
y és per la Terra que 's colora y brilla
y coqueteja y descapdella cants.

REFRANS DE PRIMAVERA (per *Apa*)

Per l' Abril, cada gota 'n val mil.

Com qu' és la platja á sas carícias fácil,
el Mar s' hi entrega dantli 'l ténue bleix,
y s' hi retorsa, voluptuós y grácil,
presa d' erótic nupcial panteix.

Li reconta sos somnis de ventura
y li diu sos secrets els més pregóns;
li resa epitalamis, li mormura
la més savia de totes las cansóns.

Y creyent la seva ansia corresposta
possehint de bon grat l' ésser volgut,
hi juga com un nen, en fuig, s' hi acosta...
y en espasmes de pler s' hi adorm, retut.

Més, quan la Terra se li mostra esquiva
barrantli 'l pas ab malcarats penyals,
la passió que l' inquieta creix y arriba
al paroxisme dels instints brutals.

Pels flanchs rugosos de la costa brava
l' ona hi esclafa son etern neguit:
quan en la roca se sent caure esclava,
son ritme plácit esdevé despit.

—“¿Per qué esquerpa 't redressas y t' empinas
en el desdeny de ton supréu orgull?
¿Cóm no t' ablanen las cansóns divinas
que 'm dicta l' ansia qu' en mon fons rebull?

Els meus verts, els meus blaus, más nívias tofas
más perlas, mos corals... per tú tot és:
per tú són de mon arpa las estrofas
y mas línia graciosa y mon bres.”—

La Terra li respón:—“No puch volguerte
jo amo la Vida y tú ets per mi la Mort:
deixaríam ton bès tota deserta
com de la platja en las arenas d' or.”—

Replica 'l Mar:—“El meu voler no 's torsa:
com més l' afrontas més glateix per tú.
Si nó de grat, meva serás per forsa,—
que som forts jo y l' afany que mon cor dú.”—

—“¡Impossible—diu ella.—La florida
del nostre abrás, sería nit de dol.
Jo vuy la calda, la feconda vida
que sòls pot dar-me mon espós: el Soll.”—

—“¡Serás meval,”—de nou el Mar udola;
y s' infla, y es fá enrera, y embesteix.
—“¡Serás meval,”—reprén la seva gola,
que mil cops—“¡Serás meval,”—repeteix.

Y altra volta s' ajup y el lhom recula,
y escomet més ardit, més ençegat,
y s' escabella y furiós bramula,
renegant, malehint, com un dampnat.

Es la rabia del fort en l' impotencia;
és l' enutj del desitj en el menyspreu;
de l' amant qu' ofegada sent l' ardencia
de la seva passió, l' irada veu.

Alashoras congría la tempesta
y la llensa á la Terra ab vents de mort.
Si l' amor no ha servit per la conquesta,
en l' odi turbulent cerca conhort.

La Terra no cedeix: digna vol viure,
fidel al bon espós qu'invoca ab fè,
y el Sol flamejant llansas la deslliura
confonent la tempesta en el No-rè.

Y de totas las llums la Terra exorna,
y la feconda ab un petó infinit,...
y el Mar aplaca la seva ira y torna
á revolcarse en son etern neguit.

CLAUDI MAS Y JORNET

SIMILIA SIMILIBUS.....

HISTORIA CLÍNICA

El xampany, aquest brevatge exòtich, que converteix al *Homo sapiens* de Linneo en un *homuneulo* xarramech, alegroy y ditzaratxero, comensava á saltironar dintre la cavitat craniana d'una trentena de companys que, acoblats en ápat de germanor, celebravam l'Assamblea anyal del Colegi de Metges de la provincia.

Quiscun de nosaltres havia etzibat ja 'l seu xascarrillo, anécdota professional, quiento ab sos ribets d' historia clínica. Tan sols en Matías, un metge rural de barba y testa nevadas, grave, formal y seriós, no havia dit encare aquesta boca es meva.

—Ara 't toca á tú, noy—vaig dirli jo.

—A mí!—exclamá en Matías, tot esbarat.—Fuig, home, fuig.

—¿Que no ho sabeu, companys, que aquest té la cartera plena á vessar d' historietas de la seva cullita?

—No 'l creyeu, amichs, no 'l creyeul

—Cuyta, modestia apart. Vinga una.

—Vingal—respongueren tots á cop

—¡Si ab tants anys de vejetar isolat en aquell poblet de mala mort y rónch fins he perdut el parlar!

—Escusas de mal pagador; vinga l' historia.

—¿Ho voleu? Donchs allá vá.

..

—L' historia clínica que vaig á contarvos data d' una época llunyana. El poble hont jo exerceixo, fins que una ratxa forta de tramontana solidaria escombrá de diputats *cuneros* el nostre terror emportantse'ls ben lluny, lluny, cap á las regións de Ponent, havia estat representat sempre en Corts per un Fernández, un Gutiérrez ó un Rodríguez.

El Gutiérrez d' aquell any ens prometé una font pública y un abeurador per las bestias, si 'l día de las elecciones li entregavam l' acta en blanch, com era costum, desde temps immemorial.

Prometé més: inaugurar ell mateix las obras el día de la festa major. Aixís ho cumplí y li prepararem una rebuda extra: archs de triomf, iluminacions á giorno, garlandas, serpentinas, contracta de la millor cobla

ampurdanesa, sessió memorable del Ajuntament nombrantlo fill adoptiu del poble y fins una lápida de marbre en el carrer que avans portava 'l nom de *carrer dels bous*, ahont ab lletras doradas s' hi llegia:

Calle de D. Miguel de los Santos
Gutiérrez Fernández
de la Cueva

L' arribada del diputat revestí caràcter d' aconceixement. Aquells camperols, no sé si espontàneament ó tal volta obligats pel cacich, *echaron la casa por la ventana*, com diuhen els castellans.

PLANYS D' UN JUGADOR (per Reiam)

—No sé per qué 'ns las prohibeixen las "mar-tingalas"... Als «Jochs Florals» bé 'n fan y nin-
gú 'ls hi diu res!...

Tingueren lloch funcions solemnes d' iglesia, *Te-deums*, professons, concerts, llevants de taula, sardanas, y á la nit, avans de donar comens al ball del envelat, serenata al ilustre foraster hostatjat, com era natural, en casa del amo y senyor del poble.

Obrí 'l programa, no recordo bé si la tan manosejada sinfonia *Poeta y Aldeano* ó la *Mutta di Portici*; seguint après *El Carnaval de Venecia* ab variacions de fiscorn: pessa obligada, en aquella época, de tot concert. Tant era aixís, que la cobla, que no tenia un concertista de cap de brot d' aytal instrument, ja podia plegar el ram: era cobla á l' aygua.

El diputat, rodejat de tota la gent d' upa del poble y sa encontrada, fruhia ab gran plaher las bellesas d' aquellas melodiosas notas.

De prompté tot aquell estol de badalochs que de gom á gom omplenava la plassa embabiecát ab l' agilitat d' aquell fiscorn, notá un esvarament extraordinari en els balcons del casal del cacich, seguit de xiscles de las senyoras; crits repetits de *jauxilil! jauxilil!* dels homes y exclamacions de

—El senyor doctor!, el senyor doctor!, que puji corrents el senyor doctor!

Jo, que habitava la casa del davant, al sentir els crits, ab

dugas gambadas vaig trasladar-me allà hont ab tanta urgencia reclamavan els meus auxilis.

* *

¡Quin quadro més espatarrant! Las senyoras xisclant; las senyoretas desmayadas; els senyors esvarats sense saber lo que 'ls passava; quatre homes dels més sapats y farrenys aguantant al senyor Gutiérrez, que presentava 'ls síntomas següents:

Excitació marcadíssima de totes las facultats psíquicas. Tots els desordres, tant de motilitat com de sensibilitat, tenian hostatge dintre d'aquell organisme: saltava, ballava; las sevas extremitats estavan agitadas per un continuo tremolor. De puntadas de peu, crits, mossegadas, manoteigs, riallas y cants, demaneu; de paraulas lletjas á l'alsada d'un campanar. Com riu desbordat, de sa boca sortían las espatotxadas més extravagants y 'ls renechs més recargolats. ¡Sort que 'ls deya en castellá y sempre era un atenuant!

El seu llenguatge era incoherent; á un excés de furor seguía un de riallas y gestos indecents y pornogrífichs que feyan tapar la cara de vergonya á las senyoras; pero las concepcions delirants se referían sempre á la mateixa paraula: *fiscorno! fiscorno!*

El pacient, además de donar cops de puny al que podia arregar, se'n donava á sí mateix, particularment á las regions temporals. Semblava com si volgués arrencarse del oïdo un cos extrany, una bestiola que li xiuxiuejés á las orelles.

Esbufragava com un duff, la respiració era accelerada, la veu ronca, la cara vermella y molla de suhor, els ulls brillants, encesos, esfilagarsats, com si volguessin sortirli de sas cavitats orbitarias.

El quadro de síntomas no podia donar lloch á dubtes, el diagnòstich era clá, evident: Me trobava davant per davant d'un cas frenopátich, de un deliri agut. ¿De quina naturalesa? Aquest era 'l problema. ¿Era un *delirium tremens*? Fou lo primer que se'm va ocórrer. Per aixó vaig insinuar, ab la mímica, al amo de la casa, si durant el sopar el senyor diputat havia aixecat molt el cotze.

—¿El cotze? Cá, no senyor; es aygnader.

—Donchs explíquis, cóm y de quina manera s'ha iniciat.

—Estavam—vosté ho ha vist desde casa seva—abdos xarlant y escoltant la serenata, quan al rompre la cobla ab *El Carnaval de Venecia*, noto que á la primera variació de fiscorn se posa neguitós, manotejant com si alguna bestioleta li hagués penetrat á l'orella; á la segona comen-sá á mossegar-se 'l bigoti y fer ab els ulls, nas y boca aquells visatjes extranyes que vostés ne diuen el tic; á la tercera ¡fillets de Déu! al donar el concertista ab el fiscorn aquells ¡boooms! ¡boooms! espatarrants parescuts á una descarga d'artillería ¡cataplum! al pobre senyor li doná aquest trorell.

* *

Aquí del teu caletre, Matías: Si aixó no es un *delirium tremens*, ¿qu'és donchs? Mes ben dit: ¿quina es la causa ocasional d'aquest trastorn frenopátich? Barrina, noy, barrina, que per aixó ets metge.

Aprés d'estar un ratet ab las mans al cap, apretantme 'l cervell perque del meu intelecte sortís una ratxa de llum que'm guiés en aquella foscor, vaig exclamar:

—Eureka! Eureka! Ja 't tinch!
Si... la serenata... la cobla... *El Car-
naval de Venècia*... el fiscorn... Just!
el fiscorn, heus aquí 'l cos del de-
licte.

L' enigma estava descifrat: me
trobava enfront d' una vesania del
grupo nosològic de las *fobias* que
no vaig vacilar un moment en bate-
jar ab el nom de *fiscorno fobia*.

Perque, es lo
que jo vaig dir-
me: si del hor-
ror á la llum se
'n diu *fotofobia*
y del horror á
l' aygua *hidro-
fobia*, ¿per qué
no pot califi-
carse de *fiscor-
nofobia* l' hor-
ror al fiscorn?
Nova especie de
mania aguda
no descrita per
cap autor de
Frenopatía,
puig ni en Bail-
lenger, ni en
Marcé, ni en
Foville, ni en
Ball, ni en Re-
gis, ni en Schü-
le, ni en Morel,
ni l' Esquirol,
ni en Voisin, ni
en Giner, ni en
Galcerán, ni
tants y tants d'
altres en sas
classificacions
d' enfermetats
mentals n' han
dit una paraula. A mí me tocá en
sort la gloria d' ésser el primer.

LA MARE-PEDÁS (per Raquel)

—¿Qué deya la meva jova? ¿que aquest
"refajo" no tenia adop?... Se poguessin
apedassar tant bé las calsas del gòbern!..

Sedants? opiat? bromurs? hi-
drats de cloral? Sí, prou, ahont
eran? El poble sempre ha estat orfe
d' apotecari. Tres horas al menys
se necessitarien per anar y tornar
de la vila més propera. Entre tant
passaria un temps preciós. Al estat
d' excitació seguiria un de colapso
y fins potser la mort.

La mort, ¡quina responsabilitat
per mí y per el
poble, si tot un
senyor diputat
tingués de dei-
xar allí 'ls os-
sos!

Torna á bar-
rinar, Matías,
que per aixó ets
metge rural y
tens obligació
d' ésser una en-
ciclopedia.

¡Quina pen-
sada! Si pro-
bés... per qué
no? Ja está dit:
aquí del *similia
similibus cu-
rantur* dels ho-
meópates.

—Corri—dich
al cacich—fas-
si pujar el pri-
mer cornetí de
la cobla.

—El primer
cornetí? ¡Y ara!
—Home, no
's sorprengui;
porto un plan,
ja ho sabrà.

Com la cobla

encare era á la plassa, als dos mi-
nuts el cridat se trobava en ma pre-
sencia.

—Segui—vaig dirli—mentres
aquests—pels que aguantavan al
pacient—portan el senyor al llit y jo
entro á la habitació del malalt, vos-
té fassi 'l favor de tocar uns mala-
guenyas alegres y ben repicadas,
ab foras trete... trete... tretéts
y ab uns calderóns ben llarchs.

Pero no era aquella ocasió opor-
tuna pera entregarme á disquisi-
cions frenopáticas, sino d' anar al
grá, es dir, á l' aplicació de un plan
terapèutich que tornés ab prompti-
tut la calma á aquell cervell malalt.

—Está bé, descuydi; justament per aquestes tocatas soch un trunfo. El meu cornetí está á la mateixa altura del fiscorn y estava d' alló més amohinat perque, gracias á aquest incident, el poble no havia pogut sentirme.

—Millor, jove, es lo que necessito. Mercés anticipadas.

Entro á l' habitació, prenh el pols al pacient, espero ab ansietat els efectes de la *cornetiterapia* y... ¡noys! com posar oli en un llum. Encare el del cornetí no havia engegat al ayre una vintena de notes, quan en Gutiérrez comensá á calmarse y recobrar la rahó. Al final de las malagueñas dormía com un sóch, ab un son fisiológich y reparador.

La cura havia estat completa, decisiva, rápida y radical, com diuhén els reclams-anuncis de la quarta plana dels periódichs.

Un instrument de metall, el fiscorn, havia produhit aquella malestrugancia frenopática, un altre instrument de metall la curava: el cornetí.

Oh, el *similia similibus!*

RONVALD VIDAL

PRIMAVERAL

El sol bat sobre els camps plens de rosellas,
damunt del bosch s' adorman las cançons
y s' amaran de llums, flors y poncellas
aucells y papellons.

Pels conreus ahont gronxolan las espigas
al bes del ventijol
y per serras y valls, comas y artigas
comensa un himne al sol.

Es l' himne dels pradells de gaita humida,
es l' himne dels moixons y de las flors,
es l' himne del malalt sedent de vida,...
es l' himne dels amors.

Y el sol enlluernador fa sa carrera
y sos raigs entebionan el perfum;
"gosém, gosém la hermosa primavera,
la reyna de la llum."

"Gosém la pluja de claror que envía,
que ja vindrán els días de foscó..."
y aucells y papellons, folls d' alegría,
cantan la vida, cantan l' amor.

JAUME NOVELLAS DE MOLIN

L' ESPEROMANIA (per Ros)

—Sabs qué podém fer?... Davant dels teus papás, te parlaré en esperanto...
—Y vols dir que, clá y catalá, no 'ns entendríam millor?...

EL CANT DEL LLAURADOR

Conro una plana hermosa
pujant dalt la montanya,
que 's vegé un día plena
d' agrám y de citróns.
Era una terra pobra,
y ab molts adobs y suadas
avuy es la més fértil
de tots aquests turóns.
Ran de las altas feixas
s' hi veu l' ermita blanca
ahont plé de pols s' hi troba
l' apóstol Sant Matéu,
y á sota una fonteta
que ab suáu remor hi raja
una aygua forta y bona,
fresqueta com la neu.
Boy conrehuant la terra
sovint m' hi diverteixo:
ara pels goigs que cantan
ab poca devoció
ó bé pels cants que entonan
al sot de la fonteta
familias campetxanas
que hi venen d' excursió.
Y la gent tafanera
á mas feixas s' apropa,
y algún ab sas preguntas
vol mofarse de mí;
més no fent cas dels plagas,
un crit als bous desperta,
y, ¡halal ¡halal obrim solchs fondos,
fent nostre sant camí.
Y quan solet reposo
quin goig experimento
en front d' un panorama
magnífich, imponent,
¡com me contemplo ab joya
las altas serraladas
ab resplandors ja tebis
al bes del sol ponent!
Y hermosas remembransas
evoca la meva ánima,
y tinch moments felissos
boy contemplant als bous;
als veure'ls sempre nobles,
vuy ferlos una festa,
y al punt giran la vista,
cercant horitzóns nous.
Y ab ells, ab goig contemplo
montanyas alterosas,
topantme ab la mirada
del gegantí Montseny,
y veig estols de casas
formant vilas y pobles
sota 'l fredolich ceptre
d' aquest ciclop farreny.
Veig Montserrat y prompte
penso ab la patria meva,

y bella l' esperansa
renaix de sotte en mí:
aquell rocám disforme
m' apar munio d' atletas
que ab sant amor vetllantla
no deixarán morí.
Y nostres sublins gestos
venen á ma memoria.
Boy fitant la mirada
vers els turóns del Bruch
m' apar que encare guayto
fugint de la derrota
als soldats d' un imperi
que 'ns creya un poble eunuch.
Després l' esguart endinzo
sobre la mar inmensa,
y 'ls pichs alts de Mallorca
joyós puch contemplar,
y 'm sembla veure encare
á l' entorn de las illas
las naus ab que 'l gran Jaume
hi aná á desembarcar;
y ubriach de fantasia
febrós al cim m' atanso,
y 'l plá de Barcelona
veig per aquells costats,
l' agrest Sant Pere Mártir,
veig també 'l Tibidabo,
y els dos per la boyrina
bon xich envoiuellats.
Y al peu dels mónts simpátichs
que de ciutat son guarda,
la urb inmensa y grisa
guayto ab delectació
y á mida que 'l temps corra
el crepuscle s' apaga,
y cercles de llum n' ixen,
y creix sa resplandó,
admiro sos aixamplis
tallats á la quadrícula,
ab sos passeigs llarguissims
y vías transversals.
Reparo sas deforas
properas á ma vista
ab fábricas inmensas
y tallers colossals,
y veig las xemaneyas
llensant el fum en l' ayre,
ensempe que retruny l' eco
del picar fort del mall;
y al veure las glopadas
de fum que al cel fineixen
me trech la barretina:
saludo al Sant Traball.
Per la ciutat m' endinzo
més fantasiós encare,
y activitat observo,
per tot gran moviment,

moviment que no para
de carros y tranvías,
de cotxes y automòvils
que passen com el vent,
y veig cases soperbas
d'una riquesa inmensa,
veig teatros, biblioteques,
els temples del Sabè;
veig centres de cultura,
cenacles de la Ciència
y veig gent que treballa,

y gent qu'estudia ab fé.

Y ab tot contemplo ab pena
aquella hermosa plana
en part també invadida
d'agram y de citróns:
Ma terra era com ella,
y ab molts adobs y suadas
avuy es la més fértil
de tots aquests turóns.

J. VILA RIERA

SEMBLANSAS TRANVIARIAS

En què se sembla un tranvía á l'encant?—En que té paradas.

En què se sembla un cobrador de tranvía á un rigurós hivern?—En que
't fan posar las mans á la butxaca.

En què se sembla l'interior d'un tranvía á un puro d'estanch?—En
que no 's pot fumar.

En què se semblan molts tranvías á una dona guapa?—En que portan
remolch.

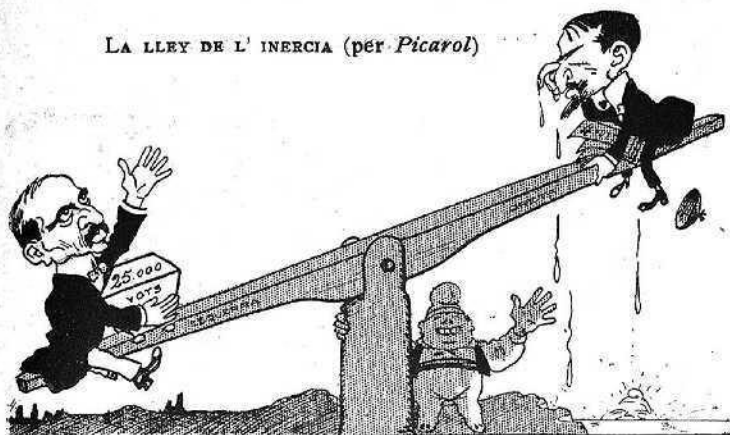
En què se sembla un conductor de tranvía á un xicot de la barrila?
—En que son uns toca campanas.

PORQUEYROLA SENTIMENTAL (per M. Urgell)

—Pensar que demà ja serán morts!.. Ves, jo que m'hi havia encarinyat tant!..

LA LLEY DE L' INERCIA (pér *Picarol*)

— Home, home, Francisquet,
ja t' ho podías pensar
que aixís que 'ns separariam
te vindria aquest fracàs.

En què se sembla un tranvía elèctrich á un riu?—En que té corrent.

En què se sembla la Companyia del tranvía, á un xicot mal educat?
—En que fá lo que li dona la gana.

A. PIT

COMPTE SALDAT

Un pagés, atolondrat,
en la estació d' Ayguafreda,
va trencar al pujá el tren
un cristall de la primera.

L' empleat que va filarlo,
li exigí ab gran vehemencia
el pago de l' averia
que el pagés, sense protesta,
va satisfer tot seguit,
entregant un duro en pesa
perque dit agent cobrés
las dos *pesetas y media*
que digué valia el vidre
que va estar de tanta pega.

Més, el *mano carrilaire*,
á pesar de la exigencia,
com si ell fos el genul
representant de la Empresa,
ab mes orgull y ab mes *fums*
que l' autócrata de Persia,

no portant á sobre un céntim
digué d' aná á trobá al *que fa*
per que el cambi li dongués;
pro el viatgé esperá la *vuelta*
inútilment puig per més
que mirava, ell ¡cal no l' veyá
al fulano. En aixó el tren
marxá y—¡Adeu dugas pelas
y mitja!— digué l' pagés.

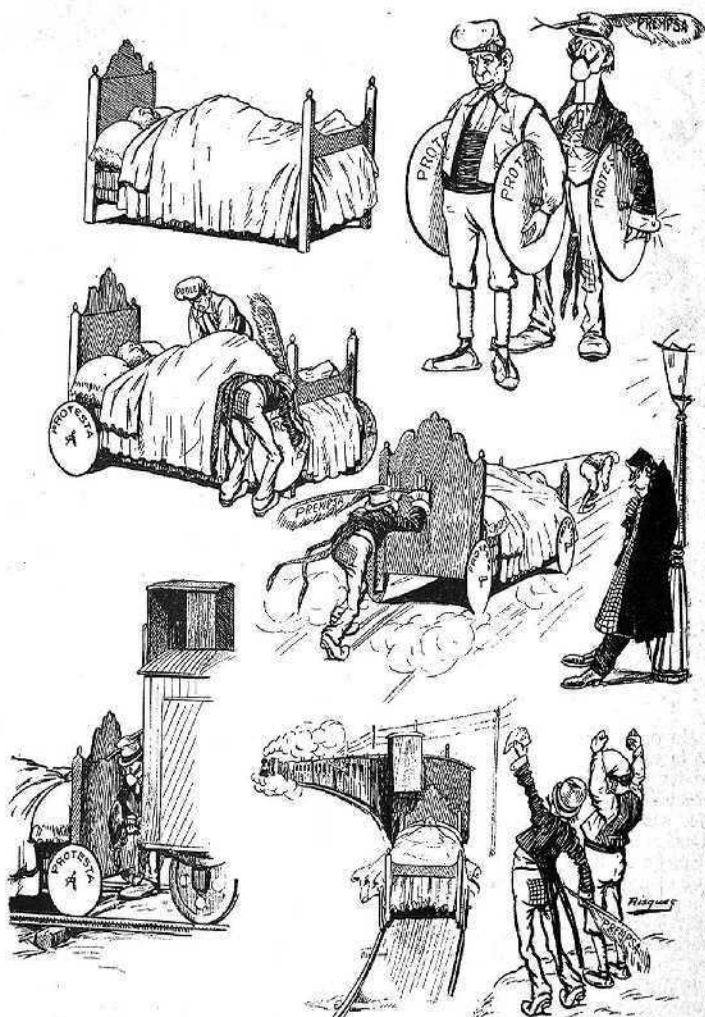
Y, malehint al trapella
de *marras*, quina te 'n fa?
dona un cop de colze y trenca
un altre vidre en mil trossos
de la mateixa primera.

Una senyora, assombrada
de tan extranya bestiesa,
li digué:— Mestrel.. ¿què feu?

Y l' pagés, ab molta flemma,
li contestá:— Faig la pau,
de mitj *nap* que 'm deu la Empresa.

E. PI FANI

EFICACIA Y COMODITAT (per *Risques*)

Sistema nova-invenció
que, tal com las cosas van,
s' empleará d' ara endavant
per treure un governadô.

L' ESTATUA

Soch inconmovible com estatua bella
qu' esculpit als llabis té un joyós somriure,
un joyós somriure de claror d' estrella
qu' en la foscó canta la cansó del viure.

A mon entorn passen dramas y tragedias,
amors que cor-matan y esquinsan la vida;
á mon entorn passen saynets y comedias
del amor estúpít que á riurer convida.

A mos peus obreras, pagesas y damas
ab sos galans ploran no tení 'l cor lliure
y fan las comedias, tragedias y dramas
que l' estatua escolta sens deixar de riure...

J. OLIVA BRIDGMAN

VIDA PLENA

Confesso que sempre havia tingut á n' en Ferrán X. per un xicot verament extraordinari.

Perxó no va estranyarme que, en la seva visita de l' any passat y després de ferne molts que no ens veyem, me referís lo següent:

—En els primers mesos que seguiren á la pérdua de la meva estimada esposa, la sobtada mort de la qual vaig comunicarte, pot dirse que vaig consagrar-me per complert á l' adoració dels mil objectes aplegats en nostre xamós interior, y que ab tot y la seva aparent insignificancia, merescueren en vida la seva especial predilecció. El día que 't decideixis á passar el mar per ferme la visita que de tant temps me tens promesa, et mostraré tota una munió de petites cosas, las més, com te dich, exemptas de valor, y que no obstant, constitueixen totas plegadas un enfilall de agradosos recorts.

Desde 'l punt que vam pendrer possessió de la plácida caseta que de cara al mar vaig ferme construir y que tants cops t' he descrit per carta, pot dirse qu' esdevingué 'l jardí la seva més forta fal·lera. L' arrenjament y adorno dels *parterres*, la conservació y arreglo de las flors, las operacions totas de la jardineria van poch á poch arribar de tal modo á interessarla, que las més complicadas feynas, fins y tot aquellas que tú y jo ens hauríam mirat potser com massa penosas, va convertirlas la seva dèria en agradós y saludable exercici. No crech exagerar si 't dich que, mercés á las sevas sollicituts, á la seva activitat no més, el modest tros de terra que volta la casa se transformá en menos d' un any en l' enveja dels vehíns, que no podían ferse ab la idea de que tant bé de Déu fos única y exclusivament obra de la mestressa del *logís*. La felicitat semblava haver entrat á casa, portanthi una florida d' il·lusions. Tot al nostre entorn vessava alegría y benestar, al punt que la nostra unió havia merescut á la vila els més falaguers comentaris. Contents y satisfets veyam d' aprop dibuixarse la nostra segona joventut lliure de trastorns qu' enteleessin la joya casolana, més que may d' estimar á la girada de la vida. Perdona si

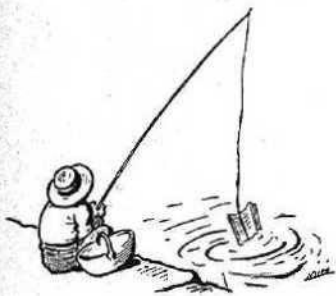
't dich qu' en aquestas horas de calma plascévola que 'm complasch en recordar, un cert orgull m' invadia al considerar que las comoditats que em voltavan eran com una mena de compensació als días amarchs que ja coneixes; el premi d' una vida d' exemples; la coronació de tota una serie de privacions y perillongats esforços.

L' amistat que sempre ens hem professat y la confiança ab que de petits parlavam ja de las nostras cosas, farà qu' en aquest moment de dolsa intimitat porti la meva narració fins á un extrém que tot altre que no fós tú, titllaria potser de ridícol. Aquí, per nosaltres dos, et diré qu' en els moments en que una perfecta fusió dels nostres esperits ens abocava á las mutuas expansions, en aquellas horas felissas de suprema serenor del nostre cel, després d' enumerar una per una las ventatjas que la nova situació ens brindava, deixavam boy sempre un punt enlayre, que cap dels dos gosava á abordar, y que, l' un á l' altre, ens llegíam clarament en els nostres cors. Al arribar aquest cas, era quan solíam donar la conversa per acabada. Una llágrima comprometedora, que generalment ens esfor-savam els dos en amagar, era la encarregada de traduhir el fons dels nostres pensaments. Acostumavan á esser aquestas nits las úniques en que, portats d' una fonda emoció, guanyavam silenciosos la cambra. S' hauria dit que l' anunci d' un proper oratge entelava 'l cel de la nostra joya. No pensis, perxó, que tardessim en retrobar la pau de las nostras ánimas. La calma de la nit semblava durnos el repós que segueix á las grans convulsions, y per més que un bés xardorós sagellava en la penombra la nostra reconciliació, semblava que 'l mateix diable 's complagués ab la nostra des-gracia. Feya pena veurer com á cada nova decepció, contristida, deixava caurer el cap damunt del meu pit, ab actitud de demanarme perdó. Jo solía, en aquests cassos, amoixarla tendra, carinyosament. Ab el meu mocador li aplegava las llágrimas, al ensemps que m' esfor-sava en apa-rentar una resignació qu' estava lluny de sentir. Llevat d' aquests moments fills d' un excés d' estimació, pot dirse que vivíam la vida plena. Era 'l nostre goig espill de virtuts. La nostra casa, perpetua alegresa. Si m' ha-guessin predit que un tant brutal desenllás, podfa, en un tancar y obrir d' ull, interrompre per sempre més el nostre idili, fins crech que m' hau-ria ferit. Quant cert es que las pompas y vanitats res valen ni signifícan, y que, com al pendrer comiat va dirme judiciosament el seu cosí capellá que al meu costat va presidir el dol, la vida y la mort Deu Nostre Senyor las té en las sevas mans!

T' he dit que refet de l' embrandsida, vaig consagrar-me per enter al culte d' ella. El día que, boy serenat, vaig fer l' aparició al jardí, va sem-blarme que desde lo més pregon de la conciencia, una veu interior me cri-

dava á comptes. Las herbas de tota mena s' ha-vían ensenyorit del lloch. L' ufana de las orti-gas tapava las franjas dels *parterres*. Una capa verda cobria 'ls passadissos, convertint lo que poch avans era un paradís, en inmens camp de desolació. Una complerta remoció va semblar-me que s' imposava, no tant per delectació de la meva vista gastada pel plor y l' insomni, com pera saldar un deute d' honor contret ab la di-funta.

Va mancarme temps pera cridar á un jardi-ner, que després d' esmersarhi uns quants jor-nals va fer d' aquell tros de terra un nou lloch de promissió com may encare l' hagués sospi-

tat. L'habilitat ab que donà nova vida á las infinitas bel·lesas que jeyan soterradas, va fer qu' acceptés un contracte que per lo successiu va proposarme, y que, sobre lliurarme de mals de cap, no me semblá del tot inadmissible.

Lo pactat ab aquell home 's complí ab matemática regularitat. Algunas de las vegadas, y segóns fos la feyna que li correspongués, arribava acompanyat de la seva filla, á lo que vaig poder veurer fidel y intelligent auxiliar. Com fós que poch á poch m' anés reprement la calma, me permetia de tant en tant alguna que altra escapada al jardí, ahont, després de embadalirme ab las aptituts del pare y admirar la diligencia de la filla, enganxava ab els dos una conversa que allunyés en lo possible la tristesa, que, á causa de la solitud en que 'm trobava, tot sovint me reprenia. De mica en mica me vaig anar trobant millor, y sentia ja aixamplarse el cor al notar cóm lo que havia sigut recó de la nostra felicitat, palau dels nostres ensomnis, recobrava l' escayenta tonalitat que tant difícil me semblava retornarli. La diafanitat del cel me deixava veurer altra cop ab tota la seva esplendidesa la filera de magnolias noblement arrengreradas. Els roserars enquadra van ab certa pomposa magestat un tros d' horitzó d' un blau sorprenent, y els xiprers, tallats ab impecable simetria, montavan admirablement la guarda á banda y banda de las netas y amplias avingudas.

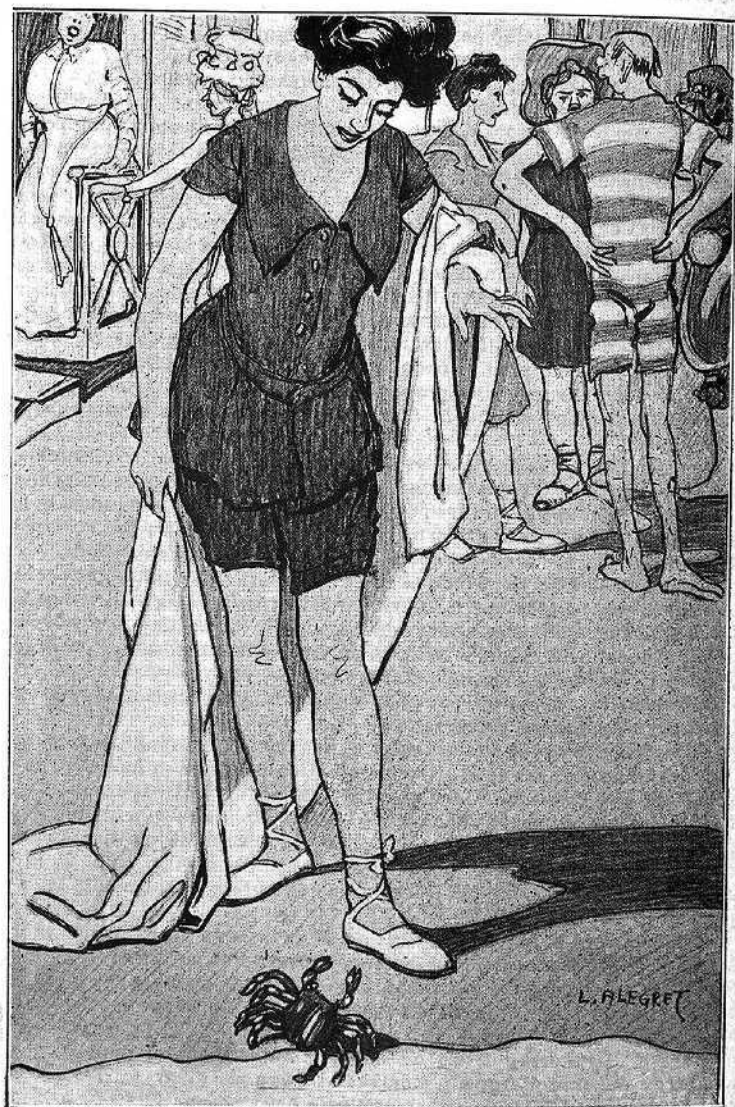
Recordo com si fos ara una tarde en la qual la tebió de l' ayre semblava afavorir la dolor dels pensaments. Abstret el pare per la seva tasca, era de veurer l' admirable gentilesa qu' en las sevas anadas y vingudas, la filla desplegava. No sé si degut principalment á la influencia de la temperatura ó al fet de no estar encare del tot bé de la sotregada rebuda, el cas va esser que una forta somnolencia va apoderarse de mí, y que cercant l' abrigall que la glorieta m' oferia, indolentment, vaig estirarme á lo llarch del *pané*. Quan més allunyat de mi mateix me sentia, diria's que per un impuls misteriós, aquella criatura de vint anys va posar en perill tota la meua ciencia de la vida. Acostantse poch á poch, va deixar entre las mevas mans un pomell de gemadas y olorosas flors destrament acobladas. Acceptant el present ab un somris de gratitut, vaig fer gest d' olorarlo. Un fort perfum de voluptuositat després de la toya va extremirme. Confesso que va mancar-me pit per dissimular la impressió que acabava d' experimentar. Passat el primer moment y mentres ab la seva veu argentada mormolava uns monosílabs en resposta á las mevas curtes paraulas de atenció, me despedia dels meus hostes, y ab la toya á la mà, esmaperdut, corria á recloure en el meu quarto.

D' allavors en avant eran moltes las vegadas que trobantse 'l pare y la filla á casa jo no 'm deixava veurer. Per por de caurer en l' extrém contrari y desitjant allunyar tota sospita, si bé baixava alguns cops al jardí, poca estona després prudentment me retirava.

Havíen transcorregut uns mesos del fet que 't conto, quan una tarde del mes d' Agost y mentres acabava de dinar, la xicota passava la porta. Anava sola. Venia á dirme que contrairement á la costum establerta, no comptés aquell dia ab son pare. Una comanda urgent, no sé quin compromís... ni sols vaig pararhi atenció. D' aquell minut no en serva la meua

SORTINT DE L' AYGUA (per *L. Alegret*)

—Un cranchi!... Vaja, ara comprench aquell pessich á la pantorrilla...

memoria altre recort que la sanitosa alegríja que als meus ulls aquella dona transparentava. El día era xafogós. Un d' aquells terribles días estivals en que 'l cos se sent presoner dels sentiments y els desitjos més estranys. Era en l' hora justa en que 'l coratje ens abandona, y com penja-
rellas al vent, totas las direccions ens semblan igualment bonas. Era en aquella hora en que ab una ausencia total de la voluntat, restém sense nort, propensos á caurer al primer capritxo qu' el misteri ens posi per davant. Vaig fixarme atentament en aquella dona que 's mantenía dreta, á dos passos de mí. Arribava esbofegant, acalorada. El seu pit virginal pantejava ab rítmica suavitat. Un descuit natural en tota ella, permetia, sens gran esforç, endavinar las armoniosas ondulacions del seu cos. Tipo de pagesa y menestrala á la vegada, vaig descobrir en la lluisor dels seus ulls tota la ardencia del sol africá. En el tó bronzejat de la seva cara hi havia el signe de la puresa; en la pulcritud de las sevas mans tota la suau delicadesa de las flors que acostumava á acaronar. Anava á despedirse. Vaig ferli pendrer seient. Cedint als meus prechs va acompanyarme temerosa en els postres, y junts vam pendrer el saborós café.

Escuso dirte que la mentida del amor va tenir una vegada més ocasió de triomfar en nosaltres, y que en pocs minuts vam soterrar per sempre aquest castell de seculars escrúpols, al primer cop de vista invencible. Per segona vegada m' havia sentit viurer.

Al cayent de la tarde sortía de casa deixanthi una buydor com may hagués sentit. Vaig passar llarga estona guaytantla per entre 'ls vidres del ample finestral, acompanyantla ab la mirada. Els darrers raigs del sol reflectían al seu damunt daurantli la silueta. Sota la gallardía del seu cos, las faldillas se li estufavan victoriosament. El remoreig de las onas semblava acompanyar el seu caminar acompassat. De bona gana m' hauria llensat al carrer d' un salt, y com un xaval enamorat, agafantla del bras, l' hauria tornada á casa porque hi prenguéss possessió del seu lloch de mestressa...

El meu amich va interrompre per un moment la seva relació, com si considerés necessari el silenci, pera millor remarcar tot lo que passava per la seva ánima caldejanta. Un lleuger sospir li muntá llavors del pit, y davant la meua mirada interrogant, ab expressió d' il·luminat, afegí:

—Al cap d' avall he arribat á lo que jo he mirat sempre com el complement de la vida. El fruit ha esclatat esplendorós en l' arbre, que benehit, temptador com may, comensa á gronxarse al pés de la seva càrrega ben-haurada...

JOSEPH ARTIS

ENGRUNA

¡No hi ha poca diferencia
d' ara á avans, mon dols amor!
Quan ara arribo á caseta
dos manetas del meu cor
se m' arrapan á las barbas
estirantlas fort, molt fort,
mentres uns llavis de rosa
riuhen, riuhen, plens de goig.

De sas mans, las estiradas,
me ressonan á petóns
y en cada tendra rialleta
hi lleigeixo una cansó.

Porta, m' aymada, á mos brassos
el fill dels nostres amors,
que jo 't dictaré á besadas
lo que diuhen sas cansons.

A. JULIÀ PONS

PER QUÉ NO SOCH ESPERANTISTA (1)

Son molts els bons amichs meus,
que 'ls estranya y es fan creus
de que jo, *tot un lletrat*
que tinch quelcom de poeta,
d' una *llengua tant ben feta*
no me 'n hagi preocupat.

Més, es perque no coneixen
els motius que m' ho impedeixen,
que per cert són de molt pés.
Y no 's creguin que menteixi,
ó, sinó, pèl que 'ls llegeixi
podrán jutjar'ho vostès.

Fá deu anys que van casarme,
millor dit, que van lligarme
com al bon lladre, á la creu,
y desde tant fatal fetxa,
ballo sempre ab la més lletja
y no tinch ni un minut méu.

Déu m' ha donat per esposa
una dona tant gelosa,
que encare no veu qu' escrich,
el cervell se li revolta,
perque 's creu, la poca solta
que tinch algun embolich.

Y crida y es desespera
y es posa com una fiera
deixantme com un drap brut,
jo al véurer'la tant cremada

ja previnch la pedregada
y plego 'l ram, resolut.

Y no té sols gelosia,
sinó també la mania
de que m' ha de governâ,
y jo, que soch un trós d' ase,
faig las feynas de la casa
per no sentir-la bramâ.

Quan he plegat de l' imprenta,
perque estiga ben contenta,
li vesteixo els noys petits,
y per no molestá á n' ella,
encench foch, faig l' escudella,
rento els plats y plego 'ls llits.

Per pó de que gastí massa,
ella 'm don per aná á plassa
pochs ralets y vol bons talls!
y es clá, ab tant poca *metralla*,
així els grans com la canalla
fem concursos de badalls.

Faig bugadas, planxo roba,
buydo els vasos de l' arcoba
cada día al dematí,
y m' emprench aquesta tasca
per evitarli una basca
al meu *angel serafi*.

.....

(1) Poesia llegida en l' acte inaugural del Grupo esperantista «Kulturo.»

DIPLOMÀTICHS AL MARROCH (per O. Junyent)

—¿Qué t' agrada més, del nostre imperi, las costums ó 'l paisatge?
—Las figas de moro.

Pel Maig, cada día un raig.

Diguéume, ara, si es possible
ab un corch tant insufrible
com el que tinch per mullé,
pogué dedicá una estona
sense permís de la dona
á llegi ni á apendre ré.

Nó, bons amichs; molt l' idioma
m' agrada, més ni per broma
son estudi haig d' intentá,
car de ferho, 'm guanyaria
deu escándols cada día
y quedarme sense jalá.

VICENS ANDRÉS

L' ENDERROCH DEL « CASTELL »

Els "Xiquets de Valls", ja no son ni ombra de lo que foren. La forsa de l'home hi es avuy com ahir; y am tot, no fan ni poden fer aquells grans é impossibles castells d' homes qu' en las festas patronals de las ciutats, pobles y vilas del Camp de Tarragona y del Panadés, aixecavan, en eixint d' ofici, davant la Casa de la Vila.

Y ¿per qué avuy no poden aixecar els grans castell y torras d' antany? Perque la forsa dels castellers d' avuy es una forsa bruta, que diguessim, mancada d' enginy, de llestesa, d' equilibri y d' art... y també per manca d' ambient y d' afició en els pobles, veusho aquí; y per aixó 'ls castells d' avuy resultan una grotesca parodia, son una degeneració de lo que foren, y 'ls veritables castellers aficionats qu' encare quedan, ja no s' hi atansan ni pera *aguantar camas*.

L' elegancia d' un dels grans castells d' avans resultava forsa artística; y fins quan esdevenia l' enderroch, el disforme agombolament d' homes era, si s' vol, astorant; però era un astorament que tenia quelcom de cor-prenedora bellesa artística.

Els castells d' ara, á bon segur que no haurían inspirat á l' immortal músich-poeta Joseph A. Clavé l' hermós y bell choral descriptiu "Els Xiquets de Valls".

"A la Casa de la Vila
al mitjdia farán cap",

diu en Clavé; y allí 's congregava inmensa generació pera fruir de l' atlético espectacle dels castells, desafiant l' ardencia dels raig d' un sol abrusador; y aquesta generació se removía frisa, ab maror de mar tempestuós, á l' entorn de la colla dels xiquets, tots ells en manegues de camisa y espitregats, posant al descobert llurs colrats pits y brassos nervuts com branques d' olivera.

Y comensavan la tanda dels castells ab el més alterós de tots; el de *quatre pilans de nou*.

Eran traballosos els preparatius pera aixecar aquell veritable campanar humá. Quatre homes, mellor dit, quatre blocs de carn y ossos s' entrellavan fortament de brassos, y 'l buit que entre ells quedava, s' omplena ab altres cossos, y á son redós, s' agrupavan altres en apretat feix; quedant així format un sócol, fort y macís com mur ciclop; y sobre d' ell, pujavan els *segons*, quatre atletas que havian de sostindre sobre llurs espatillas l' edifici de carn humana, agrupantse 'ls uns als altres ab els brassos trenats, en tant que llurs camas, assentadas damunt las espatillas dels quatre soterrats blocs, desapareixían fins á genolls, colgadas per un amuntegament de brassos. Al redós dels *segons*, per sobre aquest amuntegament, s' hi passejavan tots els altres xiquets, disposats á enfilarse cadascú al lloch que devía ocupar en el castell.

Comensavan las grallas la característica tonada dita *dels castells*, y 'ls *tersos* pujavan sobre dels *segons*, y 'ls *quarts* sobre dels *tersos*, y tots amunt!... Els xiquets anavan fent pausadament, però am seguretat, com corrúes de formigas, llur ascensió per las quatre tremolosos columnas. El castell anava surgint esbelt y ferm; els grallers feyan eixir de las grallas, am tota pulcritut, el tritlleig de notas gemegantas de la tonada, y 'ls

POR LA PATRIA... (per *Picavol*)

—Ja ho sabs que, tant mateix, s' acaba aixó de la guerra?

—Quina llástima!... Sí que ho sento!... Jo que cada senmana comprava 'l "Nuevo Mundo"!...

—Favoríxim una mica, si pot ser, senyor artista.

—Perdi cuidado... Com més jova, prima y delicada la fassi, menos fanch gastaré.

xiquets, amunt!... amunt sempre!... cuidant de no imprimir fortas batzegadas al castell que poguessen enderrocarlo. .

—Amunt!... Amunt, xiquets!...—va cridant la gent pera animar als petits aixecador y enxaneta que van fent la penosa ascensió, apoyant els peus are l'un al ventre d'una cama, l'altre á la faixa, després á l'espatlla dels qui troban á la pujada, y amunt, sense gosar dirigir la vista á baix.

Moment emocionant. Tothom veu ja 'l gran castell fet: una embranzida més y l'enxaneta arriba al cim.

—Amunt!... Amunt!...—continúa bramulant la generació aplegada á la plassa; quan de sobte, un crit eixit d'un miler de bocas alhora, atrona l'espai. Un dels tersos flaqueja; ha fet una contorsió que imprimeix tals convulsions al castell, sacsejantlo tan horriblement, que sembla un gegant atacat d'epilepsia.

El ters no pot més; després d'una suprema provatura per redressarse, aclofa l'esquena, els peus del quart lliscan dels espatllers de l'aclofat, y trencat el castell, s'enderroca tot, cayent els xiquets els uns sobre 'ls altres en las més inverossímils y extranyas posicions, y quedant un disforme amuntegament, un veritable llenyar de membres humans, camas, cossos, caps, peus, brassos, en extranya barreja, que s'agitan, que's

remouhen, que forcegen per destriarse. Els petits que han quedat á sobre, de grapas se van escorrent y son recullits pels qui's troban al redós d'aquell llenyar humá, de quin, uns, ne surten rodolant de costat; altres, cap per avall, y molts, com poden; y pochs moments després, tot aquell embullat agambolament d'homes queda desfet y destriat. Ningú ha pres mal major; quiscuna qu' altra esgarrapada á la cara, un trench al front produhit pel topament de dos caps, un nás que degota sanch y camisas esparracadas.

Els qui no coneixían més que de nom els atlétichs exercicis dels Xiquets de Valls seguían ab cert astorament l' esplet de forsa y destresa d'aquella gent de bronze, y 'l seu astorament era major davant de l' agombolament disforme d'homes, no quedant asserenats llurs esperits fins veure que lo que creyan veritable catástrofe, de quina n' eixirían molts homes nafrats, no passava d' esser un incident propi d'aquells exercicis de forsa, destresa y agilitat.

Costums que 's van perdent!... que van fugint! . empenyudas per altrás costums, que així mateix se veurán desterradas per altrás, y aquestas per altrás, seguint las evolucions que anirá marcant á son pas per la Terra la marxa dreturera y perdurable del Temps.

RAMÓN RAMÓN Y VIDALES

FENT VIDA

En aquest moment històrich
soch completament felis.

Ni negocis, ni política,
ni discordias de vehíns,
ni mals, ni penas, ni sustos...
res m' atormenta 'l magí.

Me trobo en un bosch magnífich
voltat d' alzinás y pins;
al mitj del bosch hi ha una taula
y al mitj un porró de ví;
jo estich sentat á la vora
ab un pa de kilo y mitj,
tres costellas á la brasa
y uns tomaquets amanits.

Los aucellets per las brancas
alegres van fent xiu, xiu.
L' aire es pur, lo cel magnífich,
aixó sembla un paradís.

La boca 'm fa salivera
com si volgués xuclá endins,
las dents sembla que s' allarguin
un través y mitj de dit,
aixó vol dir que la gana
ja s' ha apoderat de mí.

Miro 'l menjar que 'm rodeja,
obro la boca ab desitj
y mosego una costella

y mosego l' amanit,
al pa clavo caixalada
y aixeco 'l porró del ví.

Torno á donar mossegadas
y al porró vaig repetint
ab tan gust, ab tan salero,
ab tan garbó y tan delit,
que deixo neta la taula
en menos temps del que ho dich.

Acabada ja la teca
quedo content y tranquil,
faig respiradas molt fondas
que 'm van aixamplan lo pit,
ma sanch circula ab mes forsa
lo cervell me va bullint
y dich:—Vaja, aixó es fer vida,
si sempre visqués aixís!—
Pero com moments d'aquestos
tan felissos pochs ne tinch,
vull que 'l d' ara consti en acta;
som al día vinticinch
d' Agost, de l' any que ara corre,
á las deu del dematí.

Ara, senyors meus, dispensin
si 'ls he molestat un xich,
salut, bons aires y gana,
que es lo que 'm desitjo á mí.

QUIM ROIG

SONETS

I

CAPVESPRAL

Pelfirmament s'entreobre alguna estrella,
la porpra s' esfumeix en l' horitzó,
com una hermosa y eternal visió
la nit totas sas gracias esbadella;
deixa 'l pagés el càvech ó la rella,
retorna ab la remada 'l vell pastó
y entona ab melangia una cansó:
La plana es una dolça maravella.
Per sobre 'l poble, que s' adorm pausat,
l'ombra espessa impalpable, s'hi allargassa,
y al lluny, per la dressera del serrat
que enmena als cingles, un bohemí passa,
camina ab dolorosa majestat
besant la boira que ab amor l' abraza...

II

COM TE VULL

Jo 't vull enamorada y joganera
fruhint á dolls la vida y l' alegria,
te vull veure somriure cada dia
y contemplar ta boca petonera
que 's desclou remorosa y encisera
al ritme ignot de cèlica armonia,
així 's vol ubriagar l' ànima mia
de tos encants y gracias presonera.
Deu t' ha donat un valió tresor,
aponcellant la joia en el teu cor
y tu me l' ofereixes amorosa
jo en cambi 't dono l' incompres neguit,
las angoixas d' un somni enfollonit,
la passió inacabable y dolorosal..

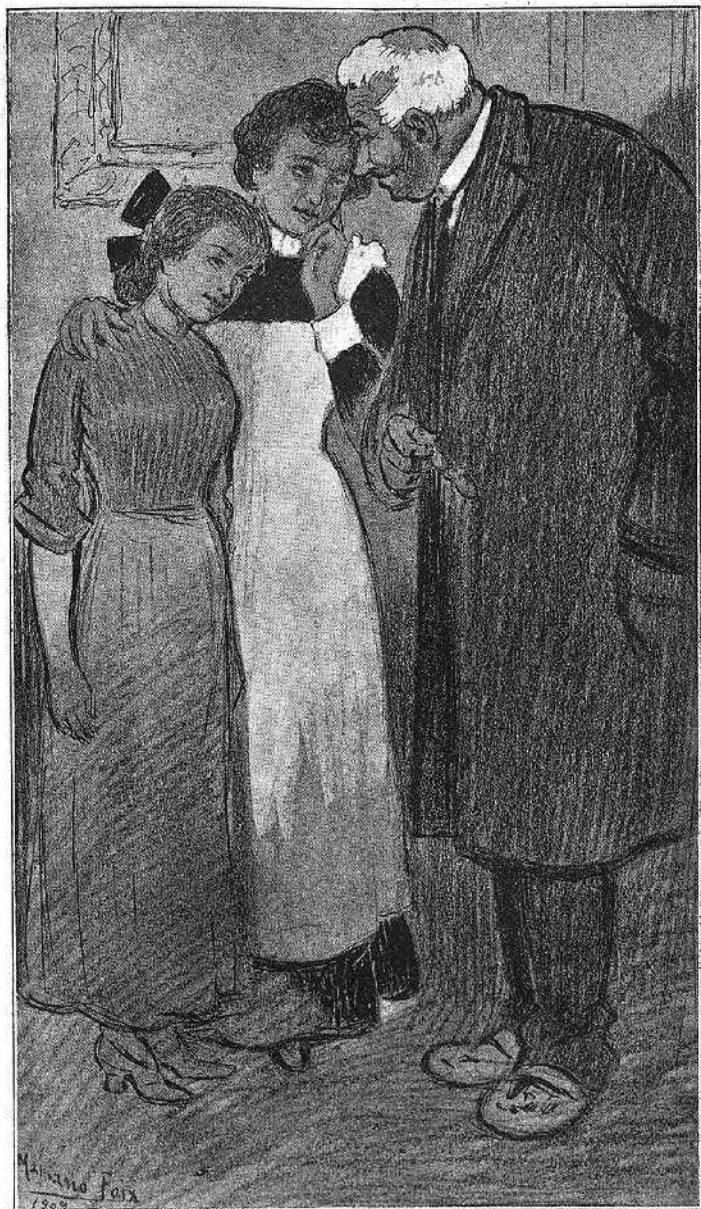
III

NIU DE VENTURA

Vora 'l palau de la elegancia hostatje
ninfas y faunes hi han teixit primors,
els jardins son un himne de colors
hont l' aygua remoreja en esclavatje;
reflectint l' armonia del paisatge
el llach sospira encisos temptadors
y mostrant un deliri de blancors
els cignes hi estarrufan llur plomatje.
Un brollador desgrana tendras notas,
murmuris verges de regions ignotas,
com planys dolcissims d' amorosa fada...,
y presidint tan delitosa festa,
un marbre s' extasia en la floresta,
la Venus qui somriu enamorada.

FRANCESCH OLIVES

FENT TRACTES (per *Mariano Foix*)

—Jo 'n guanyo sis, oy?... Donchs á n' ella dónguini quatre.. Ja veu que 'ns posém á la rahó.

—Bé, no,... Sent germanas, com son, m' ho podrian fer una mica més barato...

EL CAS DE 'N PLANELLS

¡Pobre Planells!... ¡Qué cremat ha vingut á trobarme!

—Ja ho pots esbombar per tot arreu—m'ha dit:—Aixó de la *Societat Protectora dels Animals* es una farsa indigna.

—¿Qué t'ha passat?

—Judica tu mateix.—

Y esbufegant, roig de ira, ab els ulls fora de las órbitas, m'ha explicat el cas per pessas menudas.

—Ja recordarás lo que va succehirme ab el Mero...

—Vols dir aquell desagrahit...

—Justal... Donchs, vet' aquí que l'altre día llegeixo en el diari un avís que deya, poch més ó menos: "*La Societat Protectora dels Animals* ofereix un important premi en metálich á la persona que ab més carinyo y desinterés hagi tractat á un animal de qualsevol especie." ¡Calla!, vareig dirme: no desperdiciém una ocasió tan magnífica. ¿Un premi á la persona que...? Aquesta persona indubtablement soch jo. ¡A reclamar, donchs, el premi!...

—Vés dihent.

—Corro, busco, indago, preguntant qué s'havia de fer pera obtenir la recompensa oferta per la *Protectora*, y després de molt rodar, aquest matí he pogut enrahonar ab un subjecte que diuhen qu' es un dels individuos més influyents de la Junta.

—Endavant.

—Senyor meu—li he dit:

—Tinch l'honor de sollicitar el premi que vostés anuncian. L'home que més ha fet per un animal soch jo.—¿Qué ha fet?—Ara ho veurá. Temps enrera va presentármem á casa un fulano demanant feyna. Un servidor soch lampista y tinch una botiga que Déu n'hi doret. La cara de miseria que feya aquell desgraciat va enternirme, y ab tot y que, de moment, no necessitava cap fadri, vareig quedármel. Era de per allá á Valencia, 's deya Mero y va confessarme que

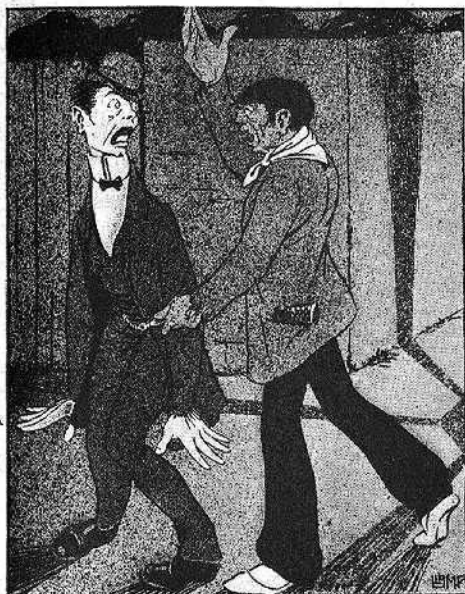
VÍCTIMAS DE L' OSSORIO (per Llamp)

—L' "Alcázar" tancat, l' "Edén" tancat... ¿ahont passas las tardes, are?

—Vaig al Ateneu, á llegir l' "Brusi".

BARCELONA Á LA VISTA (per Llamp)

—¡Lladres!... ¡Lladres!...
—¿Qué crida, beneyt, qué crida?... No veu que desesperarà 'l vigilant!...

aquest mereix el premi que vostés ofereixen?

—¿Y qué t' ha dit?

—Primerament, s' ha clavats á riure.

—¡Malot!...

—Després, s' ha posat serio y m' ha mirat de cap á peus.

—Pitjor que pitjor!...

—Y per fi, donantme copets á l' espatlla, m' ha dit ab veu bastant carinyosa:—“Amich meu: Sento moltíssim haverlo de desayrar, pero la seva historia no m' ha convensut. Nosaltres, recórdiho bé, oferim el premi á una persona que s' hagi sacrificat per un animal, y aquí, en rigor—permetim que li digui—l' únich animal es vostè.” ¿Eh?... ¿Qué 't sembla, qué 't sembla?—

La cara de 'n Planells era en aquell moment terriblement cómica.

—Jo, l' animal!... Digas, ¿qué 't sembla?

—Pues me sembla...—li he contestat, donant dissimuladament un pas enrera, per lo que pogués succehir,—me sembla... que 'l soci de la *Protectora* té bastanta rahó.

no tenia domicili, ni recursos ni sisquera tabaco per fumar. “No us espanteu—vareig dirli:—Viureu aquí ab nosaltres, com si fossiu de la familia, y fumareu de la meva petaca.” Jo no he vist al món un homemés burro que aquell. No sabia res del ofici; gandul, fart, poca-solta... Mil vegadas varen venirme tentacions d' enviarlo á passeig, pero 'm feya llástima. “¿Ahont anirà, l' infelís?” pensava jo... Resúm: que després d' haverlo sostingut, á pesar de la seva espantosa inutilitat, una pila de senmanas, vestintlo, mantenintlo, albergantlo y donantli algun quartet, un dilluns va tenir la gracia de fugir, emportantsem cent duros... y la dona. Ara bé—he preguntat al de la *Protectora*,—¿no li sembla que la meua abnegació al recullir y amparar á un animal com

A. MARCH

"NO 'S POT DIR BLAT...."

AL AMICH MAGÍ PUIG

I

Tots els vehins de la Vila,
joves y vells tan sols parlan
de la Festa que s'apropa
com cad' any, á Vilacabra.
Els vells, volen per l' ofici,
un predicador de fama;
que la cera no escassegi,
y un bon tritiletg de campanas.
El jovent, també 's belluga;
car han nomenat á quatre
dels que á Vila fan més rotllo,
per llogar sens cap recansa
una de las millors coplas
pera 'l ball de rams, á plassa.
Al ensemps tenen l' orquesta
que 'ls costa un ull de la cara,
pera 'ls concerts del Cassino
y per fer las serenadas
enfrent de casa la Vila,
avants del ball de la sala.
Dels cortinatjes, alfombras,
paneras, llums y garlandas,
ja sab tothom que se 'n cuidan
en Falés ó en Baliarda
Els capóns y galls més grossos
que terrejant se la campan
picant el grá y la verdura,
¡quin goig farán á la taula
farcits ab pomas ó prunas,
y posats camas en l' ayre!
Fins las pocas cusidoras,
junt ab els dos únichs sastres
que hi han á Vila, com negres,
de nit y día treballan,
per deixar la feyna llesta
que se 'ls hi té encomanada.

II

¡Gran mal se 'n fan els de Vila
de fer tan grossa festassa,
ab el goig que fan las vinyas!
Dels cargolats ceps, la gaspa,
de rahims n' está rublerta
que avars, els pámpols amagan.
¡Quin bé de Déu la planuria,
per tots indrets, verdejanta!
Enguany, la brema abundosa
té de fer qu' en moltas casas,
els manquin als cellers, botas
per guardar tan rica carga.
Més no contan els de Vila
ab Natura; aquesta mare
de tothom, com l' anomenan,
quan no s' esdevé madrastra.

III

Faltan poch's jorns per la Festa;
y avants que la brema 's fassia,
grossos núvols s' agombolan
per l' espay, els uns als altres,
formant gegantins dibuiros
que greu tempesta menassan.
Poch á poch, l' ombra més negra,
enfosqueix tota la plana;
els trons, que llunyans udolan,
molt rápits van apropantse,
y la gent esporuguida
busca aixopluch en llurs casas,
á temps que cau molt espessa
una forta pedregada
entre llamps y trons que aixordan
y que fan venir basarda.

IV

S' ha allunyat ja la tempesta
deixant complerta llur tasca
de destrucció. Las estrellas,
en l' immensa volta, saltan
rutilants, y per tot regna
la més solemnnial calma.
Majestuosa la lluna
ilumina camps y pradas,
mentre 'ls de Vila, corpresos
y molt tristament, esguardan
esmicoladas las vinyas,
capolats els fruyts dels arbres,
els ceps despullats de fullas,
y 'ls rahims fets una massa
de color indefinible
embrutits pel fanch y l' aygua.

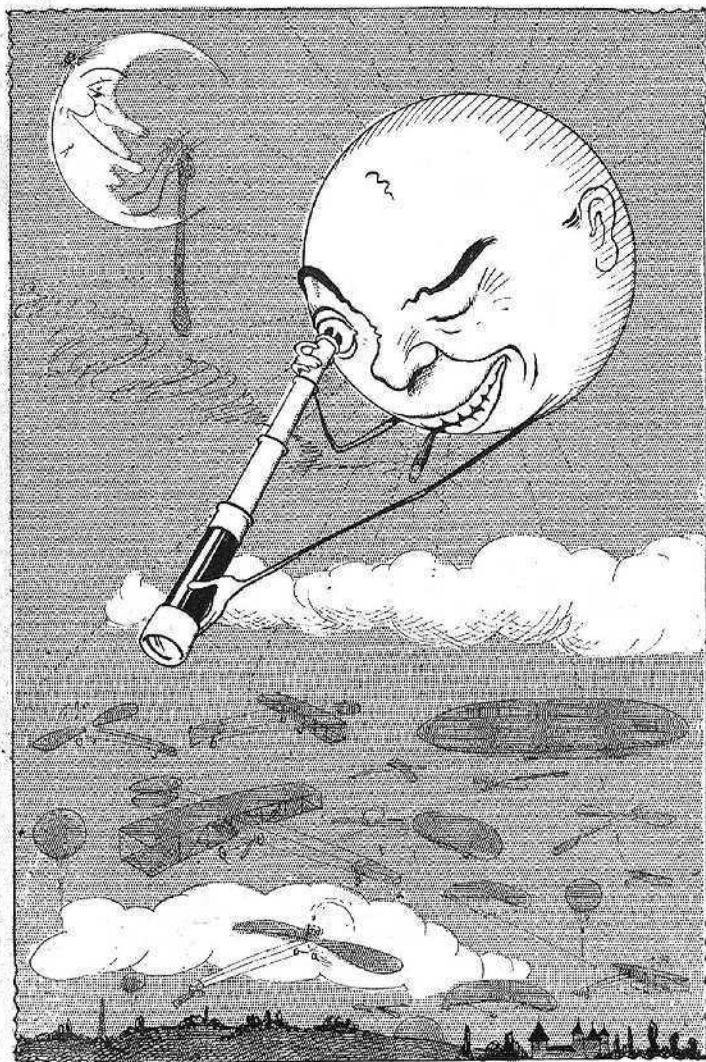
V

Se n' es feta ja la brema;
car Natura anticipantse
ha desfet en breu estona
el feble castell de cartas
dels de Vila, que xifraven
en ella, llurs esperansas.
Se n' es feta ja la brema;
mésenguany, ab greu recansa,
á Vila no 's fá la Festa
ab tan atany desitjada.
Las flors s' han tornat arestas
que al cor, punyentas se clavan.
"No 's pot dir blat, que no sigui
dintre 'l sach..."

L' adagi ho canta.

DOLORS MONT

PLÁTICAS SIDERALS (per Sancho)

LA LLUNA:—Sembla que 's va poblant aixó, oy, noy?...

EL SOL:—Sí, bé ho sembla... Pero deixa que s' enfilin gayre amunt, que ja 'ls "escalfaré" jo.

DISPENSEU!...

A UN AMICH QUE SE 'M TORNA PORTA

Jovincel, que del Amor,
vos erigiu glosador,
aneu ab compte al escriure;
Que en qüestions de sentiment,
qui canta lo que no sent,
moltes vegadas fa riure.
Veig que parlen d' ilusíons
y abressadas, y petóns
sense havè estimat encare;
y en cambi es fet comprovat
que glosá Amor, ben glosat,
es una escepció molt rara.
De l' encís d' una ilusió,
no es fácil treure'n patró
per després posarlo en rima;
Qu' es l' esclat, en l' esperit,
d' un misteri indefinit,
que sols sent aquell que estima;
Un petó, es l' óscul sagrat
en que el cor enamorat
hi frueix á plèr la vida;
May! cap trovador profá,
pot del bes de Amor glosá
la ubriagadora punyida!
La abressada ab que l' aymant,
s' assadolla, delirant
desitjos que l' afalegan,
es l' holocauste diví
del goig que han sols de fruhí
cors que de Amor pur bategan.
Y tot aquest atribut
de misteris de virtut
que tant feu anar en doyna,
no son per ferlos anar
en cants que s' han de cremar,
ni en quartillas de rampoyna!
¡Canteu del món la hermosura!
canteu la gaya Natural
canteu del mar la blavor!...
Canteu, si volen, la Historial...
canteu la vida; la glorial...
¡pero... no canteu l' Amor!...

J. BÍSDOMINI

CLAM

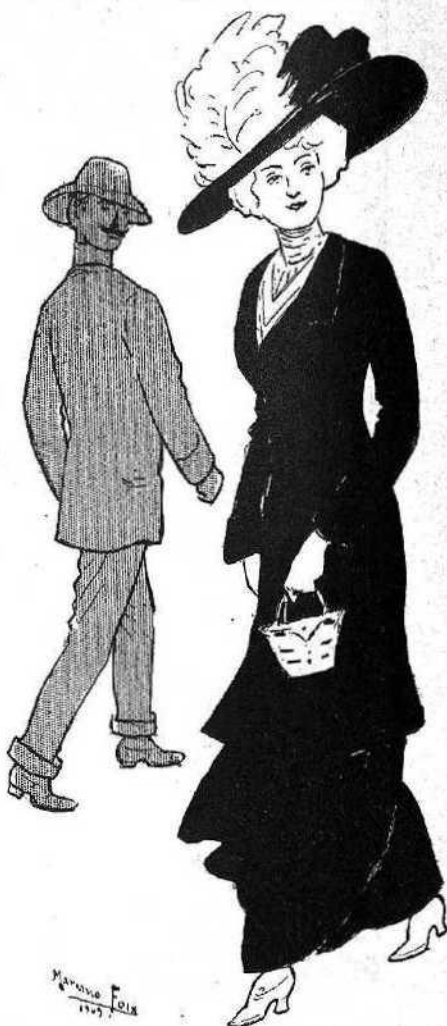
Vina, nit de Sant Joan,
que 'l meu cor se va migrant
y en tú confía;
molt temps há t' está esperant,
y sempre plorant, plorant
de nit y día.

Tú qu' ets la nit del amor,
vina y treu l' amargantor

que me 'l tortura,
plányet del seu greu dolor,
vina, dónali dolsor,
goig y ventura.

JOSEPH FERRÉ Y ROIG

¡VATÚA L' ALA! (per Mariano Foix)

—De segur que 'm volia veure la cara... El
tonto, ¿per qué no passava per aquest altre
costat?...

EMPORDANESA

D' aquell temps.

A la meua alegre vila, avuy ciutat, quan en alguna taberna encetavan el vi novell, la nova corria ab tanta pressa, qu'en menys d'un quart n'estavan al *tanto* tots els *amateurs* del vi de la terra, que li donavan las proporcions d'un veritable succés.

En las botigas (1) dels tapers, ia nova era comentada y truhida ab verdader entussiasme y, durant tot aquell día, no 's parlava ni de política ni de qüestions socials, se deixava en repós el programa d'en Pi Margall y no 's trapassejava com de costum, atrafegattohom en ponderar y enaltir las qualitats del vi del terror.

Calia que un ó una, al entrar, digués:—Que no ho sabéu? Han encetat á cal Monjo ó á can Saca ó á cas Romagué—pera tenir tela tallada per tot el sant día. Y la nova corria d'una fàbrica á l'altra, essent, per tot arreu, rebuda ab demostracions d'entussiasme indescriptible, com si d'aquell encetament hagués de venirne la regeneració de tota una rassa.

Aquell día havian encetat á can Xarau un vi de Panedes que, segons deyan els que havian tingut la sort privilegiada de tastarlo y eran périts en la matèria, hi cantavan

¡ ECCE - MUNICIPAL !

(per Picavol)

—Si yo llego á saber que aquest cuerpo servia per guardar mingitorios,... me "mingito" en el cuerpo, y me 'n torno al poble.

(1) Quadras hont treballan els tapers.

tots els àngels del cel y sa rodalia. Alló: ni massa petit ni massa gros, claret, ab una punteta d'aspror deliciosa... Y, es clar, tals antecedents, ajudats de mil ponderacions que s'atribuhían á n'aquell vi sense conéixer pel sol fet d'esser procedent dels indrets de Panedes, despertaren un afany extraordinari de tastarlo.

Per xó hauríau vist que, en havent sopat, aquell tros de carretera

PELEGRINES A LOURDES (per O. Junyent)

—Ay, senyor! Tants mesos que no m'havia tocat aygua á la pell, y avuy, en un sol dia, ja he pres cinch banys d'assiento...

—La Verge, que 'm curi el dolor, que quan me mori, (si 'm moro d'un'altra malaltia) no 's queixará de mí.

—Set de viatge, dos del ciri, un al sagristà,... total deu duros. Ja m'hauria costat molt més de metge y no 'm divertiria tant.

de Girona que portava á can Xarau semblava un formiguer ab tants homes com s'hi veyan caminant xano-xano, amunt, tot rosegant el darrer crostó de pá que s'havían guardat per postres, preocupats ja en si el vi nou de can Xarau fóra millor ó pitjor que 'l de can Toni, ó de can Saca ó de cal Alegre, que 'l qu' es de casas qu' encetavan durant l' any n' hi havia més que de noys qu' anessin á escola. ¡Com que 'l negoci donava d' alló més!...

Un cop á puesto, asseguts en el banch de fora, si eran matiners, ó bé á terra, á tall de moros, si feyan tart, demanavan el primer got d'elixir que s'acostavan als llavis ab fruhiments infantívols de golosina, concentrant en el paladar tots sos sentits y ab tanta devoció, que semblava talment que al alsar el got allessin la custòdia. Y un cop begut el primer glop, ja tenian tela tallada: Que si es massa dols, que si agreja; que si massa vert, que si massa madur; que si massa petit, que si massa gros... y concentravan de nou l'atenció en el paladar pera tornar-se el got á la boca ab casi tanta devoció com avans, y vinga de nou discutir y exaltar-se de tal modo que, á voltas, acabavan tirant-se els gots (buyts, naturalment) pel cap.

Aquell día quedava de recó l' inmens repertori de cansons tristes. Ningú 's recordava d'aquell pobre desterrado á qui la barca ja esperava en la ribera; ni de las playas de Cuba endaurada; ni de la pobe neguita á

tret de látigo; ni del *amante* que va a la tumba de su amada al bell mitj del *samenterio* a las doce de la noche; ni de la luna que reluce quan sus rayos nacarados; ni de la manigua y el verjucal, etc., etc.

També quedavan en repós els ditxosos governs de la benaventurada Espanya, ja que, aquell día, ho absorbí tot el vi nou que acabava d'encertarse.

Las discusions acaloradas sobre la qualitat del vi duravan fins el moment d'arribar el cotxe que venia de Girona.

La taberna d'en Xarau se trobava al comens de la devallada de la carretera, molt avans de las altrás casas que formavan el conjunt de la vila. Era la primera del poble y, com germana aborrida, estava separada de todas las que, en garbuig inmens, se veyan apilotadas, escampantse bon tros enllá fins arribar a la blavor del mar que rematava l'últim terme com un inmens mirall.

A pochos passos de la taberna, a l'altre costat de carretera, hi havia la barraca dels burots, davant de la que tenian d'aturarse tots els carruatges qu'anavan al poble pera escorcollarlos. Sinó que, en lloch de pararse davant de la barraca, no ho feyan fins davant de la taberna porque al mateix temps que 'ls de consums enlietian sa tasca furatejant ab mandra, els altres feyan el cigaló ab forsa dalit, tot recreyantse ab la contemplació dels dos poms de flors que per fillas tenia l'hereu Xarau.

Quan la verdor dels camps s'havia esfumat entre 'ls tupits vels de tenebras qu'escampava la nit arreu y en el mirall d'últim terme hi reflectian llumetas del cel ablluissors vergonyosas, la vila comensava a recullirse quietament. Llavors, tot de sobte, una remor bulliciosa de cascabels, pets de tralla y crits animosos omplia l'espai d'una franca alegría, y la resplandor rogenca de un fanal escampava un doll de claror al capdemunt de la carretera, tot empaytant a las ombras porugas que fugian esveradas de tanta remor, deixantne veure llavors entremitj de blanca pols las potas dels tres cavalls, xops de suor, que tiravan del cotxe, xepotejant damunt la carretera blanca y polsosa, allargassada davant de la sobtada resplandor. Era el cotxe de Girona que guanyava la pujada, alentat pels crits encoratjadors del noy Rabassa.

Tan bon punt estava aturat el vehícul davant de la taberna d'en Xarau, s'hi acostavan els burots dant comens a sa humil tasca, s'alsavan de terra ó del banch tots els mosquits del vi novell y la porta de la casa se veyá engalanada ab dugas noyas rialleras y fornidas, qu'eixian pera donar bona arribada als passatgers y al noy Rabassa, qui, bullanguer sempre y ab son salut invariable de:—¡Hola, mossas!—s'en anava de dret al mostrador pera ferhi l'últim cigaló de la carrera.

Els passatgers, qu'anavan estivats dintre del cotxe com arengadas al barril, treyan el cap impacients y neguitosos, guaytant vers la vila que tenian tan aprop, casi a tocar, tot pensant en sos parents ó amichs que 'ls esperavan anhelosos; els pares acarontan instintivament el juguet que havia de fer la felicitat del seu fillet estimat, que de segur ja estava a l'Administració dels cotxes esperantlo. Y movian pressa al noy Rabassa, que no se'n donava gayre, bo y conversant alegrement ab las noyas Xarau, omplint de rialladas la taberna; sobre tot ab la pubilla, a la que s'acostava pera tirarli una amoreta a cau d'orella ó pessigar en sos garrots de brassos de carn fresca y tupida, fins que ella 'l treya fora a garrotada neta al sentirse la fiblada del darrer pesich. Llavors, el noy Rabassa llençava destrament al ayre la petadora tralla cridant l'últim adeu a las dugas germanas, que 'l despedian de la porta estant, y arrencava 'l cotxe, omplinth tot altra volta de remors alegres que se'n enduya a la vila, no

deixantne ni una per aquells camps fornits de tenebrors y de tristesa. No més en el recó més endinzat del cor de la pubilla Xarau, la remor alegre dels cascabels hi repercutia llargament, endolcintli la solitud que á son entorn trobava quan, ab las remors del cotxe, havían devallat cap á vila els parroquians que, xano-xano, se'n anavan á dormir saborejant encare el darrer got del vi novell, tot deixantne á la taberna sola, allunyada de las altrás casas del poble com germana aborrida, no més acompanyantla en aquella solitud la barraca dels burots que á l' altre costat de carretera, un xich més amunt, ab la macilenta claror del fanal que tenia penjant á fora, semblava una cuca de llum al mitj de un immens camp fornit d' ombras.

P. COLOMER Y FORS

LA VERGONYOSA

Com picada d' una abella
al cor m' hi sento el fibló:
ha sigut el llabi d' ella
que al front m' ha fet un petó.
¡Còm m' esguarda la traydora
acotant son front nevati!
No sías provocadora
sinó faré un disbarat.

Y ella de nou me provoca,
atansantse encare més:
jo n' hi faig un á la boca
y ella 'm mira y no diu res.
—¿Qué t' has enfadat hermosa?
—poruch li pregunto jo.
—Sí,—m contesta vergonyosa,
y ab el cap me fa que nó.

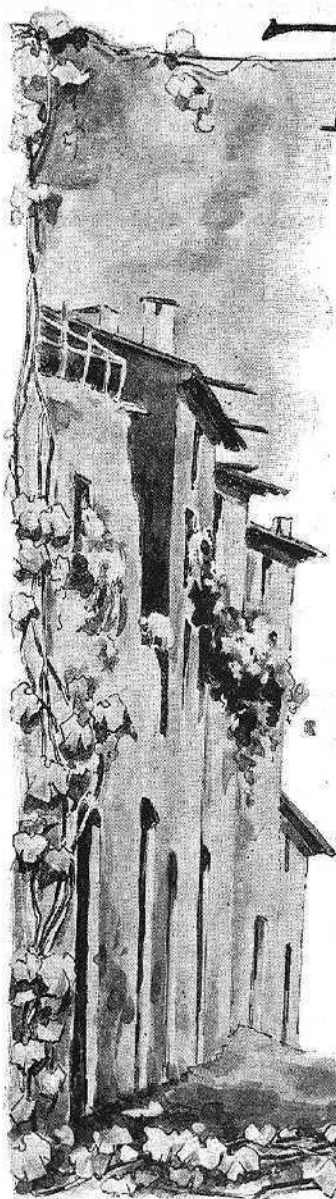
EMILI COCA Y COLLADO

ANGELETS DEL DIA (per Jou)

—El novembre es un mes molt antipàtich...
—¿Per qué, fill meu?
—Perque es dels "de la Fulla".

TARDES

En aquesta tarde del meu dols encant
dins l'ànima 'm miro. Jo esguardo 'l paisatge.
Jo escolto 'l misteri del meu esclavatge
qui passa per dirme que esperi estimant...

Oh! alegres casetas del poble nadiu,
jo us veig com un nucli de blanques gavinas
qui onejan per sobre d' un món de ruïnes:
el món que m' allunya... que aquí 'm té captiu.

Desde 'l meu desterro, jo sento remor
de las tardes calmes dels clars jorns de festa:
remors d' alegrias, purs besos d' amor
que esclatan als llavis de l' Esposa honesta.

Veig el senyor mestre que surt al cancell.
Té blanca la festa, l' espatlla corvada
per dá una abraçada
als infants que educa, que corren vers ell,
que las mans se donan al mitj del carrer
y forman rodones y dansan y entonan
cansóns que ressonan
dintre del meu ser,
com un cant de Patria, com un cant de joia:
perfúm d' una toya
que tots hem tingut,
que ha anat esflorantse ab la joventut.

Oh! càlidas tardes dels dias feyners,
com, jo, vos anyoro; com, jo, vos esmento.
La Patria jo hi sento
en l' eco sens ritme de malls y telers.

La tarde es ardenta. Ponent inflammat.
Ja el Sol va á la posta; ja és l' hora postrera;
l' Esposa amorosa, ja alegre us espera;
ja al coll se us abraça llur fill adorat.

Traball es riquesa, es pau, es amor.
Oh! els héroes anònims d' aquest lluytar noble,
honrats fills del poble!
els cants méus jo uneixo á vostra labor.

JOAN REDONDO

LAS BOTINAS

Vull parlarvos de la Balbina; d' una noya tan esbojarrada com ignocenta; tan groga com bonica; d' ulls de fam y llavis sedents; no pas de la Balbina del carrer del Cid que renega y escup y beu absentia; ¡d' aquesta nol, ¡de la Balbina, la Balbineta de quinze anys!...

La seva mare feya feynas: fregava escalas de dalt á baix; fregava pisos, rentava roba, n' estenia y planxava; feya feynas.

¿Y la Balbina?

La Balbina l' ajudava: li servia las galledas d' aygua perque no tingués d' entretenirse; cambiava las planxas; enmidonava la roba; cuydava del germanet y el duyá á mamar á las onze y á las cinch quan sa mare dinava á fora.

¡May del món la Balbina se 'n trobá tan d' extranya com el día de que us vaig á parlar!... ¡May!...

El nen, havia plorat tres horas seguidas, seguidas...

Estava malaltís y el feyan passar ab aygua bullida y sucre...

Eran las deu. La Balbina feya tres horas que rondava pel pis ab el nen als brassos. En *dito* l' havia despertat y canta que canta.

“¡També n' es forsa de pesat aixó de las criaturas!...

Ves... ¡per qué 'ns *compra* la mare si tenia y teniam de sufrir aixís per viure!...

¡Casarse per *sirgar* aixís, més val ser soltera!...

¡Soltera; aixó es, soltera; d' aquellas que van tan mudadas, ab aquells barretassos tan grossos, plens de fruytas y flors, ab aquellas sabatetas xicas, xicas de cordóns vermells!

Y la Balbina pensava ab las *cocots*, tota excitada per l' enveja.

¿Qué deuen fer? ¿Quin ofici deuen tenir? Perque jo, ¡prou que m' ho penso que treballan!...

Un día, tan las guaytava, tan, que la mare 'm va dir:

No te las miris, Balbina. ¡Deu t' en guart que fessis lo que ellas fan!

¡Sí, sí, Deu t' en guart!... ¡Ben bé que van en carretela!... ¡Ben bé que portan bons vestits!... ¡Jo vull saberho! ¡Jo tinch de sapiguerho quina classe de treball fan!

¡Sí, sí, que vull saberho, que n' estich *típa*, ja, d' aguantar el nen, el germanet que sempre plora!...

¡Oh, y la mare, també pateix massa la mare, *pencant* aixís!...

Els vestits d' ellas, d' aquellas noyas que no son pas gayre més grans que jo, deuen ser molt cars, molt, ¡son tan bonichs!...

Donchs ferlos més senzills, una mica més senzills, y 'ls quartos que sobrin per la mare!... ¡Pobra mare!... ¡que s' escarrassa massa, també!...

Y aixís feya camí la Balbina, ¡més, ay, que no sabia pas el camí que feyal

Las camas prou que van portarla al pis de la plassa de Sant Agustí, ahont fregava rajolas la seva mare!... pero 'l cervell li dava toms, li anava d' aquí d' allá, y poch que hi anava ab ella cap al pis, aquell principal tan espayós, ahont l' esperavan las galledas que tenia d' omplir pera ajudar á sa mare!...

El nen, en *dito*, s' havia adormit á la falda de l' avia.

La Balbina, va arribar per fí á la gran portalada de la plassa de Sant

COSTUMS SALAMANQUINAS (Quadro de Carles Vázquez)

Camí de la fira.

Agustí, ahont els tranvías y els venedors ambulants movían un for brugit, sota d'un sol que feya nyonya.

L'escala era lluhenta; la mare de la Balbina l'havía fregat l'escala.

L'aparell de gas, empotrat á la paret, aprop del kiosco de la porteria, lluhía com si fos d'or macís.

—¡Ah, si jo 'm veyá ab una escala aixís!—pensava la Balbina, pujant de puntetas els grahons de marbre blanch,—¡y que 'm diguessin la senyoreta Balbinal...

Quan va trucar, el timbre de la porta va produhir un só metálich tan armoniós, que la Balbina, comparantlo ab el lóbrech soroll de martell sobre fusta del negre truch greixós de casa seva, va exclamar:

—¡Fa musica, aixó!

Y tota encantada va tornar á trucar, dihent:

—¡Ves, si jo 'm veyá, á casa, ab un truch aixís!... ¡Ni 'ls ángels deuen tenir aquesta venl...

Y va tornar á trucar, meravellada y atreta per aquell *dríing* suavisim que ressonava á dintre 'l pis y á l'escala lluhenta, clara y plena de perfum, de l'exquisida essencia de violetas russas que despedía una senyora que acabava de baixar tota vestida de seda.

Y en aixó va obrirse la porta del pis.

Y fou precisament la seva mare qui li va obrir la porta, la seva mare que li ventá un revés, dihentli:

DRAMA DE FAMILIA (Quadro de Carles Vázquez)

La primera tamborinada.

—¿Y ara es hora de venir? ¿Y així es manera de trucar? ¡Que 'm com-promets, Balbina!... ¡Se 'n queixarán de tül...

La Balbina va entrar al pis tota sofocada y malmirosa.

¡May li havia fet tan mal un revés!...

Y no porque aquell que acabava de rebre fos més fort que 'ls altres que havia rebut, nol...

Pero ¿y, porque li feya tan mal aquell revés?

¡Oh, era extrany!... ¡Molt extrany!... ¡Tot lo que pensava y feya aquell día n' era molt d' extrany!...

Aquell revés va ferli l' efecte d' una injusticia molt gran.

¿Per haver aguantat tres horas el nen, que plorava, que estava malalt, un revés?

¿Per haverse deleytat tres cops sentint la música del timbre, un revés?

La Balbina pensant aixó anava y venía de la cuyna, portant galledas d' aygua á sa mare.

¿Era una mala dona sa mare?

No, que era una pobra dona; un sach de treball, un ase de feyna, que s' havia llevat á las quatre, que havia arreglat el seu pis, que havia rentat per altri en el safreig del barri fins á las vuyt, y que fins allavoras, sense esmorzar de morros á terra, fregava el polit mosaich d' aquella casa de senyors que tot just se llevaban.

—¡Balbina, qu' es tart!...—deya á cada moment.—¡T' hi gronxas molt, avuy! Mira, escombrém el quarto de planxar. Cuyta que 'l fregaré.

La Balbina, l'escombra á la má, se n'entra al quarto que li signava sa mare.

Era ben forta la claror que hi entrava del celobert, un celobert blanquíssim, estocat de poch.

Hi havia la post de planxar, el fogó, las planxas, dos paners de roba...

¡Com se veyá que la gent d'aquella casa no planyían las mitjas, ni 'ls refajos, ni 'ls pantalóns de puntas, ni las camisas bordadas!...

La Balbina, deixava entant entant d'escombrar per mirar-se unas mitjas, unas mitjas d'enreixat, de color marró y bordadas de més á més

—¡Que bé m'estarían!—pensava la pobra noya.—¿Las prenc'h? ¡No vindrá d'unas! ¡N'hi han tantas aquí!... ¿Qué faig? ¿Las prenc'h? ¡Son tan lletjas y tan surgidat las mevas!... ¡Més, ay, péndrelas ab tanta llum!... ¡Aquest celobert!

Per escapar de la forta temptació, va posarse á escombrar depressa, depressa...

Al costat del quarto de planxar, hi havia el quarto dels mals endressos era fosc, fosc, y el tenia d'escombrar també.

Va arreconar las endróminas; parayguas esquinsats, sense puny; esto-ras, sabatas vellas... ¡un munt de sabatas vellas!...

—¿Y aixó son sabatas vellas? ¡D'aquestas polacras tan bonicas, bonicas, ne fan rosegóns las senyoretas d'aquesta casa?! ¡Aixó sí que m'ho quedol!... ¡Vaig ab espardenyas, jo! ¡No 'm vindrán bél!... ¡Quína llástima!...

La Balbina, friso-sa, remenava el munt de calsat; suava d'angunia; tremolava y tot.

¡Ella que may havia prés res! Se trobava extranya, molt extranya aquell dial!...

—¡Balbina!—va fer la mare desde 'l corredor—¡Cuyta, sobretot, cuytal!... ¡Tinch angunia pel nen!...

—Ja acabo, mare,—contestá la Balbina ab veu tremolosa—¡Ja acabo d'estar.

Y ab ulls inquiets, golafres d'una pila de cosas, guaytava un parell de botinas rossas, de pell suau, y llassos de seda.

—¡Qu' en son de bonicas, qu' en son!... ¡y aquestas sí qu' hem vindrán!... ¡son novas! ¡novas! ¡no més tenen qu' aquest tall, tan xich, tan xich!... ¡que macas son!

Va sentir qu' obrían la porta del quarto de planxar y la Balbina, va amagar-se depressa, depressa, las dugas botinas á dintre 'l cos espellifat que duya.

—¡Que fas! ¡May acabas!—feu la seva mare treyent el cap.—¡T'has llevat al revés avuy!... ¡Ja t'en pots anar que son las dotzel!... ¡Y vés que no t'aturis pel camí, que ja ets massa gran, ja ets una dona Balbina!... Y jo, á la teva edat, ja 'n tenia d'enteniment!...

Era massa tart per deixar las botinas. Sa mare ho haguera vist y vés quína vergonya!...

La Balbina va deixá l'escombra y escala avall, avall... Cap al carrer... ¡Cap á la Rambla!

—Son mevas,—deya—¡mevas!... ¡Las haurían llensat, més valen per mil!...

A mitj carrer d'Hospital, va veure una escala fosca, estreta, molt estreta y fonda, fonda. La Balbina hi va entrar.

Tremolant, nirviosa de cap á peus, se va llevar las espardenyas y 's posá las botinas, asseguda al primer replá.

Després sortí de l'escala deixanthi las espardenyas; caminava ab engunia, li feyan mal, pró, ¡eran tan bonicas, tan!...

Ab la infantil ilusió de lluhir aquell calsat, va arribar fins á la Rambla...
Una mossota li va dir:

— ¡Senyoreta peus-grossos! ¡Que no ho veus que no son per tú?!

La Balbina s' avergonyí; va deixar passar la mossa que la mirava ab
enveja y després girant quia va torná á l' escaleta.

LA VERITAT SORTINT DEL POU (per *Picarol*)

— Ab mi us enfadeu?... Entenéuselas ab l' inventor dels miralls, noyas, que jo no hi
tinch cap culpa.

Las espadenyas havían desaparegut.

¡Hi havia potsé en el món una persona, més pobre qu' ella encare, qu' en fés partit d' aquellas espadenyotas?!

La Balbina no tingué més remey que dú las botinas; va fé un esfors y li semblá que caminava més bé.

— Cal que 'm busqui feyna, — va pensá — que si la mare 'm veu ab aquestas botinas me tractará de lladrel

Davant del Liceu, va apoyarse contra un arbre.

¡Era inaguantable el dolor que li feyan las botinas! ..

La Balbina, aixís, apoyada al arbre, sofocada d' engunia, no sapiguent que fer ni hont anar, plena de pó, de recel, y guapa qu' era estava interessant.

Va sentí una veu melosa y burleta que deya:

— *Niña*, si tú volguessis jo 't descalsaria per ferte dos petóns á cada peu... Estás cansada y seurías en un sofá de coxíns de seda... ¿Vols?

La Balbina, tota esverada, de primer entuvi, no va veure hont era qui li parlava aixís.

La veu va tornar:

— *Niña*, ¿vols venir cap una casa qu' es bonica, bonica, hont te podré descalsar? Jo 't rentaré ab aygua de rosas y esencia de trébol y 'ls pens no 't farán mall...

La Balbina, allavoras, se va adonar de que qui li deya alló, era un *mosquit* que portava guants, bastó ab *puño* d' or, monocle, y barretet, millor dit, una delicia de barret; era un *mosquit*, un *xiixarelló* molt elegant, que feya veure que mirava las caricaturas exposadas al kiosch.

La Balbina, va tornarse vermella, vermella de vergonya, y arrencá Rambla avall, cap al carrer de l' Unió.

En sent allí va girarse.

El *mosquit* la seguía.

Poruga la Balbina, va passar per carreróns y carreróns, camina que caminarás, y el *seguidó* á darrera.

La Balbina no podía més. El calsat l' hi destrossava els peus, com si fos plé de punxas.

S' arrambá á la paret d' una casa. La paret era bruta, ronyosa, com si fos costum d' apoyarshi durant el día moltas mans.

La Balbina s' havia perdut; no 'l conexía aquell carrer; era estret, estret y las casas molt altas, molt altas... Desde la paret hont s' apoyava la Balbina no 's veyá el cel... No més veyá l' extrém d' una cortina, que esbategava al vent, com si li fes babarotas.

— *Niña*... ¡no siguis esquerpal... ¡Jo t' ho dich pel teu bél... ¡Tú estás cansada, tens de reposar!... ¡Els teus peus, *niña*, son petits, bufóns y no han nascut per trepitjar las pedras, sinó las alfombras d' una carreteja ben elegant, d' un pis al Ensanche ben elegant...

La Balbina s' havia perdut, no 'ls conexía aquells carrers, no conexía las timbas, las profundas, profundíssimas cloacas d' aquells carrers!..

Una veu melosa li parlava de repós, de vestits bonichs, de cotxes, de menjars, de vins y de joyas...

La Balbina s' havia perdut, estava cansada, tenía fam, els peus li sagnavan del camí de miseria qu' havia fet y la Balbina s' acabá de perdre, de perdre... ¡de perdre trobant joyas, trobant cotxe, trobant vestits!...

¡Perdre, perdre!...

.....

Pró, jo conech un altre Balbina, la Balbina del carrer del Cid, tota des-

pentinada, seca, vella ja, sense serne del tot encare; que feta un xarxó penjim-penjám, se mira las *sabatillas* gastadas y ronyosas que porta, llensa un renech, escup de tort, encén un *pitillo* y ben absent, molta absent, per oblidar la dolorosa historia d'unas botinas, de pell suau, de llassos de sedal

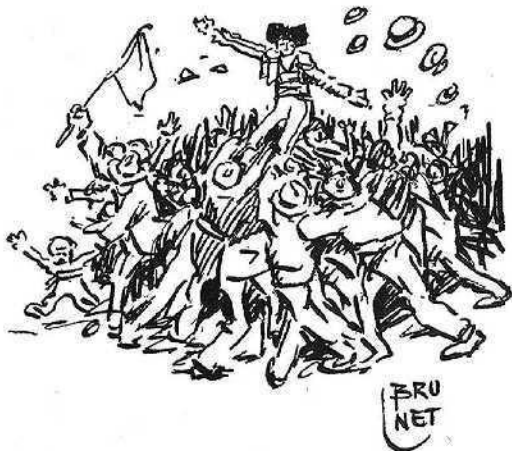
ESPATÉCH

GRA MENUT

L' amistat es una goma elástica propietat de la conveniencia.

No t' ofengui ni despreciahis á qui bé 't critica; respéctal, que es el teu mestre.

EPISSODIS NACIONALS (per Brunet)

La retirada de 'n «Farinetas chico».

Insultant grosserament á qui sense rahó t' insulta, demostras que me-reixes ser insultat.

No n' hi ha de mals amichs; y resulta un verdader pleonasme el dir que tenim amichs bons, porque si no son bons ja deixen de ser amichs.

Es posarse en ridícul el voler demostrar la rahó acudint á lleys que no 'n tenen.

La felicitat depén del nostre caràcter.

Tenim de bestia els més execrables instints; y solament en sapiguer dominarlos consisteix la dignitat humana.

Quan t' alabis procura que ningú 't senti.

ANTONI DIVÍ PAÑELLA

CONFLICTE

PETIT MONÓLECH

Fa set días que no menjo,
fa set días que estich trist,
fa set días que no dormo,
fa set días que no visch.

Si senyors, fa una senmana
que no puch estar tranquil
y tot, tot, perque la dona
m' ha deixat sol, m' ha fugit.

Si al menys hagués fugit sola...
pero no, á la vista ho tinch,
se n' ha anat ab un gallego
segons m' ha deixat escrit,
perque aquest diu que té cosas
que jo may podré tenir.
(Suposo que serán joyas
perque crech qu' es bastant rich.)

Jo, encar que obrer, no 'm faltava
may res per menjá y vestir
y de gallego per ella
in' he fet molt sense ser vist!

Lo extrany es que ni entenía
del castellá un mot senzill
y ara 's veu que ha fet entrarli
per poguerse entendre aixís.

Lo que tampoch sé explicarme
quin es, quin pot sé 'l motíu,
per més que 'l vehinat murmuri
perque may hem tingut fills
que l' hagi induhit á deixarme
sense solta ni permís.

Lo que m' apar impossible
es lo molt que sab fingir;
ningú ho diria sentintla,
sembla que surti del niu.

Ab mí tot era dolcesa,
el meu, era el seu desitj
y no volía altre cosa
qu' estar prop del seu Martí.

Y quan jo 'm creya que á casa
talment era un Paradís,
me trobo ab la serp gallega
que 'm pren la poma dels dits,

y mentres qu' ara á tot' hora
fruheix son gust exquisit,
jo aquí dejuno, y la feyna
me l' haig de fer sol, si 'n tinch.

Y ella ¡si n' hi haurá explicadas
d' interioritats de mí!
Aixó, aquesta idea fixa
l' arrossegó día y nit
y el meu mal, no hi ha pas dubte,
qu' es tot al cap 'hont el tinch
y si vull que 'l mal se 'm curi
venjar-me d' ella es precis.

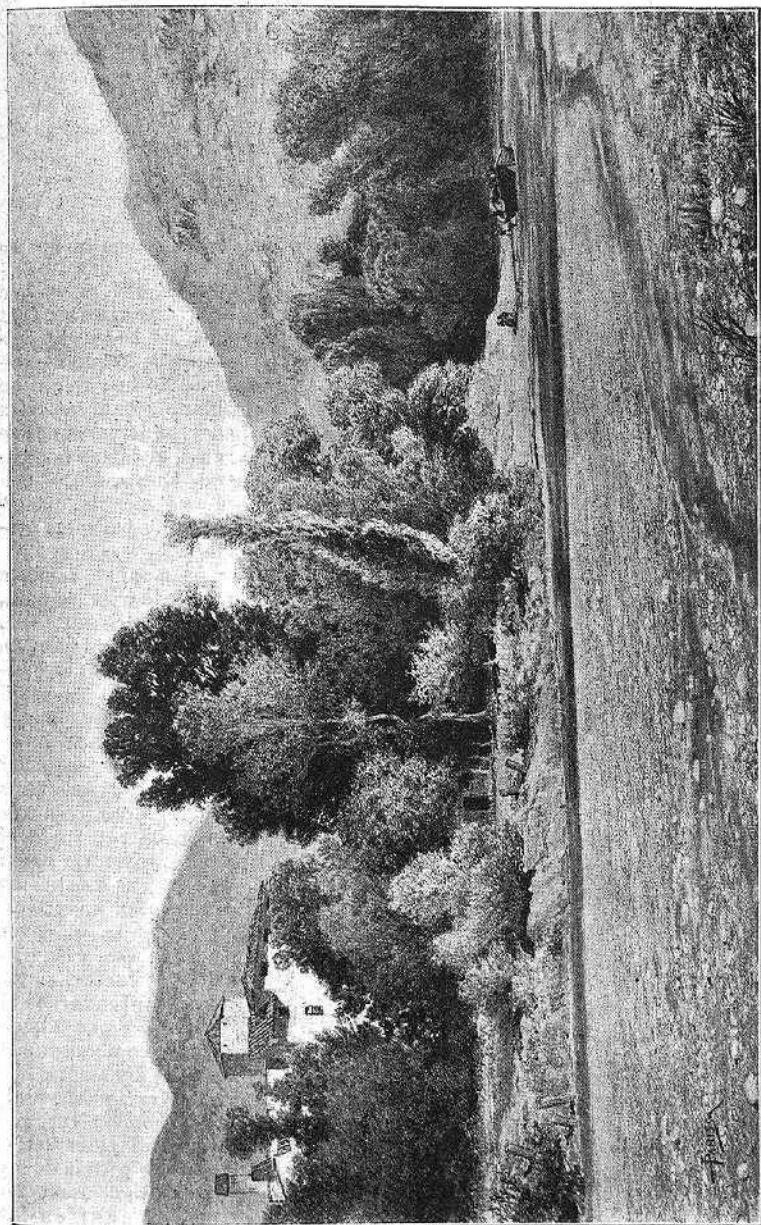
Venjar-me, aixó es lo que penso,
pró 'l remey qu' haig d' escullir
voldria que fos enérgich,
de resultats positius,
y aquí comensa el conflicte,
aquí aumenta el meu neguit
puig tots els quins m' imagino
son perjudicials per mí.

Si al Governadó ho explico
ó 'n dono part per escrit,
després solen fer brometa
quan ets fóra d' allí dins,
perque l' assumpto fa gracia.
(A qui no n' hi fa es á mí.)

Si al fi la trobo y la mato
no deixaré de sé un crim
que hauré de pagá ab presidi.
Si de tot faig cas omís
y 'n poso un' altra al seu puesto,
també 'm pot torná á succehí
lo que m' ha passat ab ella
y encare corro el perill
de que aquesta quan se 'n vaji
se 'n porti lo que hi ha al pis.
La dona ¡prou l' ha trobada
la fugida, jo ni 'ls mils!

Ara, donchs, que tots ja saben
en el conflicte en que estich,
si á n' algun de vostés, una
solució se l' hi acudís,

POR SI SENSE VERSOS (per Jaume Pahissa)

Un recó del Baix-Empordà.

els prego que me la donguin
de paraula ó per escrit
á nom meu y á Barcelona,
Comers, 29, ters pis,

que 'ls quedarà agraïdíssim
de tot, un servidó humil,
puig jo ab el cap que tinch ara
creguin qu' estich ben guarrit.

MARTÍ REVOLTÓS

US ANYORO, VEHINAS

Us en heu anat, vehinas, y heu deixat tristesa ahont avans hi floríen riallas.

DESPRÉS DELS "FETS VANDÁLICHS,"
(per Mariano Foix)

¿Per qué us en heu anat, vehinas? Tant poch us ha costat desfervos de lo que us voltava? No heu tingut un dolor al deixar la nostra casa, al deixar el nostre replá, al deixar las vostras finestras que omplíau d' alegría, que orlavau de paraulas gracial?

El nostre replá 'n resta ben trist, vehinas, de la vostra ausencia. Sembla que hi hagi un malalt, ara; tot es quietut, ara; tot es sentiment, y aplanament, y anyorament, ara...

No hauria de poder esser aixó de que unas vehinas com vosaltres deixin un replá com el nostre. Jo hauria hagut de tenirhi dret á no deixarvos en anar; vosaltres teníau el dever de quedarvos, y riure, y saltar, y cantar, y patinar, y gronxarvos al balanci... y que 's queixés tant com volgués el vehi que viu á sota.

Queixarse de vosaltres, l' home aixut, que té una filla y es lletjal! No trobar gracia en las vostras molestias, no trobar bondat en las vostras alegrias, no sa-

— Y qui eran els vándals, papá?

— Els vándals?... Els de la «vanda» contraria, dónal...

ber riure, ab magnífich geste de complacencia, dels malsde-cap que li donavau, ell que sempre tus y escupl...

He acabat de saludarlo á n' aquest vehí que m' ha privat de veureus cada día una, duas, tres ó quatre voltas... Que digui, el malcarat, qué li he fet pera oposarse en aquest goig meu. Si fos jove, si estés sá, diria que 'm tenia enveja: enveja de que jo us sentís, de que us parlés, de que vinguessiu á escoltarme quan llegia, á preguntarme qué escrivía quan escrivia. Enveja de que jo, tant d' aprop, podés admirar la vostra bellesa, podés tafanejar en els vostres ulls, podés comprendre en els vostres gestes, podés endavinar—oh tú, la mitjana, la més bella—que 'l cor no sempre 't batega per qui ha de ca-sarse ab tú!

Y ara, ¿ahónt heu anat, vehinas? Trobaréu també, á la casa nova, qui us veneri, qui us estimi ab aquella estimació tant meua que sab desitjar y respectar, que sab voler y doler, que sab mirar, ab lluhissor als ulls, las curvas dels braços, las turgencias dels pits, la rojor dels llabís, la carn rosada de la pitrera, y allunyar els pensaments impúdichs, com en santa contemplació d'una obra d' art?

Vehinas, vehinas, vehinas gentils, ¿hi pensaréu en mi com jo pensaré en vosaltres? Ara que s'acostan las vetllas d' hivern—tan llargas!—quan á casa us veuréu tant solas, ¿anyoraréu las mevas lecturas que 'ns feyan curta la vesprada, ara burxantvos, inquieta, una llágrima, ara esclatant, alegradora, una rialla?...

Vehinas, vehinas, ¿per qué us en heu anat?...

Aquell vehí, aquell vehí tant aixut, que tus y escup y té la filla lletja!...

A. ARTÍS Y BALAGUER

EPÍGRAMA

—Sembla un fardo plé de roba el cotxero Antoni Munt.

—Es que la teca li prova;
¡cóm sempre la menja al punt!

DON TON

COMPANYS ÍNTIMS (per E. Casanovas)

—M' agradaria saber què 'n pensa 'l Lili, del meu próxim casament...

A UNA ENAMORADA

Darrera del vel blanch m' apars més blanca
y arribas á semblar una ilusió;
tos ulls son clars igual que la claró,
y somrius ab rialla tota franca.
La ma damunt del pit sembla que tanca
un desitj ignorat, una passió;
y si aixecas els ulls l' amor traydó
t' ensenya dos aucells en una branca.
Y renaix ton desitj d' esser aymada
y abaixas presurosa la mirada;
la ma sobre del pit apretas més,
y ton cor que batega apar que siga
un aucell que desfá tot lo que 'l lliga
pera poder volar ab els demés.

MÀXIM

LA COVADONGA CATALANA

(Recorts de una excursió)

I

En els confins de la comarca catalana coneguda per Ripollés, per ser Ripoll sa capital, colindant ab las comarcas vehinas Bergadá y Vall de Ribas, s' aixeca una montanya ahont entre verticals cingleras de esferehidoras rocas hi está colocat l' antich santuari de la Verge de Montgrony.

La posició topogràfica de las aspras serras de Montgrony esplican ben bé que del nom de COVADONGA CATALANA ab que son batejadas, no s' en pot pas dubtar, si 's mira la situació estratègica de aquests cingles enronads de grenys y precipis tallats á dret fil, que demostran ben clarament que 'l lloch fou un segur refugi y un seti de defensa natural, tant en temps de la reconquesta com en las altras invasions, de trista recordansa, que sufrí la nostra terra.

Aquesta serra que las convulsions geològiques havían fet inexpugnable, á bon segur seria un dels punts predilectes habitats pe 'ls primitius pobladors de Catalunya, tota vegada que cercavan ab preferencia els llochs montanyosos més aspres al objecte de que 'ls lliuessin dels aiguats propis de las terras baixas, poguent aixís viure més tranquils, ja que, per altra part, la naturalesa els posava á cobert de las embestidas dels seus enemichs.

II

Montgrony forma part de las vessants baixas dels nostres Pirineus Orientals y sas rocas dessota 'l cim del Plá de Pujals son accessibles, per la part del Mitjdía, per el poble de Gombreny, aont hi porta una ruta carrosable desde Ripoll y Capdevánol; per sos costats hi han dugas vías, la de la dreta, que pot sortir de las valls de Ribas ó del Rigart, per Campellas, Planolas ó Nava, Coma Armada y Santou, y la de la esquerra, que desde els banys de Ribas s' enfila per Coll de Grats y Pardinella, passant per la

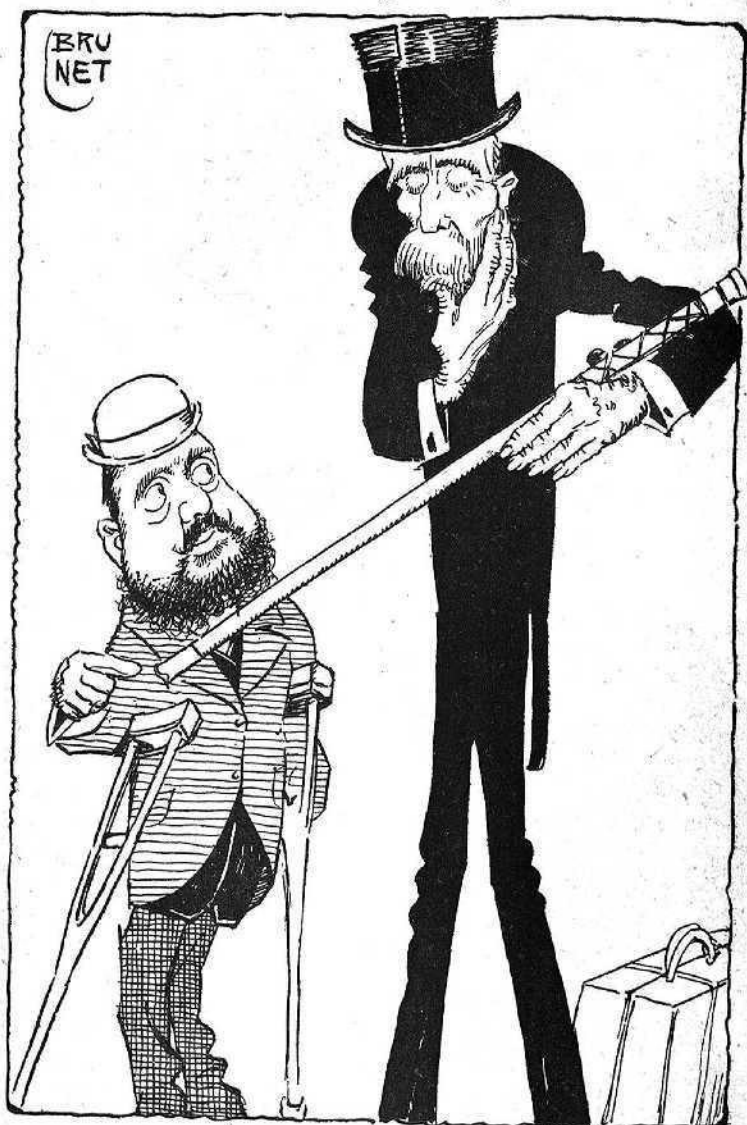
ECOS EXTRANJERS (per R. Costa)

—Segons aquest diari, davant de las «Damas Negras» s'hi presentá un grupo de «damas rojas»...

—Sí,... 's veu que va ser un joch de «damas», aixó.

ENTREGA DE VARA (per Brunet).

— Bravissim, Francisquet... ¿Ja me la tornas ben sencera?
— La virolla está una mica gastada...
— Me 'n fum de la virolla!

Font de la Verge. Per últim un tercer itinerari se pot fer desde Ribas pe 'ls colls Pan, Roig y Mancillo, sortint dalt del plá ahont está edificada l'antiga iglesia parroquial de Sant Pere de Montgrony. Els habitants de las altas valls del Segre y Llobregat van á Montgrony per distints viaranyes de montanya, essent totas aquestas excursions bonicas é interessants.

La que arrenca de Ribas per Campellas es pintoresca en extrém. Un caminet pedregós que 's troba á la esquerra de la carretera, avans d'entrar á la vila, serpenteja la falda del rocam ferruginós de la montanya de Sant Antoni, ab vistas al macís del Taga fins á trobar la casa forestal d'en Montagut coneguda per "La Casassa", la que 's deixa per anar á trobar el poblet anomenat per assolir el glevatje que comensa á Prat de Jou (1675 metres alt) fins atrapar el coll de Coma Armada (uns 2,000 metres alt).

Desde el coll de Coma Armada, ab quinze minuts se puja al cim del Plá Pujals (2,060 metres), una de las bonicas mirandas dels Pirineus Orientals de Catalunya. Als cinch minuts de la collada de Coma Armada, se troba una font de riquíssima aigua, que convida á un descans y á refer las forsas ab quelcom, buidant las aforjas sobre el glevatge, petonejant la bota de vi, sense desairar, per xó, la excelent aigua que allí brolla.

Al emprendre la baixada s' agafa la aresta de la serra, que arrenca de Plá Pujals, divisoria de las aigües del riu Arige, afluent del Llobregat, de las que van al riu Mardrás, afluent del Fresser y Ter, y passant per el plá del Amurriador se segueix el descens pel clot de Santou, anant á parar al fons del torrent de Font Flaquer y desde allí revoltant per sota 'l cingle conegut per Mal Pas, sortir enfront del santuari á la part de mitj-jorn de la serra de Montgrony.

III

A la alsada de uns 1,400 metres sobre el nivell del mar, está emplantat pintorescament al mitj de pelat rocam el santuari de Montgrony. La montanya forma tres cossos, l'un sobre l'altre, en quins estreps s'hi venhen dos replans, el que hi está instalada la despesaría, d'ahont arrenca una escala que conduheix á la hermita y segueix fins al segon tram de 78 graons á un plá de més de dos kilòmetres voltat d'àngels, en quin lloch se troba edificada una iglesia románica del segle IX consagrada á Sant Pere. Las serres de Serraborda y Plá de Pujals forman el tercer cos y son la corona de la montanya.

Davant del portal de la despesaría hi ha un petit plá y empotrada á la roca comensa el primer tram de la escala que ab 69 graons puja fins á la capella ó còva de la Verge.

En aquest plá s'ensenya 'l forat, fet á la roca viva, ahont hi havia l'anella á la que hi lligava son caball el comte l'Arnau.

Sembla que 'l personatge Comte l'Arnau no fou llegendari, segons molts creuhen, sinó que aquest nom estava encarnat en la persona del comte de Pallars y baró de Mataplana y tampoch deuría ser un subjecte tant sacrílech quan, al reunir á la vall de Coma Armada la gent d'armas de Ripoll y Berga ab sos vasalls de las baronías de Mataplana y Tosàs que, per encárrech del Rey de Aragó, devían apoderarse de la fortalesa de las covas de Ribas, avans d'emprendre la tasca, féu vot de visitar cada any en processó l'iglesia de Sant Pere, prometensa que cumplí religiosa-ment durant molt temps.

Si més tart, cansat de ser sant, se féu dimoni y per la immoralitat de sas costums fou mirat com un esperit infernal, alashoras seria quan des- puntarian las malifetas d'aquest senyor feudal, que qui sab si havia fet

PACIFISTA (per L. Alegret).

— ¡Ditxosa revolució,... ni may que torni!... Fássinse 'l càrrech qu' ell y jo varem estar sis días sense poguernos veure ni parlar.

un nou vot al diable de anar á missa entrant á las iglesias montat á caball.

IV

Després de la desastrosa batalla del Guadalete (715), en la que Espanya quedá vensuda per la mitja lluna, es dongueren tanta manya els moros á estendre llur dominació, que l' any 718 ja havian invadit y ocupavan tota la part alta de Catalunya, logrant en tres anualitats fer la feyna que als romans els havia costat dugas centurias de guerrear.

Arrunada la monarquía roda, desfet l' exércit Xerès, desballestats els nobles, implantat l' islamisme per tot Espanya, sols la fé de un grapat de valents enardits pe 'l sant foch del amor á la patria y á la religió, els féu buscar refugis segur en lo més aspra de las montanyas, conspirant per sacudir el dur esclavatge dels sectaris de Mahoma.

Pelayo en els grenys montanyosos d' Asturias doná el crit de la reconquista, y l' eco repercutí á Catalunya, sent Montgrony qui respongué, trobant els árabes en aqueixa santa montanya una resistencia tant forta y tant valenta que may lograren dominarla. En sas faldas se senyala, avuy en día, una clotada coneguda per *Fossar dels moros*, nom qu' evalúan els restos humans y trofeus de guerra que s' hi han trobat.

Ní la invasió de Abderraman qui ab un exércit poderós s' apoderá de

Cerdanya, lográ abatrer l'esperit belicós dels catalans parepetats en las invencibles rocas de Montgroy, que ab molta justícia se las coneix per la COVADONGA CATALANA.

V

L'estada á Montgrony no es trista ni pesada, el sacerdot que administra el santuari, mossén Joseph Vendrell, sab agermanar ab els debers religiosos que té á son càrrech, la part mundial, multiplicantse ab el servey á sas ordres per donar á pelegríns y *touristes* tota mena de comoditats, dintre els medis de que disposa, que son, no els de una fonda ó hotel, sinó els de una masía catalana.

Per la gent jove y de dalit hi ha forsa excursions á fer, y pels que no son amants de caminadas, desde els porxos de la hostégana se frueix de una bella vista de montanyas que s'perden en llunyans horisóns, panorama espléndit que s'engrandeix y extén, per els que no s'planyen de pujar els cent quaranta set graóns que desde 'l pati d'entrada portan á la iglesia de Sant Pere.

Si la visita á la catedral de las montanyas, Montserrat, es sublim per sa historia, el pelegrinatje á Montgrony no es menys interessant, per qui, renunciant comoditats, vulgui coneixer el santuari de la Verge y trepitjar las rocas de la COVADONGA CATALANA.

Montserrat y Mont-grony tenen una página d'or en la historia de Catalunya. Si la primera desde sas crestas esclafá l'águila de Napoleon, la segona no permeté que 'ls serrahins arrenquessin la Creu de la terra catalana.

RAMÓN FRANQUEZA Y COMAS

BOMBOLLAS

L'altre día, en un balcó,
un xicotet ros y sa
tenint un tupí á la ma,
mullava al tupí un canó.

Pel cap del canó, amatent,
bufava, ab bufada molla,
y surtia una bombolla
qu' anava creixent, creixent.

Bufant ell sens parar may,
quan la bombolla era grossa
com lo cap d' un nen ó mossa,
l'enjegava á l' ampla espay.

Obedienta al suau esforç,
la bombolla, en aquell punt,
s'enlayrava amunt, amunt,
com un globo de colors,
reflectint sa claretat
els contorns y ratillas puras
de las casas y figuras
que' omplenaven el vehinat.

El xicotet, com si hagués
perdut el seny, reya, reya,
y un altra bombolla feya
y un altra encare després.

Volavan lleugeras, folles,
sens parar ni molt ni gaire;
moments hi hagué que tot l' ayre
era un poble de bombollas.

Mes quan pujavan tan alt
que gaire bé ja no 's veyan,
¡ay! d' un plegat se desfeyan
sens deixar d' ellas senyal.

Jo, que pel carrer passava,
com si fos algun miracle
mirava aquell espectacle,
y tot mirantlo, pensava:

"Riquesas, gloria, ambició,
honors, títuls y diplomas...
heus aquí 'l que fem els homes,
fem bombollas de sabó."

JOAN TOMÁS SALVANY

Quan *Pedrico*, el pillardàs *Pedrico*, esperava al port de Cádiz l'arribada de la *Joven Negrita* qu' havia de traslladar-lo á Ultramar, allà pe 'ls encontorns del seixanta del passat sigle, no podia pas capir ni figurarse que á primers d' aquesta centuria desembarcaria á Espanya convertit per obra y Gracia dels pesos fuertes en Excel·lentíssim Senyor Don Pedro Becerril de Velasco y Quintanarraya de Torremolinos, Marqués de los Verbales. Cert es que 'l comensament de sa emigració fou un periodo de proba capàs d' anorrear á qualsevulga: privacions, fadigas, malalties, miseria. Tot quant pot minvar la salut y empetidir l' esperit ho suportá ab voluntat de ferro; pero un cop aposentat al Paraguay olvidá prompte las engunias de Cuba, els contratemps del Brasil, els sufriments de Venezuela y las penalitats del Chaco argentí. Els negocis se presentavan, la prosperitat aná vent en popa y la seva fortuna cresqué sens mida, adquirint fincas immensas, entaulant contractas ab l' Administració pública, important y exportant en ventatjoses condicions, assolint per ff una posició enveja-ble, fet una *figura* respectada de la colonia espanyola sud-americana.

Cap á la vellesa, una *apendicitis* vingué á torbar la magestuosa empena del seu benestar. Opinaren els metjes que la intervenció quirúrgica s' imposava; mes ell, com á bon capitalista, tenia l' opinió de que las eminencias berlinesas y parisencas son d' un' altra fusta, y Don Pere, després de consultar, de pas, als cimals científichs de Buenos Aires, determiná que un facultatiu tudesch ó gabaix tingués l' honor de posar las sevas expertas mans al servey d' aquella aristocrática tripa. Avans d' arribar á la Meca dels seus budells, trobantse á Madrid, soptadament se presentá una greu

complicació, y en conseqüència dos metjes espanyols se cuydaren de portar á terme aquella delicada operació, pero ab tant mala sort que 'l vell Marqués de los Yerbales deixá en la nativa patria las sevas mortals despallas.

Obert el testament, passen els incontables cabals del finat á mans dels dos fills, repartida la fortuna per parts iguals, y obligats els hereus á enterrar el difunt en la tomba monumental construïda en la capella d' Areguá, hont radica la finca més important dels Becerril.

Y heus aquí per qué als cinch anys justos d' aquella defunció, el fill petit del Marqués, en Ramiro, se trobava á la capital d' Espanya recullint els ossos del seu noble progenitor.

* * *

Tots quants presenciaren l' exhumació estigueren conformes en que la calavera del difunt era, per sa grandaria, una bonica pessa anatòmica. Aquells deu pams de talla quedavan dissimulats en vida ab l' nfanía de las carns; pero un cop sech y pelat, l' ossada apareixia ab la llur propia y y descomunal llargada. Al treure l' esquelet de la triple caixa que 'l tan-cava un rum-rum d' admiració s' esbombá entre la nombrosa concurrencia.

Dins d' una rica maleta expressament arreglada depositá en Ramiro 'ls restos mortals de son pare. Era el medi més pràctic y senzill pera trans- portarlos: quedavan d' aquesta manera resoltas no pocas dificultats que podian sobrevenir en el transcurs del viatge; y d' altra banda ni al ferro- carril ni al barco cridaria gens l' atenció dels passatgers, com l' hauria moguda indubtablement fentse la conducció en un bagul de mort. S' evita- van ademés comentaris desagradables, tal volta sátiras poch piadosas á la memoria d' un pare, quals despallas podia conservar aprop seu sense causar sospitas, reparos, ni mortificació á ningú. Y posá apart, guar- dantho com á recort, el Crist y las nansas d' argent que decoravan la caixa ab que fou sepultat.

Portada á terme la seva comanda, pogué en Ramiro empendre tranqui- lamente la marxa cap á Valencia, ab el determini d' embarcar de nou á Barcelona y tornar al Paraguay cumplerta la primera part de la voluntat paterna.

* * *

Mes en Ramiro proposava sense contar ab l' *Arethuse*, la guapa *chan- teuse* que 'l pescá á Valencia, xuclantli 'l cervell y abolintli las facultats.

El conquistá ab sa mirada d' infern, ab la melodia de llurs paraulas, ab la presencia gentil de son cos de sultana, ab els impúdichs moviments de bayadera ó ab la vivó, l' ayre, l' esprit que respirava? Difícil es encer- tarho; pero es certa y positiva la descomposta passió que lográ inspirarli.

Y mansoy com un moltó darrera d' ella, seguí el fill petit del Marqués de los Yerbales á la cantadora voluptuosa desde Valencia á Sevilla, y d' allí á Bilbao, y després á Saragosa, y luego á Marsella y á Tolosa y á Lyó y á París, cego, obcecat, inconscient, gastant á tort y á dret, expoi- liat y saquejat per l' *Arethuse*, sense esma pera ferse enrera, sense forsa de voluntat pera deixarla, sense energia pera deturarse en aquella desbo- cada cursa que 'l duya á la perdició moral y económica. Ni lográ domi- narlo el telegrama de son germá, ben significatiu per lo concís y aixut: —“*Urge regreses. Negocios mal*,”—que en altre temps l' haurían fet botar com una pilota. Ara, no; exaltats els sentits y amussats els sentiments, corria adalerat, boig, darrera de l' *Arethuse*, el seu ídol, el seu déu, el seu

tot, sense preveure que allà baix, al Paraguai, estava congriantse la tempestat qu' havia d' anorrearlo pera sempre.

* * *

El temporal esclatà. Quan més embadalit y lluny de la realitat se trobava, confiant rebre més diners pera satisfer las aspiracions sempre majors de la *chanteuse*, á la qual sostenia ab rumbo de primpcesa, esdevingué la nova brutal, aclaparadora, irreparable, de la seva desgracia. Desde l' Argentina li comunicá un amic:—“*Revolución. Colorados triunfantes. Santiago preso peligra. Bienes confiscados.*”

Ni un cop de mall al front l' hauria atontat més qu' aquella noticia. Sentí opressió al coll, brunzinetj al cap y un segament estrany de camas, cayent á terra tant llarch com era. Al tornar en sí no sabia coordinar las ideas y voltava per la seva habitació sens darse compte de lo que feya, sens esma pera pensar y pera articular cap paraula.

Ab el cor nafrat cercá consols entre 'ls brassos de l' *Arethuse*. Aquella dona falaguera y carinyosa que li devia salut, fama y riquesa sentí la trágica declaració del llur aymant ab franch posat de pena y sincera expressió de condol. Després se 'l mirá ab fixesa, dihentli ab melosa veu:—No t' apuris, Ramiro, el meu amor es més gran que la teva desgracia. Passi 'l que passi, pera tú seré sempre la mateixa.—Y apropant els llavis á las descoloridas galdas del galán hi estampá uns quants petóns, llarchs y sorollosos, que serviren de cordial al abatut aristócrata.

* * *

—Espláyat—li havia dit ella. Y pera esplayarse rondá tot un día pe 'ls encontorns d' aquella vila de París, engolidora de la joventut y de las forsas dels cercadors de plahers.

Y també s' esplayá l' *Arethuse*. Regirá mobles y paquets, no deixant ni un recó, ni un calaix sense escorcollar. Prengué diners, robas, joyas, tots els objectes de valor que guardava en Ramiro en aquell camaril dels seus impúdichs amors. Ab l' ansia de rapinya que l' arbola, espanya aquella misteriosa maleta que en Ramiro tractava ab tant respectuós cuidado y que tanca, al seu pensar, un tresor immens en pedrería.

¡Quín desengany! L' *Arethuse* cregué en els cástichs providencials. Hont se figurava descobrirhi la fortuna d' un Rhajá hi trobá un sach de ossos humans.

Desilusió, fástich, rabia, una pila de malas passións se revolta en son cor. Serva en son poder la creu y las nansas de plata que foren en altre temps ornament del fèrretre, y rebatent furiosa per terra la macábrica maleta espargeix son funerari contingut ab la sotregada. Fugí l' *Arethuse* d' aquell niu de goig, convertit de sobte en cau de miserias, y boy baixant la escala, ab un geste groller y indecent, pren comiat d' aquell intelís paraguayó que ab el candor de la inexperiencia caygué al bertrol de la descastada cantadora.

* * *

Quan en Ramiro 's trobá sol, abandonat, perdut, sense una malla; quan vejé profanadas las benvolgudas despullas del seu antecessor, una onada de sanch se li 'n pujá al cervell. Davant seu aparequé ab la nuesa de la veritat el terrible espectre de la miseria. Ja no hi havia salvació. Cap recurs pe 'l viatge, presoner dels *colorados* el seu germá, confiscadas las

fincas del Paraguay, una sola idea s'apoderà del seu ser, idea negra, desesperadora com el seu estat: la mort.

L'estrépit d'una detonació sorprengué als vehíns; l'Autoritat va intervenirhi; la porta del pis fou violentment oberta; y, estenallat á terra, damunt d'un bassal de sang, s'oferí á la vista estemordida dels curiosos el cos exánim d'En Ramiro, qu'havia posat el punt final á la seva existencia malastruga.

No feren falta acreeadors que reclamessin tot seguit els seus drets d'estira-cordetas. La Justicia obrá; y 'ls bens del suicida se posaren á subasta.

Y fou aixís com aquell magnífich esquelet de dos metres d'alsada passá á mans d'un provehidor de pessas anatómicas. Y fou aixís com l'Excel·lentíssim Senyor Don Pedro de Becerril de Velasco y Quintanarraya de Torremolinos, Marqués de los Yerbales, en lloch de reposar pels sigles dels sigles ajegut en la capella del paradisiach poble d'Areguá, se quedá fent centinella permanent, dret com un fus, dins de la gran vitrina del Museu Antropológich de Munich.

XAVIER ALEMANY

UNA MONJA (*)

Cada any la Primavera reverdeix
dessota 'l blau mantell de l'esperansa.
Cada any, quan el Maig neix,
mon pobre cor sofreix,
sentint la recordansa...

Tots els matins envían rams de flors
que són de mas germanas l'alegría
Més jo recordo 'l món, y ofego plors,
creyent que ab el passat torna aquell día...

Estava en el jardí y Ell avansá,
sense permís dels pares, á trobarmé.

Al véurel arribá,
mon cor ja endeviná
que novament venía á demanarme.

Els arbres extenfan son brancám
gornit d'espés fullám
en aquell lloch solú hont ningú 'ns veyá.
Va acostarse aprop meu, y ohí son clam
que ab gran frisanza deya:

(*) Del poema inédit *Somni de Primavera*.

—Deixme besar tos llabis com de mel,
que anyoro 'l primer bes que vam donarnos...
L' arbreda verdejant, fent cobre-cel,
al goig de nostre amor sab convidarnos.—

Y, á un temps, obría els brassos, diligent,
y va enrotllar mon coll, ab traydoria.
Més jo, sentintme forta, en un moment,
li vaig privar l' intent,
fugint d' entre 'l mal lloch hont me tenia.

Jamay! primer la mort!—li vareig dir.—
Nostre petó d' ahir,
fou com sagrat sagell de passió pura...
—No ets dona, ni tens cor—feu Ell, després. —
Juro, ab ma fé, que no 'ns veurém may més. —
Y s' allunyá, complint la seva jura.

Reclosa en el convent, seguí plorant
el desengany de ma ilusió primera.
Y avuy que 'l Maig esclata ab nou encant,
encare faig memoria del aymant,
sentintlo en la meva ánima sincera.

PLÁCIT VIDAL

ENTRE MALETAS (per *Picarol*)

—Haguessis vist quina carícia he fet al torol...

—Vaya una gracial Haguessis vist quin' una me n' ha fet ell á mil...

LA MARE

Veuse aquí una paraula ben curta, ben lacónica, y ella sola 'ns ompla á tots d'un respecte tan piadós y tan gran que dupto si pot reclamar-se encare algún dret llegítim en favor de las mares. Parlar de la seva emancipació es calumniar la conciencia pública.

Miren entorn vostre: diguen á 'n el jove escéptich, que malgasta la seva eloqüència en sátiras contra la virtut de las dónas, que la seva mare va ésser feble un día, y el veuren sotmóurers dominat per una indignació mascle. Os desmentirá y os provocarà desseguida, perque en ell s'haurán despertat els sentiments més purs y més generosos desde 'l moment en que 's tracta de la seva mare.

Y es que la mare es el magnífich ideal encastat en la realitat més suggestiva; es la vibrant encarnació de la felicitat de la terra; puríssim raig de sol ab verginals contorns; flotant massa d'éter ab gemechs humans; flor immaculada que 's cimbreja á las brisas vitals dels seus amors; llum de vida serpejant per la sombra d'incitant misteri; oassis de la terra y edén del cel que 's juntan en el cast y dols petó que 's donan eternalment la mare y el fillet de sas entranyas

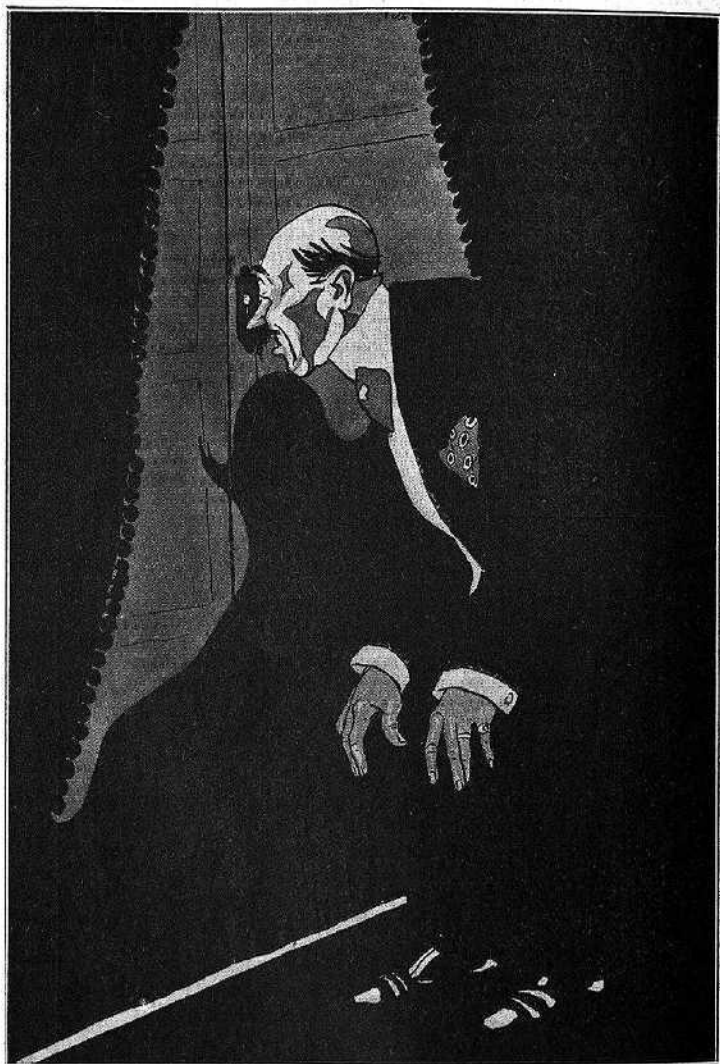
Sé molt bé que se 'm senyalarán malas donas y malas mares, com hi

LA PENETRACIÓ (per Víctor Serra)

—Tant mateix, la seva mitja calada ha triomfat sobre la nostra mitja lluna.

PLANY D' UN MARIT (per *Tito*)

—Ara sí, que ho veig clar!... Quin escàndol, si aixó ho arribés á presenciar un extrany!...

han també mals homes y mals fills. En la prodigiosa escala de la creació, ahont las unitats son desconegudas, hi han exemplars de tot. Emperó també sé que tot, en major ó en menor grau, té la seva natural compensació. Ab dificultat s'ajuntarán una mare dolenta y un fill dolent. Aquest conjunt inconcebible, disforme, monstruós, el refusa l'cor y el cervell humà.

El poema de la maternitat está escrit ab plors y ab sanch damunt las tombas dels fills; poema marvellós, etern, inmanent, donchs que la mare de la humanitat será sempre la humanitat mateixa.

A qualsevol dòna se l'hi pot cambiar el nom, menys quan aquest nom es el de mare. Proveu de treurerli una lletra y l'haureu prostituhit.

La dòna, generalment, no sab preuhar lo que vol una dona fins qu'ha esdevingut mare. ¡La mare! La mare ho donaria tot, inclós la seva vida, pel benestar del seu fill: tot, menys un altre fill.

De tots els grans efectes humans, l'amor de mare es el més generós de tots els amors, el més altruísta, el que 's decanta més á l'abnegació, á la sublimitat, al sacrifici. Unicament d'una manera sobrehumana pot concebirse com la mare dóna á n'el seu fill una part de la seva vida y es queda ab l'altra part pera donarli quan la necessiti ó bé quan l'hi exigeixi. Sempre li dóna quelcom de lo qu'ella té en més estima. Primer el forma y nodreix ab la seva sanch, després el cria ab la seva llet y per últim el rega ab el seu plor ¡Sublim y santa generositat!

Contempleu á una mare quan tendra, carinyosa, emocionada, esguarda l'seu fillet dormint el somni dols y tranquil dels àngels; contempleula quan impregna en la seva boca perfumada tota la seva ànima en un amorós petó; quan plétórica d'alegría escolta las melodiosas vibracions de la seva veu infantívola; quan s'emborratxa de plaer admirant las sevas gracias en mitj de sa ignoscent candidesa; en una paraula, contempleula quan estima á n'el seu fill, quan l'hi brinda minut per minut tota la seva existencia, tot el seu amor, tot el seu cor de mare, y os sentireu febles, vosaltres, homes, qu'esclaviseu á la dòna pera ferla joguet de las vosstras pretensions estúpides y entorpidoras.

Jo no sé pas com s'ho arreglan las mares pera repartir, casi ab precisió matemática, semblant cantitat de mare á tots els seus fills; lo cert es que tan mare son ab un com ab dotze. Es tal vegada la única cosa en el mon que no atmet el *més* á que som tan aficionats. Una mare podrà ésser *millor* mare qu'una altra, pero *més* mare es impossible.

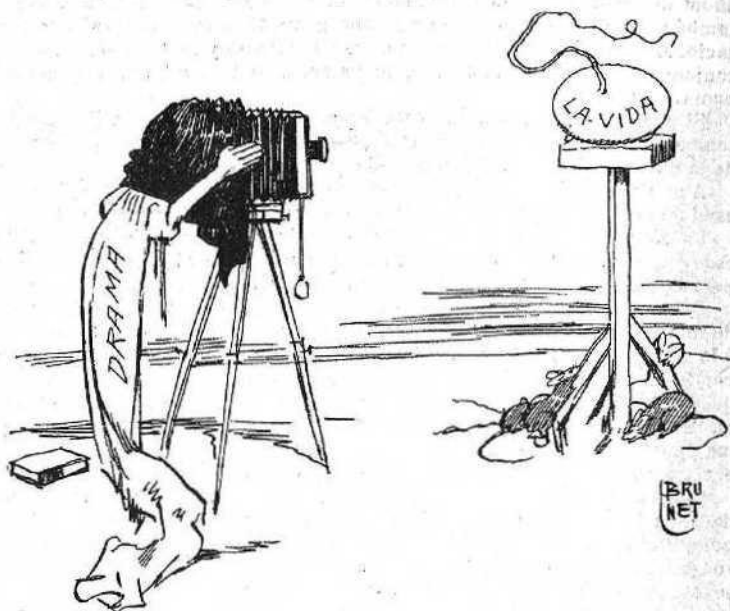
Els éssers més dignes de pietat y de llástima son els que no tenen una mare que ls estimi, una mare que quan tots els refussin y menyspreuhin, els hi obri sempre amanyagosa els seus aymants brassos y els cobreixi de petons consoladors.

Els que no tenen, els que no han conegut á la seva mare son com els cegos, qu'encare que visquin una vida corprenedora, están privats de lo més hermós que 'ns brinda la Naturalesa en las sevas sugestivas maravellas. Cap d'aqueixos cegos, á ésser preguntats, deixaria de donar tots els seus delectes terrenals per un vulgar, per un senzill, per un modest raig de sol. Els que no tenen mare son els cegos de l'ànima.

El carácter de la dòna, sempre digne y enlayrat en la llar, es august quan la dòna esdevé mare. En ella hi han de veure els fills el mirall clar y transparent ahont s'hi reflexin totas las virtuts, tots els amors, tots els heroismes. Ella ha d'ensenyar ab la dolsa vibració de la paraula y ab els inextingibles successos dels fets la moral regeneradora de las consciencias, qu'es la base del perfeccionament de la humanitat.

Per aixó la dòna, desde'l moment qu'es mare, comensa á figurar en

ORIENTACIONS ARTÍSTICAS (per Brunet)

La veritable missió del teatre.

l'ordre moral en el cap dels éssers humans. La mare es la gran influència de l'univers, perquè per sobre d'ella s'forma la societat. Ella es l'ànima de la humanitat, es la perla brillant que s'aixeca sobre l'illot del ambient que 'ns envolta; es la essència dolcificadora.

El cor de la mare es la fornàl ahont s'hi forja l'amor, es el torrent de la tendresa, es el manantial dels sentiments enlayrats, es el foc de las grans idees. Tota la poesia de la llar està concentrada en la mare. La mare expressa l'ideal de l'amor diví, que neix al cor de la dona per una gracia especial de la Naturalesa.

Estimemla y veneremla forsa á la nostra mare; car ella es el Déu més veritable, més versemblant, més humà qu' existeix. Estimemla y veneremla forsa, que quan la humanitat deixi de venerar á la Verge pera glorificar á la Mare, haurém assolit la suprema virtut de la feconditat y del amor.

J. PUIG CASSANYAS

ESTIRABOT

—Per no tenir prous calés,
deya ahí un marxant de cera,
he tingut que fe el viatge
en un cotxe de tercera
en el qual uns andalusos,
després de tips de *morcilla*,

sense el meu assentiment
van obri una *ventanilla*,
per quin motiu vaig pescar
un costipat de primera.—

Y un li digué interrompentlo:
—¿De primera ó de tercera?

AGUILETA

PEL JULIOL, NI DONA NI REVOLUCIÓ (per *Mariano Foix*)

—Mentres us las espinyeu pels carrers,... ¿sabeu ahont van els que us predican?...
A delatarvos!... A pactar ab els burgesos!...

L' AGULLA

En una gran masia de Puigblau
hi havia una pubilla molt salau
que un fadrí á qui robat tenia el cor
pel seu sant li va da una agulla d' or.

Un diumenge á balladas van anar
y un contratemps tingueren al tornar.
Quan passavan tocant casi al pallé
l' agulla á la pubilla li caygué,
y com que de buscarla 's van cansar,
als de dins la masia van cridar.

El masover, els mossos y els bailets
cap al pallé van corre molt discrets
y trasbalsant la palla aquí d' enllá
l' agulla no 's podia enlloch trová,
fins que un mosso cansat, aixís digué:

—¡Aixó es buscá una agulla en un pallé!

A. S. MATRÁS

UNA COM N' HI HA MOLTAS

I

Era una senyora elegantíssima.

Connogut pel seu ayre de desconsol, vareig dirigirli la paraula.

—Vosté sofreix, senyora.

—Molt!.. El pes enorme d'aquest sombrero, sumat al dels innumerables anyadits que 'ls actuals pentinats exigeixen, m'ocasiona un mal de cap que no 'm deixa un moment de repós.

—¿Per qué 'l porta, donchs?

—Oh.. Com qu' es moda...

Y va continuar:

—També m' atormenta extraordinàriament aquest vel que 'm cobreix el rostre. ¡Vosté no sab lo molestas que son pera la vista aquestas petites llunas negras que en ell hi ha escampadas!.. Quan me 'n vé alguna al davant dels ulls, me fa 'l mateix efecte que si se m' hi hagués clavat una agulla. Y diu qu' es molt dolent aixó, á la llarga.

—En efecte; però ¿per qué no 'n prescindeix d'aquest vel?

¡TORRADET Y BÓI (per *J. Pinós*)

—Sí, senyor, que hi ha 'l pes... Miri 'l plat com baixa...

—Y qué ha de baixar!... Si no hi posas tres cacauhets més, te clavo quatre xufas...

BRUTTA FACCIA (per R. Molinas)

—Permétinme que 'ls digui que, si 'm coneguessin á fons, no duptarian de la meua paraula...

—Pero ¿cóm vol que 'l coneguém, si no 's treu la caretal...

—Perque es moda.

Y seguí dihent:

—Després, aquesta ditxosa cotillal.. Aixó es una verdadera camisa de forsal.. Una no pot assentarse, ni ajupirse, ni inclinarse, ni fer lliurement el més petit gesto. ¡Quántas vegadas, en moments ben difícils, m'ha fet plorar de rabia aquesta corassa malehidal!

—¿Per qué no la deixa?

—¡Peró, si es modal..

Y llensant un sospir, va acabar:

—Per fí, el torment de las botas!.. No hi ha dolor comparable ab el que aquestas monadas de pell me produheixen!.. Oprimida, desfigurada completament la forma del peu, que may ha sigut punxagut com el calsat vol fer veure, passo la vida visitant al callista... y sufrint.

—Peró ¿quí la obliga á anar calçada aixís?

—La modal...

Y, arrogant, noblement estirada, se 'n va anar carrer avall, lluhint la graciosa esbeltés de las sevas formas elegantíssimas.

II

Al arribar jo á l' ampla plassa, el *meeting* femení acabava de comensar. Sobre l' alt tablado, una oradora perorava.

DARWINEJANT (per Ros)

—¿Qué fas parada com un ensa?... ¿en qué pensavas, ara?...
— Pensava, 'miss', que, si l' home vé del mico com diuhen, ¿d' hont rediantre deu-
rém venir las dónas?...

¡Era la senyora de la esbelta figura, que tan resignadament obehía els tiránichs decrets de la modal..

Vareig escoltarla.

—Sí, amigas mevas!—deya ab accent inflammat:—La nostra situació es intolerable.—[Hem de sacudir el jou ab que la societat ens esclavisa! ¡Hem d'emanciparnos de la tiranía dels homes!.. ¡Volém disfrutar de la vida en tota sa plenitut!.. ¡Volém drets polítichs!.. ¡Volém el sufragil!.. ¡Volém....

Maquinalment vaig mirar si per allá terra hi havia un tomátech. Si n'arribo á trobar un, li tiro, ¡vaya si li tiro!

MATÍAS BONAFÉ

IMPRESIO CIUDADANA

Vespreja dolsament! El fanaler
va esgranant un rosari de clarô;
y l'arbratge,—quan passa aquell feyner,—
ilumina's, en llarga procesó.

Un tranvía s'acosta! El nou dragó,
farcit de llum, rellisca, fatiller:
córre, s'atura y tomba, xiscladô:
flameja l'ull de ciclop, altaner.

Més, ja 'l záfir celesta ha devingut,
de mare-perla, volta guspirosa;
y son esguart, de fonda solitut,
á la terra, bolcalla, tenebrosa.

El fanaler, sas passas ageganta...
Polsa, 'l tranvía, corda escintilanta!

J. PLANA Y DORCA

MALESTRUCH

SONET

Era un gran poble que talment semblava
que Déu en tot favorescut l'havia;
de tots indrets la gent hi acudia
y feya extrany si algú se'n entornava.

L'industria y el comers hi progressava
d'un modo tal que tot prest s'enriquía,
y el poble aquell rápidamente creixia
ab una esplendidés qu' enamorava.

Pero, sens dupte algú va sentí enveja;
y aquest mal sentiment que tot ho embruta
ha introduhit en ell una barreja
de sers extranys y vils, que, á la batuta
d'un mal intencionat, ha fet que 's veja
tot pertorbat per la constant disputa.

PERET DEL CAFÉ

EPISTOLARI A MEFISTÓFIL

(DOS FRAGMENTS)

Tinch un amor, amich Mefistófil, que adorm per ara 'l desconhort del meu esperit, que calma 'l fort desitg que sento, de reposar sobre 'l pit fidel d' una dòna d' extranyas y jamay somniadas perfeccions.

¿Quí es Dalia? Dalia es una dona alta, prima com la tija d' un lliri, que com ell inclina 'l seu cap sota 'l pes de grans inquietuts. Pensa sovint en sos amors que s' extingiren y també en las caricias dels germans y dels pares que vegé esvanirse, no fa molt, en morts ràpidas, seguidas é inesperadas. Per aixó en els seus llabris perdura l' amargor de las paraulas que 'l dolor feu florir, per aixó las sevas mans, quan acarician, tenen la suavitat monacal de las mans que han acariciat molt temps malalts.

Jo l' he vist doblegarse, terriblement convulsionada, els ulls fòra de las concas, las mans crispadas y el pit blanch, anhelant en una terrible crisis nerviosa, y vaig sentir per ella una pietat infinita.

No 's desvanesqué á ma vista l' encís que 'm produhí sa figura esbelta de madona napolitana. No vaig sentir prop d' ella l' horror que vaig témer m' agafés, quan algú va anunciarme la terrible crisis: ni encare en aquells moments en que brutalment buydà 'l contingut del seu estómach en un vas.

Ensemps, amich Mefistófil ¡quina pena més gran havia d' ésser la meva al véurela en semblant estat!

No obstant, jo havia agafat el seu cap entresuat entre las mevas mans, havia apartat aquella pesanta cabellera que tossudíssima li queya sobre son rostre agònich, y encare vaig tenir serenitat pera ordenar, recordantme en aquells moments de la infernal química que tú m' has ensenyat, una beguda que la deixá tranquila, aplanada, blanca com la cals, sobre 'l llit blanch.

Al día següent sortí el sol temerosament entre la nuvolada per sobre las casas d' enfront, y jo vaig apagar la llum de lámpara ab la que vetllava pera que la nova claror entrés. No tota, porque temia que fes mal á la meva pobra malalta; no tot el sol podia entrar encare, porque aixó l' hauria fet sofrir.

¡Si haguessis vist quin agraphiment més pur hi havia en els seus ulls quan me miraren al comensar el nou día, y quina abressada més fraternal siguié la seva quan me feu reposar al seu costat y com va estrényem contentíssima contra 'l seu pit!

Després, quan jo era al carrer, vaig pensar que aquella dòna devia conservar molt temps una impressió de gratitut en sa propia sanch. Pero jo vaig esglayarme de no trovarme més lligat ab ella. No 'n esperava res; no esperava tampoch el seu agraphiment; si en aquell moment m' haguessin dit, que ja curada per ma propia má, estava en brassos d' un altre aymant, no s' em hauria ocorregut calificar aqueix fet d' ingrátitut.

En el carrer, el blau del cel lluhía entre las fullas verdas dels arbres, totas las cosas tenían tochs lluminosos. Jo vaig entrar en un restaurant y vaig posarme á esmorzar. Unas pastas de gust ácit que 'm serviren me van fer recordar á Dalia. Vaig pensar que aquell ácit que 'm servía d' aliment en aquellas pastas, era 'l mateix que havia observat en el vòmit de Dalia.

DE LAS TRÁGICAS JORNADAS (per *Mariano Foix*)

Mariano Foix
1909

—¿Es de debò, Pau, que haveu proclamat la federala!
—Paraula de rey, Madrona.

¡Ah, Mefistófil, Mefistófill ¿per qué m' has ensenyat els secrets d'aquesta ta terrible Química?

Un home

**

Tú mateix m' ho aconsellares una nit. "Composa pera Dalia un petit poema. ¿T' has fixat en son front seré que brilla com una hostia pura entre l' espessa cabellera que s' obra pera deixar-lo aparéixer com una maravillosa revelació, sobre l' encís dels seus ulls grans?,"

Y jo t' vaig creurer, porque tú sabs molt bé que 'ls teus consells son ordres ineludibles pera mí.

Mefistófil; jo vaig comprendre el poema casi igual com tú m' el dictares, y vaig anar á casa seva pera llegirli en la intimitat d' una tarde primaveral que moria.

Jo havia cregut, amich Mefisto, que tú m' havías donat aquest consell porque creixés en ella més alt el seu amor per mí. Pero tú prou sabías jo, pervers!, que no succehiria res de tot aixó.

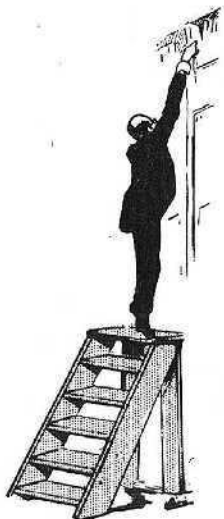
No ho vulguis—jo t' ho demano humilment—que descarregui sobre mon cap sa ira. Jo t' ho demano, no t' diverteixis ab el dolor que 'n mon esperit produhí aquell despreci que brollá dels seus llabis y del seu geste en aquell instant hont jo creya recullir el premi del seu més intens amor.

Jamay oblidaré la sorpresa que glassá la sanch en mas venas.

Ella escoltá el poema molt seriosa, sense desplegar els llabis.

Pel balcó obert entravan els remors del carrer, que constituïan com un chor que acompanyava á ma veu, que jo procurava sigués la més dolça é insinuant possible.

Jo vaig acabar la lectura; ab els ulls radiants de tendresa vaig buscar una senzilla emoció en els seus, pero vaig quedarme glassat d' espant al veure sa mirada dura, hostil, menassadora; desconeguda per mí fins aquell moment.

—¡Tú no m' estimas; tú no m' estimarás may! Tens l' esperit lleuger y vanitós de tots els artistas. Jo no puch suportar més el martiri de veurem volguda aixís.

Callá. Estava palidíssima y apretava 'ls llabis estretament.

Jo vaig agenollarme als seus peus: "¡Dalia! ¡Dalia!,"

Pero ella va rebutjar-me ab un geste.

—Estich lassa—digué ab veu ronca—de servir als artistas, de ésser un objecte més pel seu art.

Jo no acabava de comprendre alló que 'm deya. Allavors ella s' aixecá; aná á buscá en una calaixera una capsa y d' allí tragué uns dibuixos.—"Mira.,"

En un d' ells Dalia tenia el front orlat de crisantemas y la mirada dolça y melancólica dels seus ulls senyalava que devía caminar sobre un camp d'asfodel·los. En un altre portava el cap cenyit ab una cinta vermella quals vagas onejavan al aire y en sas mans descansava una lira. També n' hi havia un en el que tenia els ulls mirant enlayre, la cabellera li queya sobre l' esquena y en son

front semblava recullirshi tota la divina gracia que dels seus llabis eixia ot resant una pregaria al Sol.

Encare n' hi havia més. Dalia sentada sobre l' herba rebia sobre son cap tota una pluja de flors d' atmeller, que l' ayre desfullava suaument, mentres ella tenia els ulls fits en las llunyors brumosas del paisatge... Y aixís moltes Dalias hi havia, totas bellas, unas somrientas, altrás melangiosas, sobre uns fons de paisatjes ideals divinament dibuixats y realsats per flors quiméricas.

—Aquí tens el tribut d' amor d' un home que va acabar d' estimarme quan vaig deixar d' ésser la model predilecta pels seus dibuixos... Mira mas mans. Jo ab aquestas mans vaig destruir una testa que modelá un escultor que també m' havia jurat molt que m' aymava. La vaig rompre quan compreguí que jo no podia ésser per ell més que la model preferida.

Y ella m' allargava sas mans finas, nerviosas y felinas... Després ab un geste de despreci esqueixá els dibuixos que moments avans havia escampat per la taula.

Lentament vaig esqueixar jo el meu poema y vaig demanarli perdó ab un petó al front per la profanació que del seu esperit havia intentat fer.

Un home

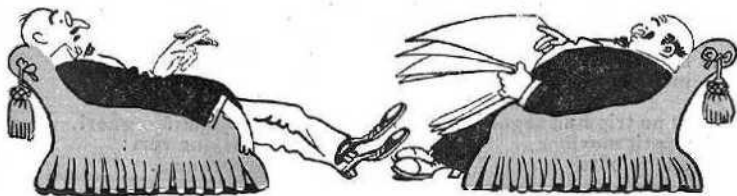
M. TARRAGÓ Y ROMEU

A UNA CELESTINA PANTEISTA (*)

El teu pit verge, blanch, ostentas, dòna,
als ulls de ton poeta enamorat..
l' incitas ab l' ardencia del pecat.
La teva veu sonorament ressona
com un pregó llunyá del Tot-inmens;
y el poeta 's fa gran per tú, y 't vens.
Si 'ls brassos nuament li extens al cap,
tant forts que, ¡pobrel, ni desferse'n sab;
vé un día, dòna, qu' es més gran que tú,
y que ab sos cants á un altre món te dú,
un món ahont la carn no hi té poder,
un món ahont no hi ha cap més plaher
que la contemplació del propi nom
eternisat y amat del gran Tot-hom!

A. CALDERER MORALES

(*) Del volúm inédit *Misteris d' amor*.

EL BRI D'HERBA

(D'AUGUSTE VACQUERIE)

Un nen, mig nu, està jugant
sobre la molsa. Un infant
ple de vida:
quatre anys: arribarà a cent.
Una herba, aquest nin, content,
ha cullida.

Se la posa entre les dents.
Juny riu en els cels ardents.
El nen canta,
i, amb la flò als llavis, son jòc
segueix... Més... que 's torna groc!
Ai! Espanta!

De sobte, el pobre infantó,
fa un crit, mig foll de doló,
blanc de cara,
suat de front, tremolant...
i com si s'anés tapant...
Pobre mare!

Cuita, apressa-t a venir
per' veure 'l teu fill morir!
Com podia,
pobre angel, ni sospitar
que 'l bri que 'l va enamorar
l'occiria!

Era un verí, aquella flor!
Quin buid a casa! quin plor!
Ah, Natura!
Creació, ¿qui és que t'entén?
Avorreixes ta innocent
criatura!

Un altre pobre infantó,
ple 'l front també de suó,
blanc de cara,
sembla que 's vagi tapant...
Que avià l'enterraran!...
Mort avara!

Mares! Pels fills, que neguit!
Que vingui 'l metgel... ¿Què ha dit?
Ha ordenada
pe' 'l nen, que jeu abatut,
certa herba d'una virtut
molt provada.

El frasc no triga un segon!
Però 'l petit moribon,
que ja bóta

sols de veure-l destapar,
no sen vol pas empassar
ni una gota.

Per més que ell s'entossudeix,
el doctor (del qui avorreix
la visita)
entre ses dents va ficant
la cullera... El tendre infant
ressucita!

Va perdent son color groc,
que al rosat cedeix el lloc;
riu i canta.
Es moria tot naixent:
quatre anys: ara 'n viurà cent...
L'herba santa

que així 'ls ulls li torna a obrir,
prometent-li un avenir...
cosa rara!
és la que ha anat de traidó
contra l'altre pobricó
mort suàra!

Natura llavors digué:
— És cert: l'herba que tant bé
la fugida
ara fa emprendre a la mort,
és l'herba per tu amb to fort
malehida.

Amb el séu suc generós,
fa del nen sense colòs
l'infant rosa;
més cal sabè-l preparar,
i dar-lo a temps, i mirar
quant sen posa.

Cal sapiguer! Veus-ho-aquí.
Jo us aimo; però, això sí,
deu-me ajuda.
Davant la ciencia tot val.
Cap cosa del món fa mal,
coneguda.

Pe' 'l savi res va a recó.
A tot dóna, l'ocasió,
sa importància.
L'herba pot matà o guarí.
Sols existeix un verí:
l'ignorància.

E. GUANYABÉNS, trad.

EFFECTES DE LA REACCIÓ (per A. Esler)

— Quedas avisat, eh... Si 't torno á sentir cridar «¡Viva la República!» 't faig estar tres dias á mitja patata.

L' ALEGRÍA DE LAS ERAS (per F. Balasch)

L' hora del batre.

CANSÓ POPULAR ÁRABE

ESTRIBILLO

Pateixo, y estich malalt, perdut.—Sols Alá 'n coneix los meus fatichs.

N' estich pesarós.—Estimo.—Sols mon pare y Alá saben lo meu penar.
—Noya, si sabessis cóm t' estimo,—calmarías la sed meva, y apagarías las flamas que m' arboran.

Oh, noya hermosa, jo 't soch estimat.—Lo teu amor es brasa que 'm rosteix.—Germaneta meva, si 't feyas cárrech del estat meu,—cuytarías en curarme 'l mal dels meus dintres que 'm consumeix.

N' estich enamorat d' una noya—airosa, tendra, d' uns ulls negres.—En quan la vaig conèixer, me 'n vingué un regirament,—y després per culpa del amor que me n' inspirá, en soch esdevingut malalt sense cura.

¡N estich enamorat! Doneume'n paciència.—Mireu cóm me trobo y disculpeume.—La boniquesa seva, sa gracia, m' han tornat boig.—La situació meva no trobaría paraulas pera pintárvosela.

¡N' estich enamorat!—¡Y
qué n' es de grossa la meva
desgracia!—Passo las nits con-
dolintme y plorant.—Somío ab
la seva saliva més dolça que la
mel.—En quan parla, tot lo
meu cor se connou.

En lo món sols jo te hi esti-
mat:—n' éras jove, orfa, sense
pares. Després de tu no hi ha
persona que 'm sigui agrada-
ble com tu.—Fa molt temps
que 'n suporto la meva des-
gracia.

¡Cert qu' estich apenat!—
De molt temps que t' estimo
silenciosament.—Lo destí ho
ha volgut aixís,—fins que 'l
Totpoderós se compadeixi de
la meva persona.

¡Soch jo l' enamorat!—Lo
foc de la passió'm consumeix.
—Quants de versos no he es-
crit ensalsante.—¡Per qué, oh
Alá, n' haig de morir tan jove!
—La mort la veig sempre al
davant meu.

¡En soch jo l' afligit, apenat
del tot!—M' ofego en lo mar
d' amor que tu me 'n inspiras.
—Per Alá, oh noya, guareix
al teu enamorat;—cúral de sa
ferida, que aixís podrà dormir
senseangoixas.

¡Oh noya, t' he estimat!—T'
he estimat y decantas la mira-
da.—Ton cor pateix per un al-
tre... y m' has abandonat.—No
pensas ja ab lo meu carinyo ni
ab tots los fatichs que jo he
passat per tu

Traducció directa del árabe
vulgar.

J. VIDAL Y JUMBERT

PEL CAS ES IGUAL (per Elamp)

—No, no.... Sense suros, no goso ficarm'hi...
—No tingui por, dóna... Agaña ab mi...

UN TEMPERAMENT (per Mariano Foix)

—Jo ho arreglo aixís: Que pujan els meus?...
tragot! Que pujan els contraris?... dos tragots!...

DETECTIVANT (per *Picarol*)

—D' ahont sóch aprenent, díu?... De ca'n Culleretas.

—De ca'n Culleretas?... Molt bé! Ara ja sé hont s' amagan els autors de «la crema».

A UN SABI

Oh tu que passas la vida
agitada, esporuguida,
sempre atent ab el llibrás;
que preuens dòls y vilesas
y de difícils empresas
el perillós desenllás;
que ab accertadas doctrinas
tots els misteris esbrinas,
els secrets del cor humà;
que ab el talent qu' encubreixes
com oracle descubreixes
lo que passa y passarà;
tu qu' omplenas de l' historia
la página de més gloria
ab pensaments colosals;
tu que ab ta sabiduría
donas á llum cada día
invençons piramidals;
tu que fas continua guerra
al mar, al cel, á la terra,
removent lo més sagrat,...
(dispensa la impertinencia)
¿has trobat encar la Ciència
qu' enclou la felicitat?

DOLORS RIERA BATLLE

CANTARELLAS

Has de dá un altre retrato
sens tardansa al teu promés,
perque aquell que vares darli
á petóns l' ha fet malbé.

La que á més de ser vistosa,
es amable y té molts rals,
no ha de témer de que s' hagi
de quedar per vestir sants.

El mal génit que agafares
quan te varen desmamar
diu qu' ha anat sempre en crescendo
y per 'xó no 't pots casar.

Sempre que tu á la mirada
hi acompanyis un somris,
farás perdre la xaveta
al qui t' hagi dirigít.

J. F. GAVIRES

OBRAS DE MISERICORDIA

Eran las set del vespre d'un día plujós de Setembre. No tenía paraguas y esperava, soplujat als pórtichs del Liceo, que passés un tranvía pera pujarhi y anar al baixador del passeig de Gracia á esperar á un amich que venía d'Igualada en el tren de las set y mitja. Veig qu'en puja un, travesso corrents la Rambla y, sense ferlo parar, perque apretava la pluja, m'enfilo á la plataforma y entro tan precipitadament á l'interior, que per poch vaig de bigotis al ensopegar ab el peu d'una senyora que seya al primer compartiment del tranvía.

—Perdoni.

—Sempre serás atollondrat.

—¡Rosinal ¿Tu aquí?

—¿Aixó t'estranya?

—Jo 't feya encara al Méjich.

—Y jo 't feya encara á Igualada tan poch galant com sempre.

—Gracias.

—No hi ha de qué. Encare no m'has allargat la má, ni m'has dit si 'm trobas macas, ni... ¡seu, home, aquí al meu costat!... ni m'has jurat que encara 't recordas de mi.

Vareig respondre enfilant un seguit de mentidas y arreglant una colla de juraments, tots perfectament falsos. A dir la veritat, ja casi no 'm recordava d'aquella Rosina que, en plé idili, m'havía fugit al Méjich ab un bon senyor que allá hi arrodonia una fortuna.

La Rosina era maca y jove. Quan la vareig coneixer tenía una vintena d'anys y una vintena d'amichs que li mantenían el luxu á cambi de que 'ls mantingués ella d'amor. Una mala passada que vareig jugarli va esser causa de que sentís pera mí una d'aquellas passións bojas qu'en aquesta mena de donas no duran més que tres ó quatre mesos. No va durar tant aquella, perquè á las set ó vuyt senmanas mal contadas l'americano don Nicasi, un amich accidental que havia fet aquells días, va endúrsela al Méjich, deixant la Rosina plantats y ab un pam de nas á totas las sevas coneixensas.

De moment vaig sentir la trastada. No la estimava, pero creyentme estimat ardentment per ella, vaig notar que l'amor propi se 'm feria fonedament. Tothom té las sevas pretensións quan s'es jove. Además, y du-

rant una bona temporada, vaig anyorar las caricias d' aquella professional del amor qu' era mestra en sensualisme.

Naturalment que tot passa, y uns ulls blaus amorosos fan olvidar fàcilment á uns ulls negres traydors. Al cap de mitj any ja no 'm recordava de la Rosina, y al toparla de nou en aquell tranvia vaig tenir una sorpresa que no va passar de senzillament agradable.

Va esplicarme per qué tornava á esser á Barcelona. El seu Nicasi, ja prou rich, va resoldre realisar sa quantiosa fortuna y repatriarse. Havía comprat una hermosa torre al passeig de la Diputació y allà viurían, ell ben tranquil perque tenia confiança en ella, y ella ben ditxosa perque pensava enganyarlo sovint ab alguna de sas antigas coneixensas que fos més guapo, més jove y més ardent que 'l seu lleig, vell y apagat Nicasi.

Dadas aquestas bonas disposicions, no cal dir que va acceptar desseguida y ab exageradas mostrás d' alegría la proposició que vareig ferli d' anar l' endemà á esmorzar junts á Bonavista, per revivre aquells temps y aquellas horas al seu costat tant dolsament passadas.

* * *

L' hora convinguda eran las nou del dematí y el seti els Josepets, ahont jo y el cotxe l' esperaríam. No va fer falta y á las nou en punt invadía el cotxe de perfums y de clarors l' hermosa Rosina, feta un bras de mar y ab uns ulls de desitj, tan ardentment sensuais, que al sentirlos clavats á sobre els meus vaig sentir que 'm corria per la pell una voluptuosa esgarifansa.

Camí de Bonavista va ferme un devassall de confidencias. Va contarme que feya tres senmanas qu' eran á Barcelona; que 'l seu Nicasi feya quatre días qu' era á Madrit y que trigaria encara vuyt días á tornar; que fins á l' hora present li havia fet bondat, no faltantli més que de pensament; que durant els tres días que havia sortit á la tarde l' havían seguida més d' una dotzena de senyors de totas menas d' edats y de pintas; que al Cine-Doré s' havia divertit tant, donant *coba* á un senyor vell que li deya cosas de jove; que un jove desconegut que la va veure al primer día d' arribar y l' havia seguida, feya tants *tatus* devant de la seva torra y qu' ella disfrutava coquetejanthi desde darrera els vidres; que tota la nit havia pensat en mí, esperant delitosa aquella resurrecció de nostra passió boja; que... ni 'm recorda ja tot lo que 'm va dir, perque no va callar fins que 'l cotxero va parar els caballs al peu de las escalas que conduheixen als menjadors particulars de Bonavista.

Varem instalarnos en un d' aquells niuhets tan agradosos sempre, y la Rosina, sense espera ni vergonya, se 'm penjá al coll, estrenyentme furiosament.

—Espera't, dona;—vaig dirli, separantla carinyosament.—Deixa'm donar ordres pera que entretant preparin l' esmorzar.

Vaig apretar el timbre y al moment va presentarse 'l mosso. Anava á parlarli, quan sento al meu darrera una rialla escandalosa y veig que 'l mosso, blanch com la cera, s' apoya al bastiment del portal pera no caure.

—Porta la *Carta*,—vaig dir maquinalment al mosso que, com atontat y fent tentinas, va retirarse.

Girantme llavoras de cara á la Rosina, que seguía rihent com una boja: —¿Qu' es aixó? ¿De qué rius?—vaig preguntar, intrigat d' aquella escena.

—¡Es ell, home!

—¿Quí, ell?

—El jove que m' ha rondat la torra tants días. Ja 'm semblava que feya cara de dependent desfeynat.

Y seguí rihent, ab una mena de riure que 'm va produhir fástich y disgust.

Va tornar á entrar el mosso, deixá la *Carta* demunt la taula y esperá ordres. Ab una mirada imperiosa vaig estroncar las riallas de la Rosina, y, dirigintme amablement al mosso, vaig indicarli els menjars que tenia d'encarregar. Mentrestant, contemplava aquell rostre intel·ligent, aquells vintidos ó vintitres anys pletòrichs de vida, aquells ulls plens de passió; certament aquell jove no mereixia las riallas despreciativas de cap dona de vint anys. Vaig conèixer que havia hagut de fer un esforç heróich pera presentarse serè, y vaig sentir una fonda impressió de llástima al comprendre lo molt que sofría aquell pobre xicot, condemnat á un suplici pitjor que 'l de Tántal.

—¿Que ho volen desseguida?—preguntá ab veu conmosa.

—Sí.

—No, no;—digué rápidamente la Rosina.—D' aquí una hora al menos.

—Desseguida,—vaig replicar jo secament.

—Donchs arreglaré la taula.

Y comensá á portar el servey, entrant y sortint á cada moment. La Rosina, ab tota la mala intenció de la seva ànima dolenta, feya que cada vegada que entrava 'l mosso la trobés penjada al meu coll amanyagantme luxuriosa; jo, ab millor intenció que ella, quan el mosso no era al devant, posava en joch tots els recursos imaginables pera enardir més á n' aquella dona lasciva.

Quan la taula fou parada y havia portat el mosso els aperitífus, vaig donar una excusa qualsevol pera sortir del menjador, y, anant á buscar al majordóm, vaig demanarli tinter y ploma y sobre una tarjeta meva vareig escriure lo següent: "*Rosina: un assumpto urgent m' obliga á pendre 'l cotxe y anarme'n. Hi ha tot el gasto pagat per dos. A las tres de la tarde tornard 'l cotxe á buscarte. Quan tingui ocasió ja't donaré las degudas explicacions.*"

Al passar el mosso pera anar á la cuyna á buscar el primer plat, vaig donarli la carta per la Rosina y vareig marxar de Bonavista.

Al endemà vareig rebre la següent postal: "*Ets un poca-vergonya, però t' ho perdono de bon grat. No serà la d' ahir la darrera vegada que aniré á Bonavista, però hi aniré sola. El criat va servirme d' una manera exquisida. De tots modos, sempre que vulguis es teva la Rosina.*"

La lectura d' aquesta postal va ferme somriure y vareig sentir l' íntima satisfacció d' haver practicat una nova obra de misericórdia.

JEPH DE JESPU

LAS HORAS

Las horas passan,
las horas tornan,
sempre lleugeras
venen y volan...
plascents las unas,
d'altres tristoyas;
molts de lluyta,

de pau ben pocas;
curtas, incertas
las alegroyas,
y fixas, llargas
las dolorosas.
Mes tant si ditxas
el cor enjoyan

com si'l punyeixen
crudels angoixas,
las horas passan,
las horas tornan,
lleugeras venen
y prest se'n volan!...

TELESFORO PEGADELLA

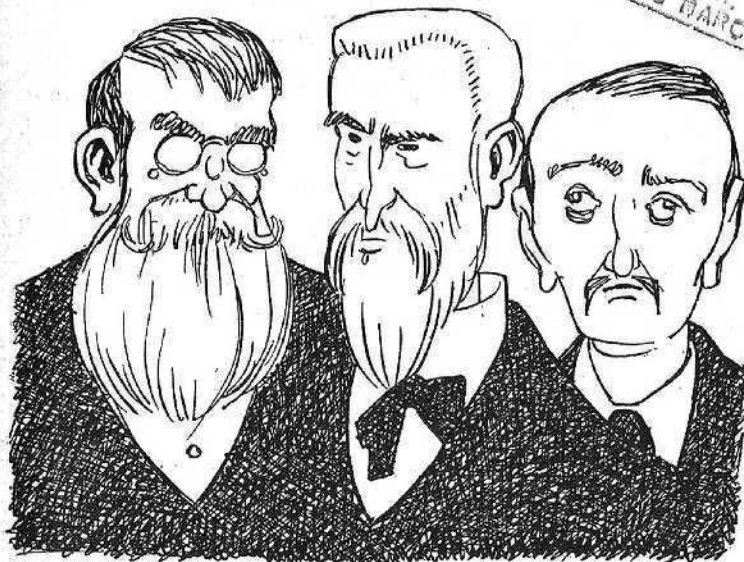
DIGNITAT INDUSTRIAL (per *Picarol*)

—De qué 'ns han d' ensenyar els «apaches»?... de fer traus?... Que se 'n tornin á la seva terra, que aquí tots som sastres!

D' AQUELLS DÍAS (per Apa)

PERMISO DE PUBLICAR
EN LA OBRA
DEL
ATENEO BARCELONÉS

Concell revolucionari
del poble de Valltorta...
(Va funcionar mitja horeta
ab éxit extraordinari.)

QUADRET

L' escena es á un jardí de casa rica.
Fa estona que la dida 's passejava
distreta contemplant clavells y rosas,
portant en brassos al reyet de casa,
respirant ab delicia l' ayre sútil
que mil flors ricas aquell lloch enbauman
y omplen l' ambient d' aromas delitosas
que nostre pit fruheix ab delectansa,
y ab la calma agradívola que reyna
una son dolsa á n' á la dida embarga;
las camas se li paran com tullidas
y se li tancan ab dolcesa 'ls parpres;
tirantse á un balansí qu' allí la espera
s' adorm ab l' infantó damunt la falda.

Y 'l son es reposat, tranquil.

Somía
mil cosas sens dibuix que la complauhen,
follias é ilusíons engrescadoras
dels días venturosos de la infancia;
somía al mateix temps qu' es la pubilla
hereua del palau y del nin mare
tenint arreu criats que la serveixen,
cambreras que la cuydan en sa cambra.

L' infant que res ne sab de las caborias

y als somnis qu' á la dida tant halagan
sent ganas de mamar y ploriqueja,
y 's reblinca, y estira sas mans balbas
vers els pits de la dida que ufanosos
la llet sabrosa per ell sol ne guardan,
present ab que Natura nos convida
en finas tassas de blancor de marbre.

Sentint que la tocavan ab dolcesa,
la dida ha despertat sobresaltada,
y ha dat el pit al nin que 'l pren tot d' una,
y aprés qu' ha deixat l' un li dona l' altre,
y al fi fa satisfet, sols l' acaricia
rihent y pernejant damunt la falda.

Aquell es el moment de mes dolcesa;
entre xiscles y jochs ja sab dir ma-ma
ab sa boca rosada y petitona
que sembla feta pera dar besadas,
y ab aquella paraula repetida
li recorda el bell somni de suara
y la dida, joyosa y satisfeta,
ha dat al nin mil besos y abrassadas.

La mare verdadera qu' ho contempla
ab interés, des l' ampla balconada,
no podent contenirse, sent enveja
de las festas y jochs que 'l nin fa á l' altra
y baixant pressurosa 'l pren en brassos
y 'l mareja á petóns; pro el nin que encare
no comprén bé las cosas, sa la mira
y aprés la vista á n' á la dida passa,
é indecís no sabent quin partit pendre,
del costat de la dida al fi 's decanta.

Sols llavoras la mare avergonyida
l' injusticia comprén, y per borrarla,
á sos pits se 'l acosta, per sentirne
los seus mots estrañets y sas riallas,
per cullir las paraulas primerencas
que recullen tant sols las bonas mares,
per sentir las caricias infantinas
que son fill li prodiga mentres mama,
pro els seus pits están sechs com una fruyta
molt xamosa de fora pro sens aigua.

Va doná á criá 'l fill per no enlletjirse
preferint la bellesa á l' obra magna,
¡com si 'ls pits que rumbejan certas donas
solament els tinguessen per fer planta!

Impotentia la mare 's veu vensuda
y comprén massa tart la seva errada,
mes promet alletar als fills que vinguin
si Natura li serva aquesta gracia,
y ho farà, jo ho sé bé, que la promesa
ab l' acent que l' ha feta may no falla,
¡que una mare qu' escolta la conciencia
may envá l' ha empenyada la paraula!

LL. BARCELÓ Y BOU

SEMBLANSAS

- ¿En qué se sembra un ou á un caball? —En que 's pot ferrar.
—¿En qué se sembra un ou á 'l sol? —En que 's pon.
—¿En qué se sembra un ou á un ferro vell? —En que té rovell.

A. PIT

[VA BOLA] (per *Picarol*)

— Horrissat, filla meua!... Díu que 'ls incendiaris van calant foch per tot arreu.
— Pobres barcelonins, sí que deuen estar «cremats».

Els Hípichs (per F. Mas)

—Y donchs... ¿que ja no corre, vosté?
—Sí, senyoreta. Pero ara corro... puntas de París.

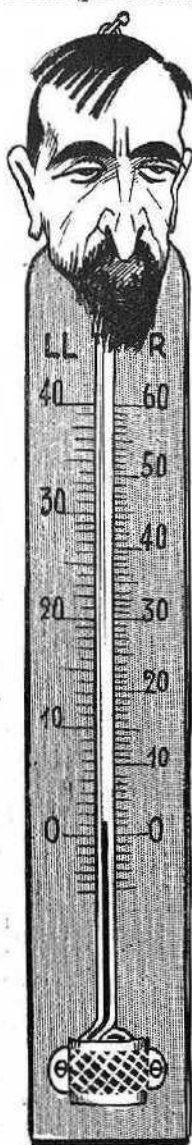
EL PRESENT

EL TERMÓMETRO DE LA LLIGA (per Sancho)

Aquell imperi de Finismundi fou el més gran y poderós de la terra durant molts sigles. Banyavan las sevas dilatadas costas mars llóbrecs y irats pel Nort, y mars blaus y tranquils pel Sur; sas montanyas semblavan, en els espadats, com gegants que ab llansas foradavan el cel, y els seus rius, més que caudals d'aygua que la terra enviava al mar, semblavan el mar mateix que ficava infinitat de brassos á batxillejar per la terra.

Els fills de Finismundi eran rics y poderosos com reys dels estats del restant món, y en aquell imperi, damunt del qual Déu havia obert la má dels seus dons, eran felissos desde l'emperador fins al darrer vassall... Tots, menos l'emperatriu.

¡Pobra emperatriu! Las bonas fadas havían demanat per ella el rostre més hermós, el cos més gentil, els cabells d'or més sedosos, y el gran Dispensador las havia deixat triar al seu gust pera que formessin aquella criatura. Manava per sa bellesa sobre totas las donas bonicas y pel seu cor sobre totas las donas bonas; sa voluntat era lley en el gran imperi de Finismundi, que quasi omplía la terra, y,

Morint la Solidaritat
baixá la temperatura;
y ab tot y haverlo «escalfat»...
el fret encare li dura.

no obstant, l'emperatriu no havia tornat á somriure desde 'l trist jorn en que morí son fill el príncep hereu, un noy rós com ella, hermós com ella fins després de mort, damunt del seu bressol de marfil. ¿Cóm havia pogut ser que un prímpceset tant remenut hagués omplert l'immens palau dels emperadors de Finismundi? No ho sé, però lo cert era que, desde que 'l prímpceset morí, el palau li semblava á l'emperatriu buyt y desert.

Passá temps, s'aixugaren las llágrimas de l'emperatriu, se serená 'l seu rostre, doblá 'l seu amor per ella l'emperador, semblava felissa... ¡peró no torná á somriure, aixó no! Y l'emperador, que l'estimava sobre totas las cosas, feu sapiguer per tots els àmbits del seu colossal imperi que deixaria la seva corona á aquell dels seus súbdits que 'l día de cap-d'any que s'apropava fés á l'emperatriu un present que la satisfés y li retornés el somriure. Y ja podeu pensar si un tant ambiciós somni ocuparia 'ls ocis dels fills de Finismundi fins que arribá 'l jorn senyalat.

En el saló del trono del immens alcázar y per davant dels sobirans desfilaren gent vinguda dels més llunyans confins del món, homes de totas las rasses, carregats els uns de riquesas, portadors

altres de primorosas obras d'enginy y d'art. Però de tot quant damunt seu portavan, n'hi sobrava á la gentil sobirana de Finismundi.

Introduhiren á un guerrer de gallarda figura, qui després de rendir als peus de l'emperatriu la seva espasa, va dirli:

—Senyora, pera tu he lluytat un any enter, corrent perills y sufrint privacions, dominant pobles qu'he civilisat y formant ab ells un imperi com el teu; te l'oteresch en homenatge á ta hermosura y al teu gran cor.

—Mercés, y esperat—respongué l'emperatriu donant á besar la seva mà al guerrer.

Seguí á aquest un sabi de noble aspecte.

—Pera tu, emperatriu—digué—no he volgut buscar entre 'ls dons de la Terra perquè 'm semblavan petits, sinó entre 'ls del cel.

—¿Qué has fet?

—He forsat ab el meu poder, igual al de Déu, las lleys que subjectan els móns en sas eternas órbitas fentlos esclaus d'aquest en que vivim, gracias á l'expressió de la teva voluntat. Quan tu vulguis, fins las estrelles més amagadas en el sí del univers passarán per davant del teu palau pera recreu dels teus ulls, y el mateix sol detindrà sa carrera, si ho desitjas, pera que 'ls teus días no tingan nits.

—Molt has fet, sabi: esperat també—contestá l'emperatriu allargant la seva mà, que 'l sabi besá tres cops ab veneració.

Entrá alashoras un gentilíssim minyó que resplandía com un sol, y agenollantse davant de l'emperatriu llegí el més hermós poema que pugui haver may arribat á humanas inteligencias; més que obra de poeta era la misteriosa y divina essencia de la mateixa Poesia, á tal punt que l'emperatriu se sentí com extasiada.

—Esperat, poeta—digué al acabar el gentilíssim minyó el seu poema.

—La teva ànima ha xuclat en las flors més excelsas y m'ha portat l'exquisit bálсам del jardí del Paradís.

El sol, detingut per la voluntat del sabi, resplandía en el cel puríssim; els embaixadors dels pobles conquistats pel guerrer omplían ab sa remor las cambras del palau, y els trovadors, que havían seguit al poeta, entonavan sas cançons en els jardins. Tothom estava sospés dels llabis de l'emperatriu, y l'emperatriu duptava. Un home arribá alashoras cobert ab modesta y ampla vestidura, seré y trist á la vegada el semblant, sospesat d'esguart, segur el pas. Era un humil, qui ben segur no sabia lo que havían fet els altres, els quals examinaren de cap á peus á aquell home obscur, ab respectuosa curiositat.

S' incliná l'humil davant de l'emperatriu sense agenollarse y digué ab tó ferm y senzill que denotava una profunda emoció:

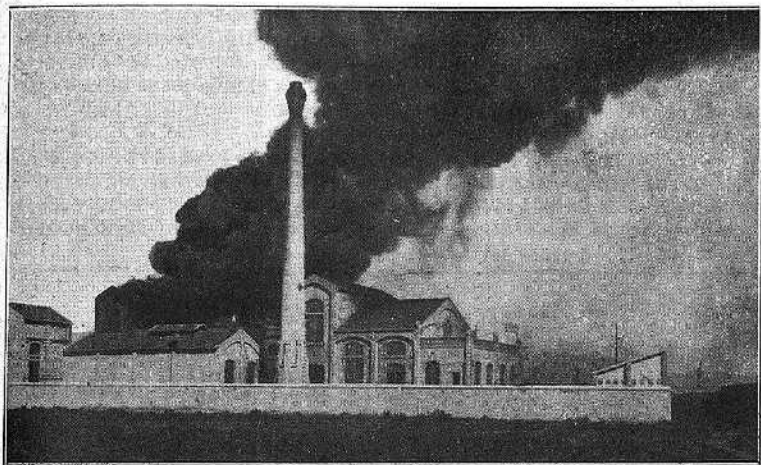
—No 't porto, regina y senyora de Finismundi, res que no tingas ja en ton inmens imperi, y, no obstant, pera conseguir que retornis al teu poble la gracia del teu somriure he tingut que lluytar com aquest noble guerrer, he escalat el cel com aquest sabi y he sentit com aquest poeta. Molt temps he hagut de combatre ab las asperesas del camí, perquè pera arribar fins á Déu no es tot plá; molt he tingut de pujar perquè 's troba més alt que las més enlayradas estrelles y molt he pregat perquè al bon Déu no li plau tornar las criaturas quan las envía á cercar á la terra, però, al ff, misericordiós s'apiadá de mos prechs y he vensut.

L'humil s'avansá fins al peu del trono, deixá caure la seva túnica y mostrá en sos brassos al prímpceset, dihent á l'emperatriu:

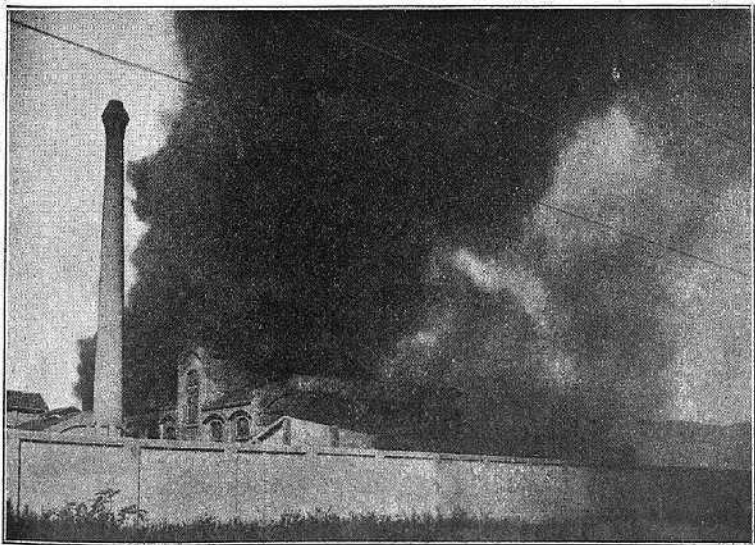
—Pren el teu fill, senyora.

Imagineuvs ab quina ansietat arrebatá l'emperatriu el nen dels braços del humil, y ab quin regositg y espant miraren tots aquell fet extraor-

A BADALONA (Fotografias Sayol)

Incendi de la Fàbrica de Productes Químichs de M. y R. Tey, ocorregut el 23 del passat Octubre.

Aspecte de la fàbrica en el moment culminant del sinistre.

dinari. Tant cor-presos estavan que no vegeren al humil recullir sa túnica y escorre's entre la munió de gent, però l' emperatriu, que plorava y reya ab el primpceset á la falda, 'l cridá:

—¡Espérati!

L' home 's deturá.

—No 't pregunto qui ets, ni com has fet el prodigi. El meu imperi y la meva corona no valen pera mi lo que val el meu fill, y no te 'ls ofereixo porque 'm semblan poca cosa. Però 't prometo baix la meva paraula imperial que lo que ambicionis será teu... Demana.

Avansá uns quants passos l' humil.

—Mercés, emperatriu—respongué gravement.—Jo 't diré lo que no vols preguntarme. Com tu, avans que tu, fa molts anys vaig perdre 'l meu fill. Se n' aná allá, més allá dels mons. ab el bon Déu; me deixá sol, y ab tants anys de dolor pel bé perdut y de desitj pera recobrarlo he arri-

AL CAMERINO DE LA "BELLÀ," (per Cuchy)

—Síguim franch. En igualtat de condicions, ¿qué admira més, vosté, en una dona, la veu ó las formas?

—Sincerament parlant, entre nosaltres, prefereixo las formas... Pero, fora d' aquí, m' haig de declarar partidari de «La Veu».

bat fins á *Ell*. Però 'l bon Déu cregué ambició el meu desitj y entre 'l teu fill y el meu solament ha deixat escullirme'm un. Y he escullit el teu, emperatriu, perquè tu... tu ets mare y el teu dolor es més profón que 'l meu.

Bairá l' emperatriu del setial y ab extranyesa de tothom besá un plech de la túnica del humil.

—Quédát ab la teva corona, quédát ab el teu imperi—digué l' home—y si vols premiarme, digas al teu fill que 'm fassi un petó.

L' emperatriu alsá somrienta al prímpceset en sos brassos, s' apropá encare més al humil y el nen estampá un bes al front del home.

El desconegut s' embolicá altre cop ab la túnica y s' allunyá per entre la multitud que li obrí pas respectuosa y sospensa.

Al creuhar solitari las superbas portas del palau, els guardians vege-
ren com aquell home humil plorava silenciosament..

FREDERICH URRECHA

EL MÉRIT Y L' ETZAR

FAULA (1)

Un día (si no m' es
traydora la memoria)
el Mérit volgué entrar
al temple de la Gloria.

¿Que si n' hi costá gayres
de passos son afany?

¿Que si destorbs trobava
per més que sembli estrany?

¿De quants cents d' envejosos
trobá obstacles á mils
que la contra li feyan
vilment per tots estils!

De modo que ans el Mérit
no va arribá al portal,
llyutant ab sa valúia,
trigá llarch temps... ¡Oy tall!

¿Y donchs?... ¿Potsé us pensavau
que 'l Mérit, respectat,
hauria vist las portas
del Temple bat á bat?

¿Y que la seva entrada
al Temple gloriós
hauria estat solemne
com per ningu més fos?

¿Què'n sou tots junts de mansos
vivint sols d' ilusións!...

¡Ab pany y clau el Temple
estava... y ab baldóns!...

El Mérit, tot fent l' orni,
no's va queixar per res,
atesa sa modestia
y 'l seu desinterés.

..*

Al Temple de la Gloria
hi havia per porté

un home vell y cego,
molt serio y molt de bé.

Aquèst el Temple obria
á aquells que dematí
l' Etzar ja 'ls ben guiava
per influencia allí.

Sens preguntarlos qui eran,
ni examiná'ls, ¡qu' es cas!,
á tots els de més barra
deixava franch el pas.

Entravan sens vergonya
molts burros é indecents;
empró á la poca estona
n' eixian ben corrents.

El Mérit no's va moure
d' aprop d' allí 'l cancell,
tot fent petar la claca
ab el porter tan vell.

—M' estranya (aquèst va dirli)
que no us fiquen cap dins,
quan ja veyeu clar qu' entran
els homes més ruins.

—Com que no teniu vista,
no vé de vos el mal;
vé de tenir la Gloria
un cego á n' el portal...

(Aixó respongué 'l Mérit,
gens envejós, modest).

—Lo qu' es per mi, aqueix temple
cregueu qu' está ben llest.—

Després, á cau d' orella,
li va afegir més tart:

—Allá hont l' Etzar se fica,
no hi entro... ¡Déu me'n guard!...

Per l' adaptació,

JOSEPH BARBANY

(1) Es una faula alemana—que sembla ben catalana.

COLORAYNA (Quadro de Carles Pellucet)

—Un donzell ben ros, damunt d' un caball ben blanc, que se m' endugués á un prat ben vert, dessota d' un cel ben blau... Vels'hi aquí 'l meu somni de color de rosa.

Homenatge

Als veïns dels carrers d'en Roig i del Carme, am
motiu del fusellament del carboner Ramon Cle-
mente Garcia, jove de vintidós anys.

Cors nobilíssims que am dalè incansable
commosos cel i terra heu remogut,
enfront de l'imminència esparverable
de sê immolada en flô una joventut:

Tot en va: vostra ofrena pietosa,
el perill d'una immonda acusació:
ha sonat destra l'hora monstruosa
i ha clòs per sempre tota apelació.

Més si heu fallit en vostra santa empresa,
séns ressò a vostres clams agermanats,
heu triomfat donant vida i angustesa
als futurs veïnatges somniats.

Loor, doncs, al gest exemplaríssim vostre,
malgrat l'horrible *consumatum est!*
Loor als cors salvaguarda del temps nostre
que'l bé exalcen am bàlsems com aquest!

FELIP CORTIELLA

4 d'Octubre de 1909.

LA PARELLA ENAMORADA

Al meu distingit amic, el celebrat y culte escriptor castellà En Gregori Martínez Sierra.

DIÀLECH EN PROSA

Personatjes: *Ella* y *Ell*.

Ella es una noya que á primera vista, dada l'ingenunitat del seu rostre, ningú li faria més de quinze anys, però á la mitja hora d'enrahonarhi ja se la tracta com una dòna de cinquanta. Quedá orfa es-sent escare molt joveneta. Tota cor, quan estima, ho fa de veras.

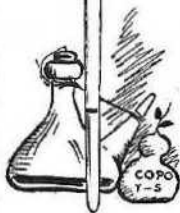
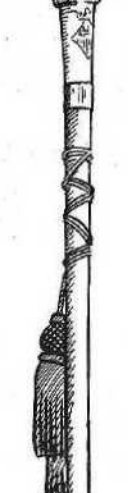
Son cayent té una dolcesa adorable que la fa forsa simpática.

Ell frisa en els trenta anys. Ha viatjat molt y ha llegit més. Podríam dirli qu' es un misàntrop, però en el ben entés de la paraula, dihemli un desenganyat. Son rostre y mirada penetrant acusan un cervell equilibrat.

(El lloch hont se troban *Ella* y *Ell* es forsa agradívol. Están isolats. De l'urbs sols n' arriba un imperceptible remor de l'humanitat que brega.)

Mor el dia. Els últims raigs del sol dauran las testas de l'enamorada parella nimbantlos d' or.)

Ell. (Ab vehemencia y estrenyent las mans d' *Ella*.)—¡Amor! Amor al cor per'estimarte infinitament, pera besar á totas horas l'hostia adorable dels teus llabis vermells, pera palpar ab extremituts de vesànich tas carns finas com seda...

pera guaitar en l'immensitat blavenca dels teus ulls un nou món de felicitat somniada.

¡Oh, la meva jova estimada! Jo t' aymo, jo t' adoro, sumissió d' esclau faig davant de la teva—per mi—excelsa bellesa; madona la d' ensomnis d' or ab ritmes de sensacions ignotas, jo t' endevinol... Repénjat del meu bras, anémsem, assadollemnos de plahers... puig l'amor es aixó, mal pesi als idealistas-fantástichs que 'l pregonan ab una ética insulsa. Però 'l nostre plaher, el nostre amor será sant, cercarém en ell els fruyts de la nostra ditxa.

Ella.—¡No't comprench, mon aymant!

Ell.—Més la teva inconsciencia m' endevina. La coloritat de ton rostre, el bategar de ton pit, el sobressalt qu' experimentas á la cadencia del meu verb fa que 't presentis als meus ulls la dòna-natura feta de carn.. ab sensibilitats de verge enamorada, no frívolas, no grácils, no com aquelles qu' enrahonan maquinawent entonant la soporífera cansó de mimos; tu ets la dòna-natura qu' ayma la vida... las flors... els aucells... tot alló qu' es testimoni fidel d' aquella pensa que va dir "Reproduivos."

Ella.—¿Y qué es lo que desitjas?

Ell.—Marxar de ciutat pera estimans forsa.

Ella. (Extranyada.)—¡Marxar de ciutat!...

Ell.—Sí; aquí no s' estima, l' amor té refinaments d' hipocressia, y l' esguart dels ulls no es reflexe del cor. (Pausa.) Viure al camp

¡quina joya! Cuydar del remat de xays, del petit hort, coronante 'l blanch front de pámpols en Septembre, de flors en primavera, viure á totas horas la vida de solitut, sense altre horitzó qu' ilimitarla per aymarnos...

Ella.—¿Y per qué aqueix desterro voluntari, lluny del món, dels homes, de la societat?

CONDICIÓ "SINE QUA NON", (per *Mariano Foix*)

—Pero... ¿no 'm tenen tots vostés per un jove decent, simpàtic, il·lustrat, de bonas costums, honradíssim, d' envejable posició?... ¿Donchs, qué vol més el seu papá?...

—Que protesti dels «fets vandàlics».

Ell. (Ab ironía.)—¡La societat, els homes!... A n'aquestos, estimant-los, els desprecio. ¡Rassa d'eunuchs!

Ella.—Tu tens gelos!

Ell.—¿Gelos?... ¡No'm compréns! Gelos els tinch, sí, si tu vols, pero no de que t'vegin, puig mon goig fóra presentarte núa al mitj de la plassa perque t'adoressin; mes l'esguart dels ulls lascius, de las multituds viciadas profanarían la virginitat de las carns; la verdadera belleza no la saben admirar en silenci d'idólatras, son iconoclastas que destrossan l'idol per satisfacer la carn.

ELS CAMINANTS DE LA TERRA (per *Tito*)

—Mal negoci se 'ns prepara á n'aquests pobles, noya...

—Ja ho pots ben dir. Els hi fem més por nosaltres que l'ós.

Ella.—¿Així son' els homes?

Ell.—¡Més dolents encare!

Ella.—Cóntam, cóntam, que 'm plau escoltarte.

Ell. (Animantse.)—La lley de perpetuar la rassa es per ells un no res; llurs refinaments han mixtificat l'acte sagrat de la cópula per allargar el goig, y l'imatge que se 'ls hi presenta en l'acte generador no es pas l'essencia del seu amor qu'esdevingui en forma.

Ella. (Extranyada.)—Donchs ¿qué es?

Ell.—El recort materialista d'unas formas espléndidas.

Ella.—¡Quín fástich! ¿Y el goig inefable de la maternitat?

Ell.—No l'experimentan.

Ella.—¡Aixis negan l'obra de Déu!

Ell.—¡Fan més encare, l'escarneixen!

Ella. (Esporuguida, s'abrassa ab *Ell.*)—¡Fugim dels homes!

Ell. (Apretantla molt fort contra son pit.)—¡Oh la meua enamorada!

(Pausa llarga. Restan muts contemplantse ensimismats.)

Nostres esperits lliures cercarán un lloch de pau y poesia hont lluny de la farsa del món puguin cumplir son comés. ¿Somrius? ¡Y qué 'm plau véuret somriure! Ton rostre t'è tota l'esplendidesa d'una primavera eterna y ta cadenciosa veu els ritmes y modulacions d'una música divina que baixi del cel.

Ella.—¡Quánt m'encisan tas paraulas! Crech en ellas com en el cant litúrgich de la missa.

Ell.—¡Oh, ets dòna y ets Naturalesa! S'enclouhen en tu tots els elements. Foch y mar en els ulls somniadors; ayre ab olors de vergers ton perfumat alé, y terra rosada per donar fruyts ton immaculat ventre... Serás sempre verge com María immaculada.

Ella.—¡Oh, calla!

Ell. (Entussiasmat.)—Som els dos privilegiats d'una nova generació, l'Adám y Eva moderns. Nostre fill será 'l fill de l'amor veritat, continuació de nosaltres, puig á l'engendrarlo ho farém sense egoismes y benehirá nostra memoria. Será 'l super-hom en aqueixa generació migrada.

[POBRA MODEL (dibuix de S Junyent)]

—Pera servir als artistes,
he estudiat mil posicions...
¡pero la bona, la meua,
no la trobo, no senyors!

Carn de natura, semi-selvatje potser, però arrogant com els déus, fort com els ciclops.

Ella. (Entussiasmada.)—Quins somnis fas concebirmel ¡Te veig gran y hermós com Déul ¡Soch la teva esclaval (Se agenolla.)

Ell.—Aixecat, no flectis els genolls en terra. Els drets de l' home son els de la dòna... Ets ma companya. (Se besan.) Sigui aquest petó 'l sagell qu' uneixi 'ls nostres cors eternament.

Ella. (Mirantlo fita.)—¿Tant m' estimas? ¿Qué has ovirat en mi? ¡Si soch lletja!

Ell.—No ets hermosa, es veritat; no puch compararte ab Cyterea, Friné y altres deesas...

Ella. (Rápidament.)—Donchs ¿per qué tant m' estimas?

Ell. (Abrassantla.)—Perque ets més dòna... Perque tu no buscas l' amor del desitj, sino 'l desitj del amor.

Ella.—¿Y tindréu fills?

Ell.—Sí, molt hermosos, sapats com els roures, la sanesa d' ells será such dels nostres óssos!...

Ella. (Ajuntant las mans.)—¡Jo vull ésser mare!

Ell. (Besantli 'l front.)—¡Oh generatriu adorable, anémsem! Fugím d' aquesta babilónica ciutat; ¡m' ofego en ella, anémsem! (Entrellassan las mans per la cintura y surten en plé camp. Una bandada d' aucells fendeixen l' espay risclant ab joya.)

Ella.—¡Qué hermosa es la Naturalesa!

Ell.—Pels qui d' ella 'n fan una religió, molt.

Ella.—¡Qué bell es el goig de viure!

Ell.—Pels qui s' estiman, sí.

Ella.—Soch felís. ¿Y tú?

Ell.—Mira 'ls meus ulls.

Ella. (Pausa.)—Un sol dupte m' assalta.

Ell.—Dígal.

Ella.—¿Quí batejará 'l nostre fillet?

Ell.—El Sol.

Ella.—¿Y de nom cóm se dirá?

Ell.—¡Amor!

Ella.—¿Y si es una noya?

Ell.—¡Natural

Ella.—¡Anémsem prest, ja no dupto! (Embolcalladas d' ombras, s' esborran las siluetas dels ayments en el misteri de la nit quieta. Per darrera d' un núvol surt la lluna y sas germanas petites, las estrellas. El rossi-nyol refila sas trovas en l' aubareda.)

R. HOMEDES MUNDO

AMOROSA (?)

Avans de que tu 't cansis d' estimarme
ó jo 'm cansi de tu,—que tot pot ser,—
renyím y separemnos, vida meva,
renyím, que hi guanyaréu.

Fa temps que no apartém de nostres llabis
la copa de la ditxa y del amor...
¡Oh, creume! No arribém fins al solatge
que deü haverhi al fons!...

C. GUMÁ

L' INVICTE MENCHETA (per Sancho)

—He estat en dotze avansades,
m' he trobat en deu combats.

Si d' esta n' ixco y no 'm moro...
tinch set vides, com els gats.

¡QUINA BROMA!

Tranquil y felis vivia
en la dolsa companyia
de la dona, quant un día,
¡sempre me 'n recordaré!
Va llogar la meva esposa,
per minyona á una tal Rosa;
y per cert va fé una cosa...
¡que may li perdonaré!
Tenia la tal minyona,
una cara molt bufona;
era morena; grassona;
ab dos ulls com dos fanals.
Y com jo, per las morenas
donaria, si son plenas,
la sanch tota de mas venas
¡d' aquí venen els meus mals!
La Roseta m' agradava,
y quan l' ocasió ho portava,
pessigollas li buscava...
sense cap mala intenció.
Mes á tot lo que li deya,
una gran rialla feya;
tot dihent, mentres se 'n reya:
“¡Qu' está de broma 'l senyó!...”
Un día que la senyora
aná á ca la planxadora,
en busca de la traydora
á la cuyna vaig entrá.
Y trobantla descuidada
rentant plats, molt ocupada,
li vaig fer una abrassada,
com aquell que res no fá.
Al rebre semblanta festa,
ni la més débil protesta
per caricia tan... modesta,
formulé en tal ocasió.
Tan solsament la Roseta
fent aquella rialleta
exclamá, tota mofeta:
“¡Qu' está de broma 'l senyó!...”
Li vaig dir que si volia,
ab molt gust la mantindria,
y que fins li posaria
un piset ben amoblat.
Y abusant de la palica
li vaig dir, de mica, en mica,
que aniria molt bonica,
si volia... fer bondat.
Ni gens trista, ni contenta,
m' escoltá bastant atenta;
sens que li causés afrenta
semblanta proposició.
Solsament quant m' escoltava
de fit á fit, em mirava
y la dolenta, esclamava:
“¡Qu' está de broma 'l senyó!...”
Certa nit vaig aixecarme
del lit, y sense senyarme,

á las foscas, vaig trobar-me
de la Rosa prop del lit.
¡Válgam sant Joan Batista;
tant vaig perdre 'l món de vistat
en aquella nit tan trista,
que n' estich arrepenit.
Volgué ma ditxa complerta,
que la trovés ja desperta,
y repetintli l' oferta,
no 'm digué ni sí, ni nó.
Tan solsament ab veu clara,
tot acostantme la cara,
em digué: ¡cosa gens rara!
“¡Qu' está de broma 'l senyó!...”
Desd' aquella nit funesta
per mi, molt més que la pesta
ara, ja tan sols en resta
una malaltia greu.

UN XISTO DE 'N BONAVIA
No tots han de ser de 'n Moraguetas
(per V. Giné)

—Si es tan amable, donchs, acompányim fins
al Dormitori...
—Al... dormitori... diu?
—Sí... al «Dormitori de Sant Francesch», qu'
es aquí, á quatre passas.

RESPOSTA MERESCUDA (per Bon)

—Noy, qué t' has tornat gras!... Estás fet un 'jamón'.

—Sí?... Donchs si voleu fer de panet de Viena, no tinch inconvenient en prestarme per un 'sandwich'.

Malaltia bastant lletja
que sense tenirla al fetje
fa que gastis sols per metje
lo dels altres, y lo meu.
A la Rosa vaig trobarla
fa pochos días, sens buscarla;
y corrents vaig esbrincarla
sens tenirli compassió
y la gran desvergonyida,
encare molt aixerida,
em digué, ¡sembla mental!
"¡Qu' está de broma 'l senyó!..."

LLUIS G. SALVADOR

REFRANS ADOBATS

La dona qu' es ben casada...
cunyada y sogra, enterrada.

Lo que plau al llop... veure
si hi ha res pel ganxo.

No hi ha boda sense flors...
ni gitano sense gos.

No pot dirse ben casat... si
la dòna porta tacas.

Si l' ase du picarol... la so-
mera t' arma un vol.

L' amor dels avis... esguer-
ra las crías.

Els extrems se tocan... l' es-
quena ab el nas.

Tant va el canti á la font... que li surt la trencadura.

De cobarts no hi ha res escrit... per por de fer mala lletra.

Quatre fillas y una mare... un infern encés pel pare.

Quan fou mort el combregaren... tothom té una distracció.

ABELARD COMA

PASTORAL

I

La neu se fon en plors,
avall, cap a la plana;
s'estrella'l prat de flors
i al bosc tot és ufana.

Lara-la-la,
l'amor primera.
Lara-la-la,

la Primavera, la Primavera,
torna a regnà.
Oidà!

La boira s'ha esvaït
amorosint la terra,
i el sol brilla, enhardit,

tot coronant la serra.

Lara-la-la,
l'amor primera.
Lara-la-la,

la Primavera, la Primavera,
torna a regnà.
Oidà!

Refilen els aucells
com en senyal de festa,
i arreu els ginestells
s'enjoien de ginesta.

Lara-la-la,
l'amor primera.
Lara-la-la,

la Primavera, la Primavera,
torna a regnà.
Oidà!

—
Amor, la vera amor,
no tinguís cap temor.
que't morís d'anyorança.
El cel, desentelat,
que escampa claretat,
renova l'esperança.

Ai de l'amor,
l'amor primera!
Ai de l'amor
que té temor
d'un trist morir, sent Primavera!

II

Cor enamorat,
cor sospirador,
viu esperançat
en la soletat
del pobre pastor.
Viu alegrement
en ta dolça pau.
Viu eternalment
amb el sentiment
pur com el cel blau.
Canta per cantà
com el rossinyol;
no ploris en va,
que prou que vindrà
que't posaras dol.

—
Cor enamorat,
cor sospirador,
poncella aviat
flors de voluntat,
que ve la tardor.
Viu alegrement,
confiant en tu;
viu del sentiment
que, serenament,
cap als cims te du.
Fuig de baix el plà,
ves arran del sol;
no ploris en va,
que prou que vindrà
que't posaras dol.

III

Pastor, garrit pastor,
jo vui ésser pastora:
tenint-te per senyor,
seré una gran senyora.

Bon pastoret,
anem a la montanya.

Bon pastoret,
l'amor ens acompanya
duent-nos de bracet.

—
Montanya amunt irem
menant nostres ramades,

i aprop del cel viurem
tot fent-nos abraçades.
Ai de l'amor,
l'amor primera!
Ai qui s'anyor,
sent Primavera!

—
Pastor, garrit pastor,
no'm portis a la plana,
que al món no hi ha un mellor
com viure en ta cabana.

Bon pastoret,
anem dalt de la serra.

Bon pastoret,
l'amor fuig de la terra
perquè s'hi mor de fred.

—
Montanya amunt irem
cullint poms de ginesta,
i el pit n'enjoïarem
de l'aimada modesta.

Ai de l'amor,
l'amor primera!
Ai qui s'anyor,
sent Primavera!

IV

Ballem!
Saltem!

Volem com papellones
al sò del fluviol!

Dancem!
Riem!

Ballem, tot fent rodones,
com l'aigua a l'estanyol.

—
Galant, no m'abracis,
abracis tant fort.
Galant, no m'enllacis,
enllacis el cor.

—
Donzella, no'm deixis,
no'm deixis pati;
donzella, no't queixis,
no't queixis de mi.

—
Les nostres ballades,
ballades d'istiu,
seran recordades,
quan facin glaçades,
a vora'l caliu.

Ballem!
Saltem!

Volem com papellones
al sò del fluviol!

Dancem!
Riem!

Ballem, tot fent rodones,
abans no's pongui'l sol.

IGNASI IGLESÍAS

PENSAMENTS

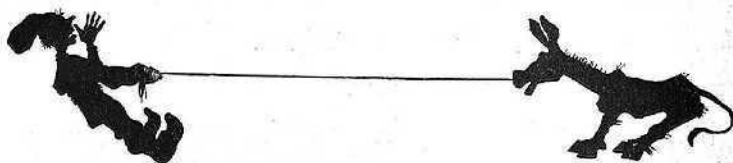
Devegadas bé ho sabém que hi ha qui, á causa de la seva astúcia, s'ha enriquit indegudament; mes, aixís y tot, no 'ns sabém estar d'envejarli sa brillant posició, quan, en comptes d'enveja, no més hauríam de sentir compassió de las víctimas que ab sa mala fe va ocasionar.

COSAS QUE TORNAN (per *Picarol*)

— Te 'n recordas, Filomena?...

— Ay, sí, Macaril... Pensar que ara fa quaranta anys també 'ns hi varem prometre nosaltres, al «Prado Catalán»!...

Al qui viu molt confiat, tot sovint l'enganyan; qui desconfia sempre, s'enganya ell mateix.

—
Procura ser formal per temperament, no per conveniència.

—
Quan haig de raure entre ximpls, més me recelo dels que 'l fan, que dels que ho son.

—
Si no ets amich de tristesas, procura no trobarte may en el despaig d'una casa d'empenyos.

—
Prou sol dirse que quan el Sol surt, surt per tothom; mes jo he observat que fa també com els amichs: generalment s'amaga en el moment que més se 'l necessitaria.

—
No sempre 'ls primers que surten son els quins arriban més aviat al punt determinat; generalment pereixen pel camí, deixant expedit el pas a n'els que precedeixen.

—
Pretendre abolir la llengua d'un poble, es empenyarse en allisar una llima a mossegadas. Es més probable deixarhi las dents que inutilisar la llima.

—
Dé favors fesne 'ls que puguis, sense pensar obtenirne recompensa; del contrari l'equivalencia l'obtindrás ab ingratituts... y encare haurás de dir "gracias".

—
Per poguer adquirir lo que envejém, ens alegrarfa veure caure la major desgracia damunt de la persona que ho posseheix.

—
No sempre qu'envejém una cosa nostre intent es adquirirla, donchs que també sentím satisfacció si sabém que 'l qui ho possehia ho ha perdut.

—
El dolor que sentím, quan doném una ensopegada, es equivalent a lo que 'n dihéu experiència; adquirida aquèsta ab acopi de contrarietats, ens aparta de molts perills, com igualment, ensopegant, adquirím l'instint d'aixecar més els peus.

—
Si un día, després de molts que no hags tastat res, t'estás morint de fam, no será estrany que 't surti qui 't dongui forsa menjar; però no te 'l donará ab intenció de reanimarte, y sí porque li ha d'agradar de veure que 't repren.

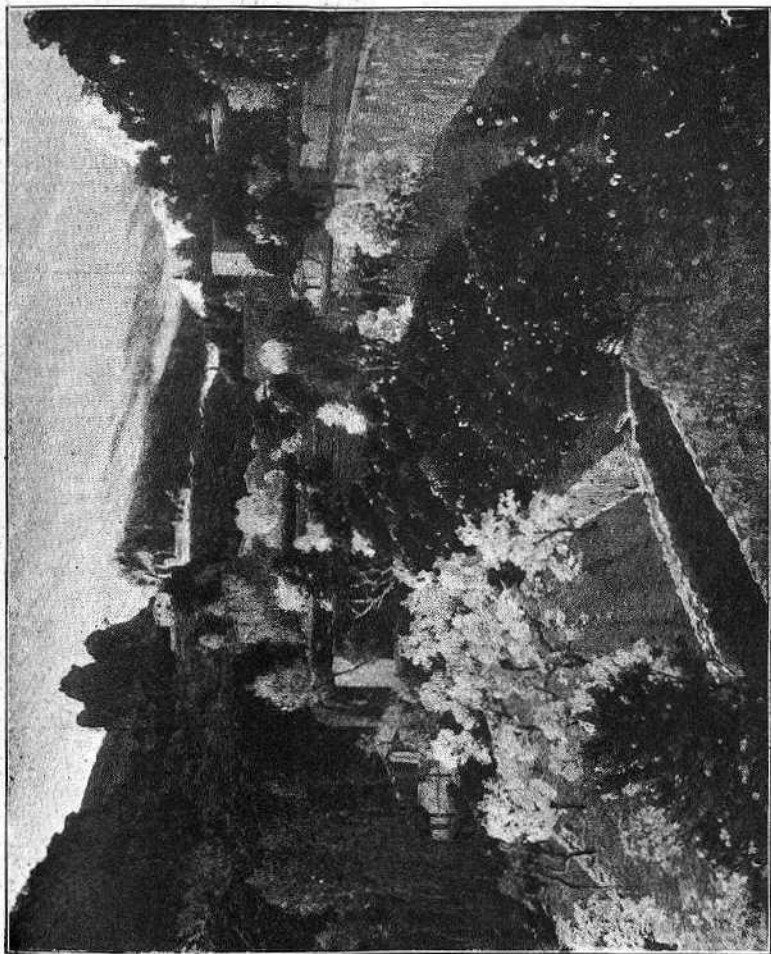
—
Tota obra, per gran y eloqüent que sigui, rara es la vegada que 'l públich ignorant no la censura.

Qui s'admira á sí mateix es un tonto presumit que admira sos defectes.

L'amor propi vol ser el sobirà de la voluntat, y, á pesar de no ser de rahó que aixís succeheixi, generalment sol sortirse ab la seva.

Si estant acompanyats d'una persona estimada ningú s'aborreix, com sigui que estant sols tots ens aborrim, resulta que no hi ha ningú que s'estimi prou á sí mateix.

Posante á corre pera conseguir á la dòna que 't captiva ab son bell físich, t'exposas á que, al atraparla, cayguis y prenguis mal.

PAISATJES MALLORQUINS (Quadro de Santiago Rusiñol)

Valldemossa.

Quan la miseria 's vesteix d' opulència, desseguida 's coneix; el trajo li grandeja.

Son tantíssims els pretendents que té la Felicitat, que aquèsta, per no arriscarse, no vol concórrer al gran saló de l' Esperansa, lloch hont tots li donan cita.

Ser cast, per no haverse trobat en cap perill, es com ampolla que, si 's conserva plena, ho deu á la falta de *saca-tapos*.

En els saraus las noyas troban als noys y 'ls noys perden á las noyas.

Al trobar en un lloch desert una dòna sola, es difícil endevinar si está badant; pot també molt ben ser que esperi á algú que badi.

No hi ha pany que tanqui tan segur com el cor d' una mare, pera guardar els secrets que li confia 'l seu fill.

Si la mida dels homes estés en relació á la seva dignitat, já quánt dels que ara fan tanta sombra, si 'ls volguessim veure, hauríam de servirnos del microscopi!

BRINDIS INTERNACIONAL (per Cuchy)

— A la vostra salut!
— A la nostra butxaca!

DE COLL-DE-DAMA (Fotografía de *Frederich Fernández*)

—Tu, baylet,... si 'n veus alguna de madura, dígahe, que te la culliré.

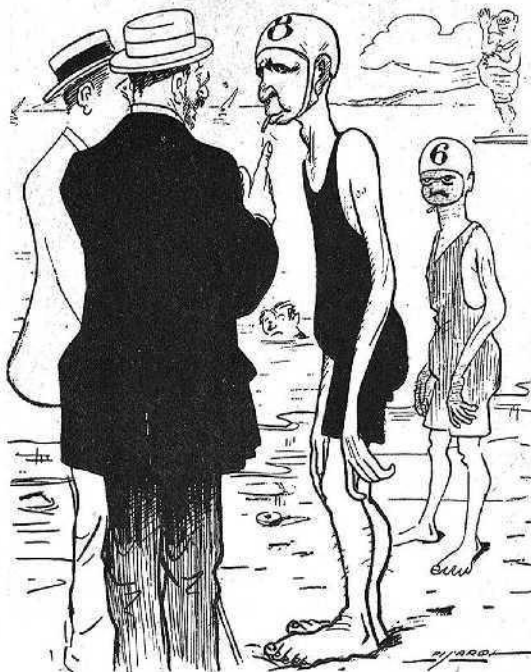
El dubte no va enloch; la fe vens tot obstacle.

La vergonya s' avergonyiria al veure las cosas que fan d' amagat aquells que, per vergonya, no las gosan á fer de present.

La filosofia vé á ser el rebost hont els richs guardan els millors talls;

per aixó á la casa del menesterós la filosofia no hi fa cap falta.

AL CONCURS DE NATACIÓ (per *Picardol*)

— Que jo no 'm puch ofegar, díu? y perquè no?...
— Oh, com que veig que porteu la «carabasseta» al cap...

Obra bé avuy, espera demà á ventjarte.

Sense la pau de la conciencia no hi ha ventura possible.

L' arbre de la oportunitat fa un fruyt que, cullit á temps, es sá y gustós; deixar-lo madurar massa ó cullir-lo avans d' hora. es indigest y mal-sá.

EMILI ALBERT

ACUDIT

— ¿Qué llegeixes, ab tanta afició en aquest diari?... Porta quelcom de nou?
— Estich repassant la llista dels que varren neixer ahir, per veure si hi trobo algun conegut.

MIQUEL MASALLERA

EPIGRAMAS

— El meu marit, cara Aulestia, creyentse que jo 't soborno, tot sovint me pega, ¡el bestial...
— Si qu' es bestia!

— Y jo m' hi torno.
— Cregas, noya, que m' trastornas; y si tal com dius ho feu, (qu' ell es bestia y tu t' hi tornas) ara dos bestias sereu.

Van llogarme á can Matías, y al preguntar: — ¿Qué haig de fé? la senyora 'm respongué:

— Haurá de rentar molts días.

A lo qual jo, sense embuts, vareig contestar: — ¡M' enganya!., ¡Quina cosa més estranya! ¿Els días poden ser bruts?

J. FERRER Y BUSQUÉ

CANSO DE NANO

ARRI POCH Ó MOLT... (per Apa)

—Bona nit!
—Bona nit!
—Bona nit!
—Bona nit y bon' hora!
Mireuse 'l, tan petit,
se 'n va al llit y no plora.

—Menjant l' últim crostó,
me 'n vaig cap á la nona;
que als ulls hi tinch cuissó
y 's tancan ja fa estona.

Quan vé 'l primer badall
la són no triga gaire.
D' un bót, calsas avall;
la camisola, enlaire.

—
Despulladet que 'n só,
la mareta 'm trontolla,
jo li 'n faig un petó
y ella una pessigolla.

—
Quan soch á dalt del llit,
hi faig tres tamborellas.
Renyantme, ella, ab un crit
m' estira las orellas.

—
Mentre ella 'm va cotxant
y 'm fa dí el parenostre,
m' adormo tot contant
las vigas que hi ha al sostre.

—
—Bona nit!
—Bona nit!
—Bona nit!
—Bona nit y bon' hora!
Mireuse 'l, tant petit,
se 'n va al llit y no plora.

J. BURGAS

— Senyor diputat: ¿Quán me farà donar aquell
estanch que temps há 'm té promés?...

— Ara estich molt enfeynat... Ja me 'n recor-
daré... Tingui un cigarro, per comensar...

* * *

Aquella piga que guarneix ta cara
Ónix preuat, artística mascara,
Deu la va fer tan negra y tan rodona
perque de ta fas blanca tan bufona
resultés el color més blanch encare.

Punt joganer, mitj dol de ton somriure,
tan pareix moltes voltas al guaytarlo
gargot caygut sobre un paper d' escriure
que 'm venen temptacions al contemplarlo
de passarhi la llengua per borrarlo.

VÍCTOR RAHOLA

REFRA ILUSTRAT (per *Llamp*)

Al estiu, tota cuca viu.

DIVAGACIÓ

La Sèu. La multitud recullida omplena la gran nau. Per les columnes draps negres. Son els dies tràgics en que'l Crist va morir nibat d'una llum imperisible.

El sacerdot parla, y la seva paraula, que are es suau, are tempestosa, vibra en l'amplitut, s'arrossega, s'apaga en els recons ombrívols. Ell devegades s'oblida del Crist, y son les institucions, les idees, els homes d'are que mereixen la seva condemna. Crist torna a agonitzar, pot-ser es plany allà enfora, en l'ample espai. En vint sigles no ha pas sigut despenjat de la creu, y pera afrontar-lo a voltes l'hi claven am claus d'or y d'argent y abrument la seva testa sota'l pes de corones de diamants. Les seves ferides resten obertes y la sang en brolla inestroncable. La seva obra es resplandor y foc sobre la montanya daurada aon no han arribat els crits dels homes. Fa vint sigles de la seva acció sentimental, y ell romàn l'inconegut, el precursor d'un reialme d'amor que l'humanitat, perduda en el Camí, no ha sabut pas alsar sota les estrelles cansades.

Boi pensant això, jo cerco entre la gent que resa d'esma y s'agenolla y s'aixeca fent un soroll profanador, a la dòna escullerta. Y la veig, divinement dominadora, omplenant la porta de la sacristia am la seva figura austera y infantívola. Rematant l'arc de la porta hi ha'l sepulcre den Berenguer; la claror rogenca dels brandons ilumina l'estatua jacent del mal-haurat comte.

L'olor de l'encens, el misteri dels altars en la penombra, les antorxes roges y fumejantes, l'immensitat de la nau, les elegants arcades que s'ajunten a dalt de la volta per un miracle arquitectònic, tot fa que'l meu esperit prengui una acuitat extraordinària y la meva fantasia'm porti a l'Edat Mitja.

Els meus ulls son ben oberts, esguardant a la dòna amada, però la meva ànima d'home modern, que sent les angoixes dels temps futurs, es transporta, y em trobo a l'Edat Mitja, en plè imperi de la religió catòlica y del feudalisme, y en la porta de la sacristia, am la mateixa austeritat en la negror del traje y el mateix infantilisme en el plec dels llavis, hi ha la mateixa dama escullerta que m'ha fet santa la vida, y també les nostres mirades y les nostres ànimes se creuen un moment...

* * *

Es la sortida per la porta dels apòstols de pedra lamentables, que's van esbocinant. Caminem sobre les llosanes dels sepulcres de bisbes y de nobles: l'herva hi creix indiferenta. L'endolada alsa'ls ulls negres y dolços: les estrelles brillen poderosament en els espais fecons de llum. Ella cerca les constel·lacions preferides y diu entre llavis els noms d'alguns estels.

La plassa resta deserta. La lluna ungeix lluminosament la cimera d'un eucaliptus que sobressurt del pati d'un convent. Y, com altr'hora, la dòna escullerta devalla per la mateixa graonada, passa pels mateixos carrers estrets y silenciosos, davant de palaus tancats que ostenten adargues antigues sobre les portalades...

Acàs ella, a l'arribar a la seva cambra, llegirà un llibre antic, en el qual, entre errors científics, hi ha'l mateix coneixement que de l'ànima y el seu destí tenim nosaltres, homes del segle XXè, que a travéssem fauloses distàncies en auto y aviat creuarem els espais en aeroplà, però pels quals es encare d'actualitat vivíssima'l monòleg d'Hamlet.

CARLES RAHOLA

RECORTS DEL MEU POBLE

CARRER DEL HERMOT

I

Carrer tan solitari
carrer tot l' any desert
que mostres ton herbari
com llarch jaspiat incert.
Tu tens bell corolari
qu' al teu devant se pert
y el mostres honorari,
gelós perquè es tan vert.
En tes llambordes closes
tan negres y filoses
riu el llachsó florit,
y en tes finestras vellas
festejan las aucellas
flairant el test guarnit.

II

Inspires confiança
en ton repós suau
y enterna benhauransa
té sempre ton cel blau.
No hi falta en cada estansa
el vell llorer de pau,
ni 's sent greu d' anyoransa
quan el sojorn hi cau.

Sovint, festiu, s' anima
quan tresca la padrina
fent puntas al portal
y el ruch nafrat pastura,
bramant sense cordura
perqué 'l llachsó es tan alt.

LA FONT DE LAS BASSETAS

Reclosa al fons verdós d' extens vinyat
apar un raig de cel ab lluna clara
qu' incita ab sa frescor y claretat
al goig d' un bell consol dalit suara.

Redós sempre plahent y desitjat
que á vents ó zafogors tot l' any ampara,
que ab son raig incessant y regalat
prodiga ses virtuts, jamay avara.

Entorn del seu bassal y antich safreig
qu' el més golut pagés sovint espia
comensa de bon jorn viu discreteig
d' un vol d' alojes tendres del vehinat
que conta sos amors y gelosia
pel faune belicós y enamorat,

LAS NOYAS DIUMENJERAS

Es tarde de gloria; tarde endiumenjada
que las noyas surten á lluhi 'l vestit.
Van de braset totes; la cara alegrada
y una flor encesa cayguda á n' el pit.

Ja han donat tres voltas fent la passejada
per devant d' *El Centro*, sempre ab bell seguit,
y el jovent dansayre, d' ardenta mirada,
les hi remercia per l' encant fruhit

Suspiren febrozas plenas d' emocións
que' ls esguarts trasmeten la mel dels petóns,
dalint la promesa totjust presentida.

Mentre 'l jovent gosa *veyentles passar*,
qu' es á tots prou facil poder festejar
prometent *paraula* sense ser cuplida.

J. VIVRS Y BORRELL

¡VAYA UN PIROPO!
(per Cuchy)

—¿Per què 'm segueix?...
Què s' ha figurat!... Jo soch
una noya decenta...

—No més decenta?... Ma-
lament!... Jo la volia decen-
ta y rica.

¿PER QUE ME L' HAS NEGAT?...

¿Per qué no vols que 't besí, mon aymada?
¿Per qué no vols que 't fassi ni un petó,
si per tot hont extenguís la mirada
hi veurás la besada
del Creadó?...

Tan bon punt ix el Sol en l'alta serra,
¿no es lo primer que fa besar la Terra?
El papelló á la flor que veu desclosa,
¿dintre 'l calze un petó sempre no posa?
Bressant las fullas el dols vent que resa
en las brancas dels roures, ¿no las besa?
¿No presents en la sorra, quan l'onada
s'entorna mar endins, una besada?
¿No creus que quan la lluna 'l llach plateja,
sospesa dalt del cel, el petoneja?
Y las estrellas, ulls que apar vigilan
moure's lo ignot, ¿no's mouhen quan titilan?
La mare á l'infantó que sempre plora,
¿ab un petó no 'l fa callá á tot' hora?...

Donchs, si per tot hont la mirada's gira
del Creador s'ovira
l'etern petó,
¿per qué me l'has negat, la meva aymada?..
¿Ignoras que 'l poeta (tal vegada)
també es un creadó?

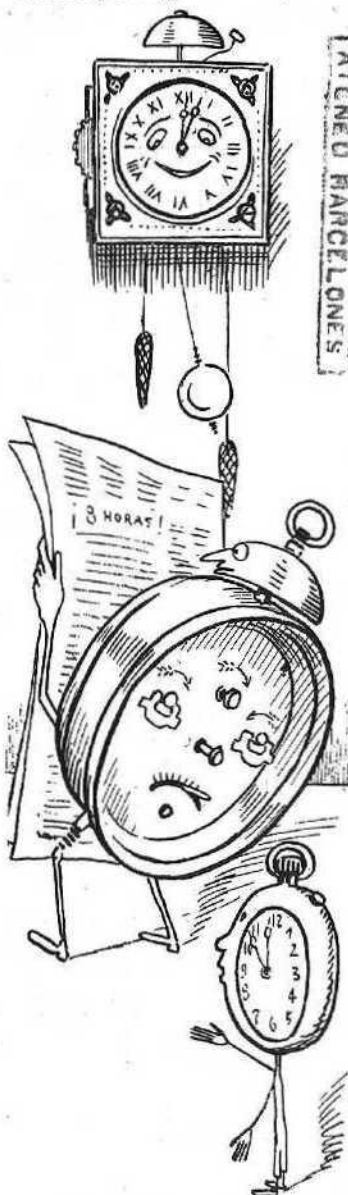
JOAN MALAGARRIGA

T' he vist en somnis
com Deu va ferte,
tota nueta,
fresca y rosada com un clavell.
Ton pit espléndit,
de formas gregas,
suaument panteja
del cor marcantne 'l lleu batech.
Tos llabis trémols,
molsuts y rojos,
apunten tímids
un dols somriurer que sembla un cel.
Y jo 't contemplo
foll de desitjos
sens despertarse..
y estém á solas, tots dos solets.

Somni que fóres
y com t' anyoro!
perque tornessis,
mon cor, ma vida daría ab pler.
Tu sola, dòna,
l'aymada meva,
tu sols pots ferme
gosar del somni estant despert.

JOSEPH ALEMANY Y BORRÁS

PRITICÍO JUSTA (per Sancho)

— Sabeu qué pensava, mi-nyons?... Que nosaltres també hauríem de demanar aixó de las vuyt horas...

PORT-TARASCÓ (1)

I

Planys de Tarascó contra la situació.—Els bous.—Els Pares-Blancs.—Un tarasconès al Paradís.—Seti i rendició de l'abadia de Pamperigouste.

—Branquebalme; mon bon amic... jo no estic pas content de la França... Els governs ens en fan de totes.

Aquets mots, dits per en Tartarin una tarda, davant de la ximeneia del Cercle, amb el gest i l'accent que ja podeu imaginar-vos; aquestes paraules memorables resumeixen ben clarament lo que's pensava i lo que's deia a Tarascó-sur-Roden, dos o tres mesos abans de l'emigració. El tarasconès, en general, no és home donat a la política. Indolent de mena, i indiferent a lo que no'l toqui d'aprop, només està per l'"estat present", com solen dir en aquella terra, i feia una pila de temps que l'"estat present", no marxava.

"Els governs ens en fan de totes", havia dit en Tartarin.

I en aquet "de totes", hi anava comprès la prohibició de les corrides de toros.

Séns dubte que sabreu l'història d'aquell tarasconès, heretge i subjecte de mala mena, que havia entrat, després de mort, per sorpresa en el Paradís, mentres sant Pere badava, i no se'n volia anar de cap modo, per més precés que li feia'l bon home. Quina que me'n fa'l bon sant Pere? M'envia una volior d'àngels que cridessin a tota veu: "Tél tél el bou!... Tél tél el bou!...", que és el crid del tarasconès en les corregudes de bous. I sentint això'l gran pillastre, muda de color i diu:

—Teniu curses? Que hi ha toros, al cel, gran sant Pere?

—Curses, dius? Ja ho crec que n'hi ha! i magnifiques, company!

—I aon les fan?

—Doncs mira, allí fòra. A davant del Paradís.

I de sobte'l tarasconès corre a fòra per anar-ho a veure i les portes del cel se li tanquen.

Si recordeu aquesta llegenda, tant vella com els bancs del *Curs*, es pera mostrar-vos la passió que tenen a Tarascó per les corregudes de toros, i la còlera que tenien perquè'ls havien suprimit aquesta mena d'exercici.

Després d'aquesta en vingué una altra: l'ordre d'expulsar els Pares-Blancs i de tancar el bonic convent que tenien a Pamperigouste, sospès sobre un turonet tot gris de romaní i de farigola, instalat allí, desde segles, a les portes de la vila, i d'aon se veu entremig dels pins el brodat dels campanarets que tocaven am les aloses en les brises clares del matí i ploraven amb els aucells al baixar el sol a la posta.

Els tarasconesos els estimaven, a n'els seus Pares-Blancs, que eren bons, que eren prudents i inofensius, que sabien fer d'aquelles herbes que omplien la montanyeta un elixir delitós; i els estimaven tant per això com pel pastell d'oreneta i pels seus magnífics *pains-poirés* (2), que vénen a ser codonys compresos dins d'una pasta fina i daurada, d'aon ve'l nom de Pamperigouste (3) que sigui donat a l'abadia.

(1) Fragment del llibre *Port-Tarascó*, d'Alfons Daudet, pròxim a publicar-se.

(2) Pamperi. (N. de l'A.)

(3) Pamperi-gousto. (N. de l'A.)

PRESUMIDA (per *Maten Balasch*)

—Potser no m' està bé 'l dirho, pero estich segura que més de quatre 's posarian, ara, al puesto de la brotxa.

Així és que quan van enviar l'ordre a n'els Pares de que se'n anessin, i ells no se'n varen volguer anar, mil cinccents o dos mil tarasconesos del comú de Tarascó, camàlics, bastaixos, cira-botes, descarregadors de baixells, lo que se'n diu la *tarregada*, es van anar a tancar a Pamperigouste, a fer costat a n'aquells bons freres.

La burgesia tarasconesa, el cassino dels senyors, amb en Tartarin al davant, també havien fet el pensament de defensar la Santa Causa. No van dubtar ni un sol moment. Però un no's llença així com així, en una empresa com aquella, sense anar-hi preparat. Això d'anar sense més ni més, només ho fa que la *tarregada*.

Primer de tot necessitaven trajos. I els varen encarregar. Uns trajos de creuats, però d'ara: unes llargues levites negres, amb una creu blanca sobre'l pit, i arreu, davant i darrera, uns femurs brodats am relleu que'ls van donar molta feina.

Quan van tenir-ho tot a punt, el convent ja estava voltat. Hi havia tres cercles de tropa, acampats per sobre dels camps i els vessants de la montanyeta.

Els pantalons vermells, vistos de lluny, entre'l romaní i la fari-gola, semblaven un pla de roselles que haguessin florit de sobte.

Per tot arreu dels camins es trobaven continuament patrulles de cavallers, am la carabina sobre la cuixa, el forro del sabre batent sobre'ls costats del cavall, i el revòlver a la cintura.

Però aquet desenrotllo de forces no era prou pera aturar a l'intrèpit Tartarin i a un altre senyor gros del Cercle que havien decidit passar.

A la manera dels indis, arrossegant-se de mans i genolls am totes les precaucions, am totes les astucies clàssiques dels selvatges de Fenimar, van poguer-se arribar a escórrer pel mig de les línies del seti, vorejant les tendes dormides, donant la volta a n'els centinelles, senyalant-se l'un a l'altre'ls llocs que hi havia perill, imitant els crids dels aucells, d'un modo un xic imperfecte.

Se'n necessitava de coratge pera intentar aquella aventura en aquelles

DECLARACIÓ Á LA MODA (per Llamp)

—Jo... la veritat... no gosava atrevirme... Pero, comensan á caure gotas y com que no duch parayguas y á vosté li sobra barret...

nits clares com el jorn! S'ha de dir que'ls setiadors tenien gran interès que hi entrés com més gent mellor.

Lo que volien era ben clar: que hi hagués fam a l'abadia, en comptes de pendre-la per força. Així és que alguns dels soldats, quan veien passar aquelles ombres errants a la claror de la lluna i dels estels, giraven el cap per no veure-ls, i més de dos oficials que havien pres l'absenta al Cercle amb el matador de lleons, al reconeixen-l de lluny am tot i anar disfreçat, li deien familiarment:

—Bona nit, senyor Tartarin!

Un cop a la plaça, en Tartarin va organitzar la defensa.

Aquell rediable d'home havia llegit tots els llibres que parlaven de tots els setis. Va embrigadar als tarasconesos, en va fer com una milícia, els va posar sota les ordres del brau comandant Bravida, i amb el cap ple de records de Plewna i de Sebastopol els va fer remoure la terra, molta terra, tanta i am tants i tants fossos, i glacis, i fortificacions pera anar voltant l'abadia, que'l cercle's va anar estrenyent fins a no poguer respirar; així és que'ls setiats es van trobar emmurallats darrera'ls treballs de defensa, estalviant feina als setiadors.

El convent, convertit en castell, fou sotmès immediatament a disciplina militar. És com se té de fer quan hi ha seti. Tot se feia a cops de trompeta i a redoblant de tabals.

I de bon dematí, al despertar-se, el tabal roncava pels patis, pels corredors i sota'ls claustres. Allí's tocava tot el jorn. Als monjos, *tara-ta*; al tresorer, *tara-ta-ta*; al Pare-Refectory, *tara-ta-ta-ta*; i cop de trompeta seca, imperiosa, sonora, que feia tremolar el vent. Allí's trompetejava per l'*Angelus*, per la *Matines* i les *Completes*. Feia avergonyir a n'els de fóra, que feien menos soroll, allí extesos a la plana, mentres sobre del turonet, darrera les espitlleres de l'abadia-fortalesa, entre trompetes i tamborils barrejant-se am les campanes, llençaven als quatre vents una toia de sorolls, un cant tant alegre i guerrer, mig feréstec i mig sagrat, que prometia la victòria.

El mal és que'ls setiadors, ben reposats a les seves línies, sense haver de fer cap esforç, es proveïen molt fàcilment i es donaven la gran vidaça. La Provença és tant bon país que produeix de tot i bò. Vins clars i daurats, butifarra i llonganica d'Arles, sindries, melons exquisits, turrons de Montélimar, tot, lo que se'n diu tot, pera les tropes del govern, i pera'ls de l'abadia ni allò que's diu una engruna.

Així és que, mentres els soldats, que mai havien dut tant bona vida, s'engreixaven fins al punt de reventar els uniformes, i als cavalls els llufa'l pèl, els tarasconesos, i la tarregada sobre tot *pecaire*, entre aquell maneig, llevar-se dematí, anar al llit tard, cansament, gran vigilància i remoure terra nit i jorn, al pic del sol i a la llum d'atxes, s'assecaven i s'amagrien que donava pena de veure-ls.

A més, les provisions, aquelles provisions dels bons Pares, s'acabaven per moments: les torrades d'orenetes i els *pans-peris* s'anaven fonent per hores.

Podrien aguantar gaire temps?

Això és lo que's discutia, totes les hores del jorn, a sobre d'aquells munts de terra, que la sequetat esquerdava.

—I els covards vinga no atacar!—deien els de Tarascó, mostrant el puny als pantalons rojos, amb el ventre ple a sota dels pins. Però l'idea de ser ells, a atacar, això no'ls passava pel cap, tant aquet valent poblet té l'instint de conservació.

Un sol cop, n'Escrubaniés, un violent, parlà de fer una sortida; tots en massa i els frares davant, capgirar a n'aquells mercenaris.

“ESTO MATARÁ AQUELLO...”, (per *Picarol*)

—Y donchs... ¿que ja no crieu viram?... ¿desde quan?
—D' ensá que corren automòvils.

En Tartarin alçà les espatlles, les seves amples espatlles, i va dir un sol mot:

—Criatural

I després, agafant pel braç a l'esvalotat Escurbaniés, el féu pujar en un contrafort, i mostrant-li d'un gest immens els cordons de tropes afilades a tots els marges de la montanya i els centinelles a tots els camins:

—No som nosaltres els setiats?... Que'ns toca assaltar a nosaltres?

A l'entorn tot-hom va aprovar.

—Evidentment. Té tota la raó. Són ells els que han de començar, ja que vénen a setiar-nos...

I es van convèncer altra volta de que ningú com en Tartarin coneixia l'art de la guerra.

Però s'havia de pendre un partit.

Un jorn, el concell va reunir-se a la Sala del Capítol, il·luminada amb alts vitralls i voltada de fustes esculpturades, i el Pare-Refector va llegir la llista detallada de lo que quedava a la plaça. Tots els Pares-Blancs escoltaven silenciosament, drets en les *misericòrdies*, unes com mitjes cadires que permeten estar asseguts lo mateix que si estessiu drets.

I que n'era de magra la llista que va presentar el Pare-Refector! Lo

que havien arribat a menjar aquells bons tarasconesos desde'l començament del setí! Pastells d'orenetes, tants cents; *pans-peres*, tants mils; d'això tant, d'allò tant, i demanin! De tot lo que anomenava, que n'havien estat tant proveïts, en quedava tant poc, però tant poc, que tant-se-val dir que no'n quedava.

Els Reverents es miraven, es miraven els uns als altres, amb una cara estirada, i estaven conformes, entre ells, que am totes aquelles reserves, donat que'ls seus enemics no volien tirar-ho a mal, n'haurien pogut tenir per anys, sense faltar-los mai res, si no haguessin vingut a ajudar-los. El Pare-Refector anava llegint am veu monòtona i desolada, quan un clam de fóra'l va interrompre.

La porta s'obre am terretremol. En Tartarin compareix. Un Tartarin commogut. Un Tartarin tràgic, la sang a les galtes i la barba esvalotada sobre la creu, la creu blanca del seu vestit. Am l'espasa saluda al Prior, tot dret sobre la Misericòrdia; després els Pares, d'un a un i gravement.

— Pare Prior, ja no puc aguantar als meus homes... Es mor de fam. Les cisternes buides. Ha arribat el trist moment d'haver de rendir la plaça o enterrar-nos tots, i les despulles.

Lo que no digué, i era important, és que ja feia quinze dies que s'havia d'estar, al dematí, de pendre la seva xacolata, i la veia en somni, espessa, fumosa, amb el seu gotet d'aigua fresca, clara lo mateix que un cristall, en comptes de l'aigua de cisterna; de l'aigua tèrbola de cisterna que havia de pendre en lloc de l'altra.

Desseguia'l concell en pes va alçar-se, i tots a la una, amb un remor de veus unànimes, van donar el parer: rendir la plaça... S'havia de rendir la plaça... Tant sols el Pare Batallet, un home excessiu, un exagerat, va proposar agafar la pólvora i que ell hi calaria foc i que tot se'n anés enlaire.

Però no'l varen volguer escoltar, i així que va fer-se nit, deixant les claus en totes les portes, frares i milicians, seguits de n'Escurbaniés, d'en Bravida, d'en Tartarin amb el seu senyor gros del Cercle, tots els defensors de Pamperigouste van anar sortint del convent, aquet cop sense tabals ni trompetes, i tot silenciosament van baixar la montanyeta, com una processó fantàstica, sota'l mirar de la lluna i el mirar dels centinelles, que encara que fossin enemics els veien passar am benevolença.

Aquesta memorable defensa féu gran honor a n'en Tartarin, però l'ocupació del convent dels Pares-Blancs per les tropes deixà en els cors tarasconesos una forta ombra de rancúnia.

SANTIAGO RUSIÑOL

A CA 'L LLIBRETER

— ¿Que no hi fóra el principal?
— Demani; es un servidor.
— A n' allí, al aparador,
hi ha un llibre molt gros... ¿Quánt val?
— Se 'n farà quinze pessetas.
Es nou; va sortir ahí...
— No sé si farà per mi.
Jo 'l vuy per medir quartetas.
— ¿Que, potsé, es poeta vosté?
— Y tall! Ho soch de naixença.
— Una *Retórica* extensa,
donchs, es lo que li convé.

Tingui; aquí té en Cortejón,
que no es autor de camama.
Un llibre dels de més fama
que s' han publicat al món.
— Ja es bonich...

— ¿Li agrada?
— Sí;
peró no 'm vuy comprometra,
dochs m' hi sobra...

— ¿Què?
— La lletral...
¿Com que no sé de llegil...

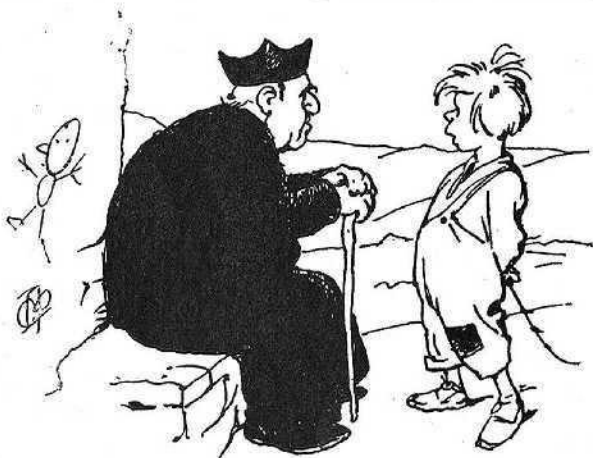
NOY DE LA SÒRT

VEGETARISME (per Apeles Mestres)

— Nosaltres, els vegetarians, fundarem la rassa forta del pervindre.

Mireu si no son els més forts, els pobles que menjan més verdura.

— Un dels enemics de l'ànima (no es la carn?... Donchs aixó vol dir qu' hem de menjar moltes bledas.

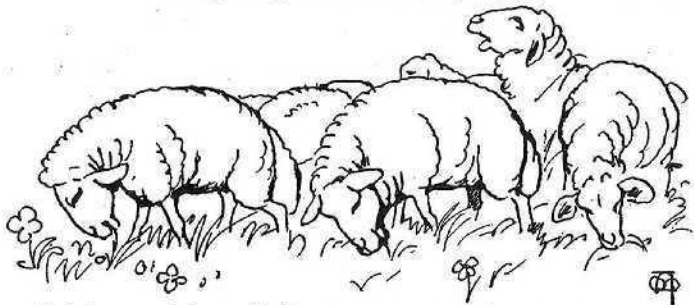
VEGETARISME (per *Apeles Mestres*)

— Evitèu sempre las temptacions de la carn y serèu forts.

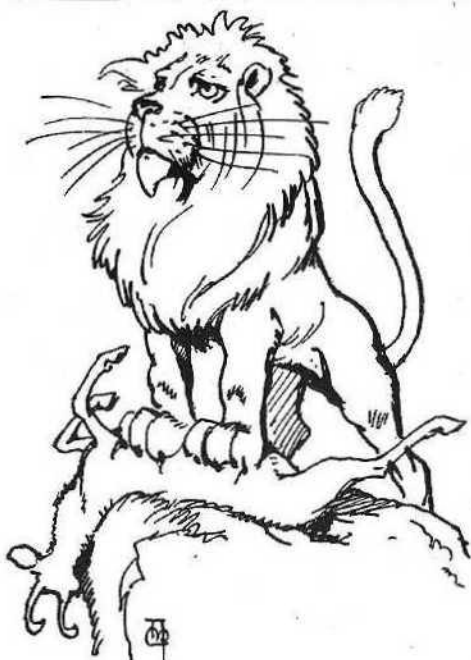

El règim vegetal dolcifica el temperament.

El règim vegetal desarrolla l' inteligencia. Per aixó 'ls animals que menjan vegetals son els més inteligents.

VEGETARISME (per Apeles Mestres)

Y en proba de que la carn no nutreix, mireu els animals que s' alimentan de carn!... ¡¡Son els més débil!!

A UN AMICH

M' han donat una notícia
que m' ha fet quedar parat
y ni la volia creure,
m' han dit que 't vols casá aviat.

Y perquè arribés al colmo
la meva estupefacció,
m' han dit qu' obeheix ton propòsit
al desitj d' está bé y bó.

¡Com un que jo 'n coneixia,
que desitjava fer rals
y va posarse á escriure odas,
décimas y madrigals!

Si t' has cregut que 'l que 's casa
no pot patir ni mori,
jo 't prometo y asseguro
que vas errat, Valentí.

El casarse es un desastre
que comet el genre humá:

pensa que algún perjudici
el clero hi veu, quán no ho fa.

Pensa, igual, que al matrimoni
pochs l' alaban, son contats:
jels únichs que l' aplaudeixen
son els fabricants de plats!...

Considero innecessari
ferte cap més reflexió,
que ab lo que he apuntat pots pendre
ja altra determinació.

Pró 't prometo que si 't casas
han de passá ratos breus
que no us tireu tu y la dona
la pisa entre cap y peus.

Y no 't creguis que t' ho digui
un que no n' está enterat:
¡m' he casat quatre vagadas!...
(y torno á está amonestat).

R. PAMONICAS

EL PLOR DE LA PARET

Al mitj de la planura verdejanta
que, amarada de llum, panteja y vibra
assaborint el Sol que l'enlluherna,
s' aixeca la paret rónega, humida,
á claps esquarterada
per las plujas, el vent y la calitja.

Ab un ruixat de foch el Sol l'inonda,
y ella li diu baixet, estemordida,
tot apretant las pedras centenarias:
—Tingas pietat de mí! Per qué 'm calzinas
si sols me restan forsas
per aixecar el front, per sostenirme?

- Bé que abrusis las plantas; ellas tenen
fondas arrels clavadas per nodrirse,
y al teu escalf la sava 'ls hi circula
y las pinta l'alegra clorofila!
Deixa'm en pau, no 'm cremis
el migrat temps que encare tinch de vida!—

Y s'adorm, y somia allatargada,
fins que la nit frisosament arriba
que, blanca, vertical y magestuosa,
parteix la plana com en millors días.
Se creu que encar detura
del ample rieral las esbranzidas!

Y's deixonda, y las pedras escampadas
com òssos insepults, per terra mira;
y, brandada pel vent, gemega y plora,
á la blana claror de la celistia,
y sas amargas llágrimas
tota la nit sense remor destilan!

M. MARINEL-LO

¿SECRETARI Ó RECADER? (per *Picarol*)

— De Madrid á Barcelona,
de Barcelona á Madrid...
Vaig y vinch tantas vegadas,
que aviat hi sabré adormit.

ANANT A LLOGAR TARTANA

S' apropiava la festa del barri y l' Arcis era el president de la junta que 's componia d 'ell, en Ganeta y en Genís.

Els tres eran els comissionats d' anar á fer la plega pels vehins y de cuidar-se de tot lo referent á la festa del barri.

Eran las tres firmas més garantissadas del vehinat y els homes més apropiats pera cuydarse de tot, porque may s' havian cuydat de lo seu.

A las nou del matí ja comensaren á pujar escalas, escometent als pacífichs vehins per si tenian voluntat de contribuir ab diners, per poch que fos, á las lluidas festas que ab tant entusiasme 'ls preparavan.

Cansats de tant pujar y baixar, tot sovint tenian d' entrar á la taberna per estovar el coll que s' els assecava de fer tanta propaganda.

—Posan cinch de la meva—deya l' Arcís.

El mosso, diligent, omplenava els gots d' ayguardentet. Arribaren á mig día rendits que ja no podian dar un pas, els peus els feyan mal y las camas no resistian al més petit suplici del cos. S' en anaren á dinar, convenient en trobarse tot seguit.

Efectivament, se trobaren: feya una tarde d' istiu en que, tot y fer molta xafugó, podia disfrutarse las ráfegas de marinada que refeyan ab gran plaher.

—¿Quánt tenim? preguntá el Ganeta.

—Ja veurás, contém; respongué l' Arcís.

—Damunt de la taula de la taberna feyan pilots de pessas de cinch y deu centims.

—Entre tot, setze pessetas, pero falta replegar molt encara; digué l' Arcís.

—Jo, faría una cosa, si vos sembla bé, s' enten, ehl...

—Digas, home, digas; contestaren els altres dos que ja presentian que estarían d' acort.

—Ja veureu; afegí l' Arcís: d' aquí al día de la sortija, encara hi ha quinze días...

—No parlis més: digué el Ganeta, tot sobre-saltat d' alegría: ja sé qué vols dir; anar á berenar y després reposarhi lo que haguem tret del fondo. ¡Oyl...

—¡Uva, noy, m' has entés! ¿Qué 't sembla, Genís?

De primera; no podia estar més ben pensat; ja veureu, jo estich rendit de tan pujar escalas.

—Oh y demá farém més feyna; va dir el Ganeta.

—¿Ont anirém? pregunta l' Arcís.

A can Tunis: proposa en Genís, molt serio.

—Vaya una caminada! contestá l' altre.

—Fem una cosa. ¿Anem á llogar una tartaneta?

—Te rahó l' Arcís. ¿Eh, Ganeta?

—Si, però... ¿quánt ens costará?

—Tot lo més vuit pessetas: contestá l' Arcís. ¿Qué fem?

—¿Anemhi?: proposá l' un.

—Anemhi: contestaren els altres dos.

—¡Ah! una condició, feu el Ganeta; jo també la vuy menar un rato.

—Jo també, eh, Arcís?

—Un rato cada hu, homes, ens hem de divertir tots. Hála, bevem y anem sen á buscar la tartaneta.

Aixís mateix ho feren, anaren á llogar tartaneta ab el corresponent caballet, y lo primer que feren fou anar á fer la passada pel carrer per fershi veurer y presumir.

La tartaneta era petita, que quatre hi tenian d' anarhi molt apretats, pero tot y ser tant esquifida, era massa grossa pel demacrat caballet quina ossada se podia resseguir á través de la pell.

Al ser al enfront de la taberna, s' aturaren per fer la copa. Movían tant esvalot que tots els vehins miaravan estranyats. Sortí el Maurici, mosso de la taberna y els serví un gotet d' ayguardent á cada hu. El Pintor gran, que s' estava al interior els vegé; ell si, que s' enfilá á la tartana y ells contents de tindren un altre á la colla.

Tiraren pel carrer de Mercaders, tombaren per el del Oli y á la plassa del mateix nom hi trobaren al Pascual, basté. Els feu aturar, y vulgas ó no, s' enfilá á la tartana encara que fos impossible enquibirshi. El ventre del pobre cavall semblava que s' havia de partir pel mitj. En aquell mo-

ment, l' Arcís que feya de tartaner, pegá garrotada á l' infelissa bestiola y aquesta, flaquejantli les potes del devant, mitj s' ajenollá per arrencar aquell pes viu.

Ab quina alegría passavan pels carrers esvalotant á tothom, fins que sortiren á fora. y cap á Sant Andreu s' ha ditl...

La qüestió de menar, havia portat diferents vegades, rahons que, quasi els haurian fet renyir, pero á copia de molts prechs y ab molta recansa cada hu deixava las arriendas al altre.

La bestiola, tira que tirarás, y ells barrejant els crits ab las garrotadas.

Feren unas quantas copas per las tabernas de Sant Andreu y sortiren per anarsen á Moncada. Pero la bestia no podia tirar, y ells garrotada vá, garrotada vé, y ab pena y dolor podia la bestia fer seguir aquell pes de carn humana.

A mida que s' anavan allunyant del poble, la carretera s' adressava més y l' esforç del animalet devia ser més gran. Els bromistas no 's davan pas compte de la suor y del esforç d' aquella bestiola, molt al contrari, tot era inventar sistemas de ferli mal, desitjosos de correr.

—Demli garrofas; cridava l' Arcís.

Tots responian—Sí, demli garrofas! Y ab aquestos crits esbojarrats pegavan forts cops al pobre caballet que anava acabant las forsas, inflant-seli els nassos de tant esbufegar.

Poch hi faltava per arribar al cap de la pujada, no obstant haverhi estat molta estona, pera arrosegarhi aquell pes monstre, quan al Ganeta li vingué el mal acudit de treures un trempa-plomas y quan l' Arcís feya el crit de demli garrofas, ell, entremitj de las bastonadas, punxava á aquella desgraciada bestia la qual al sentirse las fíbladas tirava cóssas. Aixó feya ferlos fortas riallas y els entussiasmava per pegarli més.

Després d' un imaginable esforç, pogué aquell animal arrossegar als altres fins al cim de la pujada y com s' iniciava una forta baixada, s' engrescaren.

—Aquí, aquí correrá, demli garrofas: repetí l' Arcís.

A las horas, vulgas ó no, la bestia, embestida pel pes, se posá á correr. Ells cridavan com esbojarrats d' alegría, quan, soptadament, el caball cau per no aixecarse més. Fou tant forta la sotregada, qu' ells anaren á tomballons, cayent tots. L' un se trencá, un bras, á l' altre se li obrí el cap, en ff, ni un quedá sens que prengué mal.....

Al cap d' uns días els vehíns els preguntavan:

—¿Qué teniu? ¿Cóm van las festas?

Ab veu llastimosa, responian:

—Varem anar á llogar una tartana....

J. V. COLOMINAS

CADA HU PER AHONT L' ENFILA

Un barber deya, afigit, á Don Lluís, que deu dinés fins al Nunci:—Á mi aquest mes els comptes no m' han sortit.

—Ningú conformarse sab ab sa sort, digué Don Lluís, ¿Veu? Jo fóra molt fells si no m' en sortís may cap.

EDUARD AULÉS

EL TERME MITJ ES LO PRUDENT (per J. M.ª Marqués)

Si á escullí 't donan, lector,
entre la pell de l' esquena

y la ploma del barret,
joý, que triarás la... nena?

ADORACIO

De tots els homes que al passà us miran,
tinguéu la seguretat
de que ni un, com jo, al mirarvos,
vos ha admirat.

Jo en vós no hi cerco la dona hermosa
de luxuriants atractius:

Mos ulls per mirarvos tenen
més alts motius:

Jo miro en vos la gentil criatura
modelada á semblant seu
pel més sublim dels artistes:
per l' home-déu.

Jo veig en vós la perfecta cópula,
el maridatge ideal
de la eterna enamorada
y l' art genial.

Jo admiro en vós la Naturalesa
llensant al vostre demunt
sos presents més estimables,
de un á un.

Daurat pel sol, com al Juny la espiga,
és el vostre cabell rós;
vostre esguart, com cel puríssim,
seré y hermós.

De rosa vera y flor de magrana
com el clavell més encés,
els vostres llabris carnosos
color n' han prés.

Jo en vós admiro l' esclat de vida
que fa rompre en vostre pit
la tanca d' acers y baixos
que li heu teixit.

Jo estimo en vós els fruyts de la terra;
las asprors del vi novell;
el tó de préssech que informa
la vostra pell.

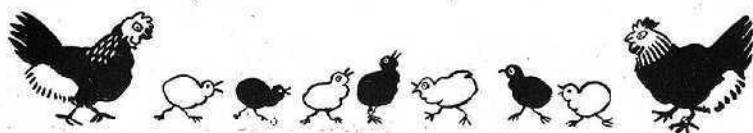
Jo en vos pressento, més que l' amiga
de l' alegre joventut,
la mare dels fills del home,
vessant salut.

Per xó al passar, verge descenyida
d' encés rostre y pit turgent,
cloch els ulls pera mirarvos
més dolsament.

¡Y quin bó sento, allavors, madonal
Tant plaer, el cor me diu
que ab un petó us el retorni.

¿Hi consentiu?
Allá hont tenintlo en menos estima
conceptuén més vergonyós
allá 'l posarán mos llavis
perque vós sou tota vós.

E. JUST Y PASTOR

LLENGUA MUDA MAY FOU BATUDA

Y no va ser res: ni per nosaltres, que no sabíam per qué 'ns aturavam, ni pels viatgers del ràpit de Madrid que varen rebre la batzegada.

Y després dirán que avuy dia no 's fan miracles!

Jo crech que sí que se 'n fan, encare que 'l de Sitges no l'atribuhissen á la Mare de Deu del Vinyet, que té tantas presentallas de mariners y de gent de terra.

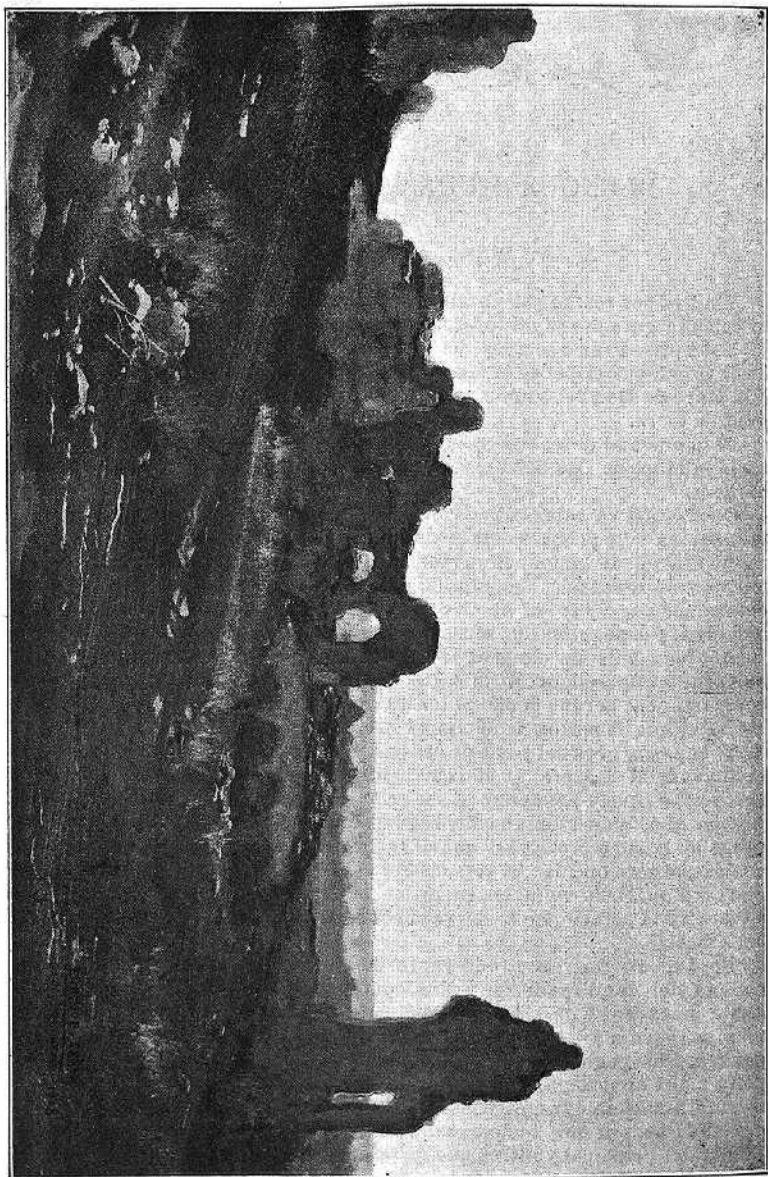
Peró anem al descarrilament, perque, no me 'n adonaria, que comparraria la Mare de Deu del Vinyet ab la de Lourdes, y la de casa hi sortiria perdent.

Que ni casi va valer la pena de que 'l posessin als diaris, ab tot y que la máquina y 'ls primers cotxes anessin per birondon y que 'ls altres cotxes y 'l furgó de cúa anessin per birondena. Que ni varen resar casi de que un rail, igual que una agulla saquera, se n'entrés per la part baixa del primer vagó y topés ab el sostre del darrer compartiment d'aquella baluerna. Foradantho tot, sense fer res més que foradarho, com ho hauria fet una bala de canó al sortir desesperada per la embranzida de la pólvora, y esgavellant no més que una mica la tanca de fusta del darrer compartiment perque demá no fos dit que la culpa no la tenia 'l rail, sinó las balas que 'ls moros tiran contra Alhucemas.

Y 'ls passatgers del ràpit de Madrid y 'ls del ràpit de Valencia, que 'ls hi anavam al darrera, quedarem amos y senyors del andén y del carril descarrilat, que 'l poguerem resseguir pam per pam, esborronantnos ab segons qué, distraientnos ab segons quinas cosas, y glassantsens las sangs ab la contemplació d'aquell rail, que igual podia haver enforquillat dos passatgers que deu, si tots els del vagó, per tafanería, y al crit d'una viatgera que 'ls hi volia ensenyar las boniquesas de la torra que hi ha al davant de la estació, no haguessen sortit al corredor un parenostre avans del desastre.

Peró tot ve que cansa: fins veure la trencadissa de vidre y pisa y porcellana del vagó restaurant; fins contemplar una barra de ferro de xeixanta pams fent l'ofici d'agulla saquera; fins resseguir una renglera que no s'acabava may, perque cada vagó val per quatre, de borratxos que no cauhen. Ensopegada de borratxos que no cauhen, que prou me 'n recorda de fa molts anys de véurelas anar cap al port las collas d'inglesos de la esquadra: uns abalansantse cap á cal Estevet y altres tirant cap al carrer de Sant Pau; uns que semblava que s'haguessin d'estabellar contra las parets del Principal y altres que de raig se 'n tenian d'entrar al Falcó á no haver sigut la balansada dels de la dreta. Tal era 'l ràpit de Madrid mirat del mitj de la vía, tirant cada cotxe pel seu cantó y mitj ensorrada la máquina dintre 'l remolí d'arena.

ITALIA PINTOESCA (Quadro di Enrico Serra)

Pels voltants de Roma.

Y á la Mare de Deu del Vinyet no li portaren cap ciri. Y á la de Lourdes potser n' hi haurían portat mil.

Y vinga passejar y preguntar. Y vinga dirnos tothom que no sabían res: ni factors, ni quefes de tren, ni 'l de la estació que mana més que 'ls altres, ni 'ls mossos, ni 'ls civils, ni 'ls de correus que per allí passejavan, ni 'ls carrabiners, que no 'n faltan may á las estacions, ni 'l de la cantina. Ningú sabia res de res, ni en Castelar, que hi hagués sigut, hauria dit el bah bah per no faltar á la consigna.

No sabem res. Ni que fes un sol capás d' estabellar las pedras; ni que 'l carril fos descarrilat; ni si de Barcelona ó de Vilanova venían brigadas d' assistencia; ni de si teníam temps per esmorzar llavoras que eran quarts de deu; ni de si teníam temps per dinar quan havia tocat la una.

No sabem res: llengua muda may fou batuda. Y 'l que mana més que tots á la estació ho tingué de dir deu vegadas á cada un dels doscents viatgers ó més que anavam als trens de Madrid y de Valencia y als cent y pico que altre tren portés després de Vilanova. Total tres mil vegadas tirant baix, quan, obrint la boca cada mitja hora per dir lo que anava sabent, ab discursets de nou segons n' hauria sortit y tots hauríam pogut esmorzar á quarts de deu ó hauríam pogut dinar allí á mitjdia, y 'ls que no 's veuhen may tips quan viatjan haurían pogut esmorzar y dinar com uns generals á la fonda Subur, que no 's cansava de fer repartir prospectes, però que tingué la poca trassa de no portar al davant de la estació unas quantas taulas per servir unas quantas dotzenas de dinars. Qui va treure 'l bè va ser el de la cantina, que no parava d' enviar á cercar á dins de Sitges carniceras de botifarras y paneras de llonguets per uns valencians que no viatjavan de senyor y per unas de Madrid, ó de no sé hont de las Castellas, que tampoch hi viatjavan. Ni la consideració de lo que á aquestas las hi podia passar va treure la gana á las valencianas y als valencians, ni 'l esglay que acabavam de passar als castellans els hi va treure la gana. Y 'm penso que als corrals de Sitges els porchs ja s' han apujat, y que si 'l pa no ha fet puja es que quan al *granero del mundo* no hi queda un gra de blat, á Russia y á la Argentina y per tot arreu ne poden carregar encare deu mil barcos cada un de deu mil toneladas.

No sabem res. No sabem res. Igual que si 'ls dos trens haguessin sigut de bèns, ó de cavalls, ó de pacas de cotó, ó d' aulfals, ó de dogas pels pochs boters que quedan á Vilanova.

No sabem res ni d' aquest món ni del altre, com si Barcelona fos més enllá de las Californias y Vilanova abaix de tot de la Australia.

No sabem res, igual que á la Guineya, que 'ls hi cau un eclipse de sol al damunt sense que 'l diari 'ls avisi tres mesos avans pera que 'ls tafaners comensin á fumar vidres. No sabem res, perque després diríam que aquí ho sabem tot: l' hora justa que á milións de kilómetres lluny apuntará una estrella ab cua; las guerras que desencadenará á la Cristiandat y fora d' ella; las fams que 'n poden venir; las copas y platets que 'ls que 's passen tota la tarda al café 's tirarán pel cap parlant de la estrella ab cua.

No sabem res, y si tens angunia pássatela, y si tens gana y no t' agradan ó no t' convenen las botifarras, rosega palets ó esbrotona 'ls arbres que tingas á la vora; y si tens por de no arribar á temps al tornar de posar un telegrama á la familia, pensa que avans no n' hi havia de telégrafos y la gent també feya la viu-viu y 's posava de dol al cap de mitj any de haver-te mort, perque tres mesos avans ni ho sabia que haguessin tingut el mal gust de morirte.

Y per no enrahonar vuyt vegadas deu segons, va agafar sed tres mil

vegadas el que ho sabia tot y no li donava la gana de dirho ó bé ho tenia privat del metge.

Y jo 'm deya: ho farien aixó 'ls isarts del Pirineu, ab tot y ser bestias tant isardas? No se l'haurien escatejat aquell descarrilament? No s'ho parlan els hipopótams, tot xipollejant pels rius africans, quan tenen alguna cosa per dirse? No s'avisan els micos ells ab ells quan veuhen venir un perill tot rosegant las fruytas que més els hi agradan?

Y fins tractantse de personas, que ja 'ls hi faig massa poch favor á las bestias volent posar aquesta paritat, fins tractantse del *homo sapiens*, que no ho saben els empleats de carril que á la velluria ja 'l feyan servir al nunci per fer saber á tot un poble en mitj minut lo que convenia que en mitj minut sabés tot un poble?

Donchs igual que res: que las trescentas cinquanta personas, que entre passatgers y gent que mana y gent que creu ens aburriam amunt y avall del andén de Sitges, fossim trescentas cinquanta estatuas de pedra. Ningú feya cas de ningú: tothom rondinava sol y alguns fins feyan com els oriolis, fins renegavan.

Y marxarem prop de las duas no sabent encare res. Sols que avans als que xerravan massa, segons de qué xerravan, ab unas estenallas els hi estiravan la llengua y 'ls hi posavan sobre una enclusa per xafarloshi ab un cop de martell. Y que á un llibret de molt pocas planas que 's tenian de saber de memoria cent mil homes fets ó més, hi havia un article que deya que ab un ferro roent els hi atravessarian, si la llengua la feyan servir per dir malas paraulas contra Nostre Senyor.

Res més varem saber, ab tot y haver fet més de tres mil preguntas.

Els del directe de Madrid, menos mal, porque anant á Madrid ja feyan camí cap á Salamanca.

Peró y 'ls que anavan á Valencia per aprofitar las rebaixas de la Exposició?

Peró y á mi, que 'm quedava á menos de mitja caminada, qui me la abona la gana que vaig passar avans no vaig arribar á la Atmetlla? Y la migranya que de resultas de la gana y de la soleyada y del aburrimient y de la poca consideració d'aquesta mena de passatgers que sempre tenen calor, fins per Nadal, qui me l'abona? Perque 'n vaig passar de gana, créguintha, porque al arrencar de Sitges ja no me 'n vaig fiar més dels que cantan las paradas ó las estaciones. No feyan una cantada que no diguessin deu mentidas. Sort que á la Atmetlla vaig anar á raure á casa d'un bon amich; que si no, allí mateix tocant á las barcas dels pescadors me cullen. Perque 'l cap se m' obría materialment: la migranya havia fet de las sevas, ab tot y que á darrera hora una familia valenciana m' havia distret un xich: la senyora ab una cara de tres Deus, el marit ab la seva cara de Pascuas y sa conformitat y 'ls trenta bultos que portavan, no deixantnos lloch ni pera clavar la mirada. Sort també de un senyor castellá, petit y rabassut, que, per no faltar á la consigna que 's tenen dada ells ab ells, amenassá que de la espera se 'n queixaria á la *Dirección* y al *Ministro* y no sé si al Sha de Persia ó al emperador de Moreria.

Quan sápigas lo que li digan á Persia y lo que li responen allí baix ja 'ls ho avisaré valentme d'aquest mateix calendari.

PERE ALDAVERT

EL PLANTA-PINS (per *Mariano Foix*)

Mariano Foix
1909

—La pallissa que 't donará, ta mare, si t' arreplega per aquí badant!

—Oh, no us penseu... Per geure, no 'm vindria malament ara, una «pallissa»...

CANTARS

No diguis que morís per mi
quan al dirho el cor no hi posas,
qu' estalviant aixís el cor,
has de fer molts anys, traïdora.

¿Per qué per l' amor perdut
ab plors recremas tas galtas?
Si d' un ensenyas l' engany
¿cóm podrás enganyá á un altre?

Tréute las flors ab que adornas
els teus sedosos cabells;
no vulguis que tothom noti
que 'l teu caparró es un test.

¿Per qué juras que m' estimas
si no 'm miras amorosa?
¿Quin jorn será que 'ls teus ulls
no farán traició á ta boca?

V. TARRIDA

ELEGIA (*)

A una dama que va á Jochs Florals

Á la gran festa de l' amor
hi vau venirhi tota blanca,
y al fer entrada en el portal
va tremolar-me la meua ánima.

Va triomfá 'l presentiment
d' essé aprop vostre altra vegada,
arreu arreu sofrint per vos
un temps que fou inacabable.

Se deixondí serenament
mon cor malalt que os anyorava,
se deixondí quan vau entrar
sembrant las noves esperansas.

Varen reviure á dintre meu
las ilusións d' altrás vegadas,
com els rosers del meu jardí
quan el temps blau triomfant esclata.

Vareig llegir en vostres ulls
un temps d' amor y de frisança,
y 'm va semblar trovar en vos
la prometença d' estimarme.

El bell recort d' amors passats
que á flor de vida abdós matárem,
va ressorgí en mon pensament
ab un esclat de noves ánsias.

...Y traspassáreu el portal,
y vau entrar á la gran sala,

(*) Poesia guanyadora del premi de la Diputació Provincial en els Jochs Florals de «El Artesano».—1909.

acariciant els vostres peus
la silenciosa alfombra blanca...

Oh, el goig immens d'aquell esguart!
oh, el bes sublim de l'esperansa!
oh, aquelles horas de gaudir!
oh, l'ilusió d'aquella tardel!...

Quan els poetas van cantar
jo no sé pas si á vos cantaren,
jo no mes sé que una cansó
os va fer caure dugas llágrimas.

Jo no mes sé que os vaig mirar
y 's van creuhar nostras miradas,
y que del mal que 'ns várem fer
en altre temps, ens perdonávem...

Mentre un perfum ubriagador
triomfalment arreu surava,
potsé 'ls pits vostres á compás,
infiats de venas pantejaven!...

...Quan part enfòra, lentament,
s'alsá la nit serena y blanca,
aquella festa de l'amor
ab cants de joya va acabarse,

Per darrer cop se van trovar
plenas de foch nostras miradas,
y s'escampá la multitud
sens fer esment de nostras ánsias!

Os vaig seguir ab els ulls fits
al allunyarvos tota blanca,
y os váreu perdre en la foscó
d'aquells carrers interminables!...

Horas després, os vaig trovar
allá en ma cambra solitaria;
entre mos somnis de dolor
hi resplandíau com un àngel!...

Allá en mos somnis delirants
os veyá aprop, com á la tarde,
y fins sentia la cansó
que os va fer caure aquelles llágrimas.

Y vaig sentir la vostra veu,
y vaig gaudir vostras paraulas,
y veyá en vos l'esclat sublim
de jorns futurs y d'esperansas.

...Mes, com avans, os vaig guaytar
que os allunyávau tota blanca,
y os váreu perdre en la foscó
d'aquells carrers interminables!...

J. M. CASTELLET Y PONT

PASSATEMPS

Pedregada

Pera Plá, pintor pastera,
pinta, pels pobres *pastors*,
pinars, pinyas planas, punxas,
pells, perdius, pessebres, ponts,
paisatjes, pendants, pujadas,
pantanos, posadas, pols,
panoramas, papallonas,
perills, polaynas, pinyons...

Pels *pajesos*, pinta pluja,
pallers, portadoras, porchs,
pastanagas, peras, pomas,
patatas, prunas, pebrots,
préssechs, pollastres, panotras,
planté, pésols, parras, polls,
passarells, pinsáns, pallissas,
passioneras, pous, porrons...

Pels *potecaris*, potingas,
píndolas, pastillas, pots,
pectoral, pegats y purgas...

Pels *pescadors*, pinta pops,
peixell, pelayas, petxinas...

Pantomimas pels *pierrots*...

Pels *pallassos*, pistas, planxas,
porras, patins, parassols...

Pels *pobres*, pinta paciència,
pestes, pagos, penas, ports,
pesadillas, purgatoris...

Pels *picapedrers*, picots...

Pels *propietaris*, persianas,
pisos, portas, picaports,
panys, porters, plets, papeletas,

pelas, paletas, plafons...

Pels *promesos*, pessigollas,
pessichs, pensaments, passió,
resents, postals, picardias...

Pega y pastas, pels *pegots*...

Pels *palaus*, pinta pedrissos,
plassas, platjas, papellons,
parques, plátanos, palmeras...

Per *passatemps*, pinta poms,
palcos, piscinas, panteras,
palanganas, panallons,
petardos, pólvora, piulas,
punyals, prospectes, pinyols,
portamonedas, programas,
pámpols, prismas, polissóns,
parayguas, puntas, periódichs,
paperinas, picarols,

pararrayos, pallaringas,

porxos, pasteras, presóns,

pipas, pussas, perxas, puros,

pencos, pebre, pillos, plom,

pintas, polvos, pèl, perrucas,

pegadolsa, perdigons,

pedras, picas, pals, paneras,

plats, payellas, peus, perols,

pa, pernil, paper, petroli,

panellets, paquets, pendons,

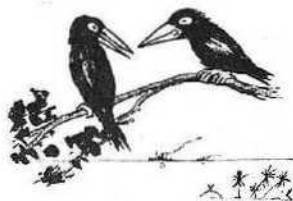
palmas, petacas, planetas,

pedassos y pellingots...

Per posar punt, prompte plego,

pró, per postres, poso *prou*.

MANEL NOEL

EPIGRAMA

¿Què 'm dius de la meva Conxa?
no es una noya d'estima?

—Sí... pro es una *conxa* que...
jo no m'hi embolicaria.

J. MORET DE GRACIA

PIULA

T'has fixat en aquell plaga
de la "Lliga del Bon Mot"?

Ab bonas *paraules* paga
y queda á deure 'l que pot.

E. VILARET

EN PALAUDARIAS Á MONTANYA (per *Picarol*)

—De què faig, diu?... Soch segador, per servirlo.

—Ayay!... Jo 'm creya que aixó dels «segadors» ja no s' estilava...

PAISATGE DE TARDOR

La mar es calma y blanquinosa; sembla talment qu'hagin escampat oli en sa planura, ahont serpejan petites ombres blavas produhidas per lleus onadas somortas. En l'horitzó la calitja vermelleja sobre la línia clara del mar.

Vols de centenars de gavinas s'aplegan vora la costa, gronxantse com barquetes de paper sobre las minúsculas onas.

La gent ompla 'ls olivars, recullint las negras olivas escampadas per las travesseras. La fortor de l'oli nou s'espargeix pels carrers y plassas, eixint dels trulls, que trevallen día y nit.

Els pescadors aprofitan el bell día per'anar á cercar grotas y á pescar calamarsos.

Una nuvolada cendrosa tot d'una treu el cap per la montanya, y en un moment cobreix el cel; las ánimas de gat sotils y lleugeras passen per l'ayre y's posan sobre'l mar; allá lluny, á l'horitzó, una ratlla de vent pinta d'un color moradench l'aygua, y algunas ratxas perdudas, vora en terra, clapejan ab tacas foscas sa blancura, que ja ha enterbolit la nuvolada.

La ratlla llunyana del vent avansa. Com un espectre's veu sortir de la punta'l pailebot que ha passat de bon matí vers el Cap de Creus, semblant una au espantada buscant refugi á dins del port.

Més enllá, las parellas del bou venen del bordo cap en terra, y el vol de gavinas s'agita pres d'estranya frisansa arrán de las onas.

Els bots dels pescadors giran cap y cóa, y á forsa de rems, depressa, depressa, venen cap á la costa.

En la llum del cel, en las remors de l'ayre s'endevina'l mal temps que s'acosta ab marxa furienta. Ja comensan els barberols á arremolinar la pols, y giravoltan per l'espai las fullas grogas dels ceps, las dauradas papellonas de la tardor.

Cau un petit ruixat de fredas gotas, missatgeras de la neu de la montanya, y al rostre s'hi sent com la impressió d'una má gelada que vos tirés enrera. Es la gropada que arriba, retrunyint com un tro y fent tremolar la terra com un terratrémol.

En un moment s'ha apoderat de tot; núvols de pols y caragols de fullas la senyalan enlayre; las onadas que retorsan llur escuma, anant-sen cap enfòra, la fan veure en el mar, y els arbres que's doblegan y senten esqueixarse llurs branques tendras, desde lluny la mostran en la montanya.

Se sent el galop de sos esquadróns desbocats, y un batement furiós de portas y finestras, mentres cau de per tot el calsobre, y s'aixeca de la terra'l pedreguet com si fos sorra.

Totjust tocan al mar las rabentas ratxas, arrencan plomeralls d'aygua polsejada, que més enllá són vels finíssims que voleyen sobre las onas, y, endins, agombolament de núvols transparents y irisats, pols, de granet de vidre volador ó fum blanch y lluminós, ab brills d'escuma. Tot es una fumera, com diuhen els mariners. Els esculls de la entrada de la badia no's veuhen, coberts pel teló d'impalpable glassa que s'alsa continuament de la masegada planura líquida.

Es la mestralada triomfadora, que desde els alts cims baixa á apoderarse del mar, y s' ensenyoreix de Catalunya, del Roselló y de la Provença, lligantlos y fent batre llurs cors ab el mateix ritme. El cel s' es fet blau, intensament blau, al pas del vent dominador, del mestral que regna en nostra terra desde que la conegueren els homes, y que ha vist passar pobles, desferse rassas y desapareixer nacions, mentres qu' ell sempre dura. Son halé imprimeix senyal á tot quant toca; els homes y las encontradas reben el segell de son domini. Està renyit ab la feblesa y cal ésser fort pera resistir sas fermas embestidas. Quan vol, com avuy, gosa del mar tot sol, fent fugir á tothom com un aymant gelós de sa estimada.

La gent torna depressa dels olivars, ahont el vent arrenca arbres d' arrel, y tothom cerca aixopluch. Molts bots han tingut de quedar-se per las platjas més properas. Una parella del bou, que no ha pogut entrar al port, ha cercat el redós de la costa d' enfóra.

Passan pe 'l cel, verament desbocats, núvols grochs y cendrosos, color de ventre de conill, núvols esqueixats que, al passar, deixen caure 'ls bufaruts que fan trontollar tot el poble.

Tocan á morts. Ha clucat per sempre més els ulls un jovenet que patia del pit; ha sigut arrebatat y haginat com las fullas secas y encarcadas que esperan el vent de la tardor.

El pailebot ha donat un cap á la costa, puig ab las estrebadas son vell patró tem restar sens áncora. Y quan está segur, baixa á terra y se 'n va á saludar als mariners retirats, reunits en un devall emblanquinat, que ostenta en sas parets els retrats d' en Pí Margall, d' en Robert, d' en Verdaguer, d' en Salmerón y d' en Krüger.

Allí están jugant al solitari, aixecant de quan en quan els ulls pera veure 'ls barcos que passen. Avuy els posseheix per complert la mestralada; tots son ulls pera veure com s' entornan foragitats del golf els vapors que gosan intentar sa travessia.

El vell patró hi entra com sol entrarhi sempre que 'l mal temps el porta per aquí. Fa anys que desde Tarragona porta'l vi del Priorat á Portvendres, pera ferne aperitius que després nosaltres bevém com cosa forastera.

Tots s' aixecan pera saludarlo, y al encaixar li preguntan:

—¿Cóm es Mussiu Vidal?

—Ja ho sabéu—respón sense treures la pipa de la boca.—Com sempre: esperant l' hora. Cada matí, al obrir els ulls, me prenc'h el pols y quan sento que bat, allavors dich: Cal llevar-se, Mussiu Vidal: encara 't toca un dia més de càrrega.—

Tots se posan a riure de l'acudit, que ja coneixen per haverlo dit altrás vegadas, y el fan seure en un tamburet, al costat de la taula ahont n' hi ha un que fa 'l solitari y sis que l' ajuden.

A fóra se sent xiular el vent enfurismat, y de tant en tant arriban remors que creixen y minvan, semblants á la cridoria del poble revolt en la plassa pública.

FREDERICH RAHOLA

A UNA DONA HERMOSA

Avuy jo us he trobat en somnis de poeta,
divina, hermosa, de virginal candor;
m'apar que n'erau vos la mágica estrelleta
posada al mitj del cel per inspirar mon cor.

En vostres ulls vibrants hi he vist l'ánima inquieta
que cerca en l'infinit un astre de dolor;
un'ánima com vos de llassos ben estreta
qu' evoquin virtuts santas, que cantin pau y amor

Jo en somis us contemplo com una maravella
errant en mitj del mon, tant gran, tant pura y bella,
que al ser tant lluny de vos mon cor s'ha vergonyit;

Car jo també en la terra febrós cerco una estrella,
y canto y m'extasio y anyoro 'l vol de aucella
per escampar ab vos mos cants per l'infinit!

JOAN B. ALEMANY Y BORRÁS

VÍCTIMAS DEL "ÚKASE," GUBERNAMENTAL (per V. Buil)

—Y donchs ¿qué ja no cantas al café-concert?

—No, noyas... Ara m'estich, de dida, en una casa de senyors... De «estrella», he passat á nebulosa de la «Vía Láctea».

PER LA PATRIA

BRINDIS

Companyns, aixequemnos tots;
amichs del cor, descobrim;
omplim á corull els gots
raigs de sol ab such de rahims.
Ben fort y de bona gana
las veus en un crit juntém.
Per la Terra Catalana!
Brindém, brindém.

Per que aprengan al fers grans
nostres fills, en Fivallers
y Claris, may dels tirans
lo jou á besar rastres.
Sang d' ells la nostra és y á gloria
tenirho sempre devém.
¡Pels héroes de nostra historial
Brindém, brindém.

Per que del Treball els dons
guárdens el Cel de perill,
que aquí es la suor dels fronts,
corona d' esplèndit brill.
La má del qui un' eyna empunya,
gustosos sempre estrenyém.
¡Pel treball de Catalunya!
Brindém, brindém.

Siguense conhort la llar
per totas menas de fret:
no deixém may de parlar
com ens plau y tenim dret.
Que 'l mon, com lo Cel, atenga,
quan lo que sentím dihem,
¡Per nostra estimada llenga!
Brindém, brindém.

Ja may cap estranya lley
trega las nostras de 'n lloch;
per la intrusió es bon remey
tirar lo imposit al foch.
Avans qu' estrangerisats
se 'ns veja, morir devém.
¡Per las patrias llibertats!
Brindém, brindém.

No surt may d' esclavitut,
qui tém el fuet dels tirans:
catalans havent nascut,
devém morir cataláns.
¡Per la Patria nostra mare
gloriosa, els gots alcém
un cop, cent y més encara!...
Brindém, brindém.

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

CARA Y CREU

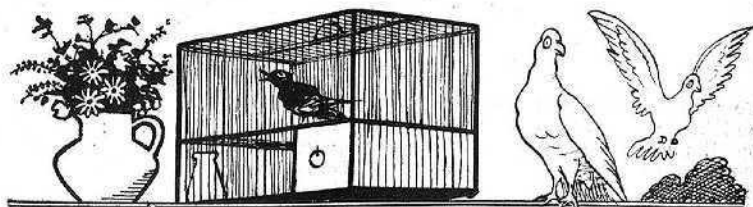
Molt me plau que 'l opulent
socorri al pobre atentment,
sense mirar de reull,
puig que tota caritat
quan se fa per vanitat,
es orgull.

No 'm plau gens que á un pobre jayo
li fassi mofa cap payo
que 's tituli intel·ligent,
puig tot home, á certa edat,
ha de ser ben respectat
pel jovent.

Molt me plau veure al soldat,
quan la victoria ha lograt
al final de la campanya,
ostentá al cim d' un turó
nostre invicte pabelló...
¡Noble bandera d' Espanya!

No 'm plau gens el gran desaire
que pel carré 'ns fá 'l drapaire,
passejant ab una canya
penjat en brut carretó,
nostre gloriós pabelló...
¡Pobra bandera d' Espanya!

MACO

PENSAMENTS

Per uns, el món es una mina per explotar; per altres, una mina que explota.

Virtut sense cap quartet es com globo que no s' alsa.

Tenir fortuna y fer una vida miserable es com tenir alas y revolcarse en el fanch.

Quan l' afany de fer carrera fa oblidar la dignitat, la carrera que 's fa es pitjor que la d' un caball que 's desboca.

Tant quan més lluny té un home la dignitat, més sovint se la trepitxa.

Hi ha homes que ja poden anar sols, pero n' hi ha que deurían anar acompanyats sempre d' un guardia-civil.

La suor del treball aixuga la miseria.

Tant digne es l' ofici de drapaire, com el del sabi que conquista l' ayre.

Quan un gandul corra, ja fa rato que ha fet tart.

Els recorts de las bonas accions son ratos de primavera en la tardor de la vida.

Quan una dòna jova t' explica un assumpto plorant, has d' escoltar ab tanta atenció com si t' demanessin quartos.

Indiferencia per la cultura, inclinació cap al mal.

Pels pobres, l' estat matrimonial es una diversió plena de sustos.

Si'l diable, per enganyar millor, sap simular devoció, quan veyém que algú está resant hem de sapiguer si es ó no diable.

En la foscor de la nit se fan nusos que no 's poden desfer en la claror del día.

Quan neixém, tots som aptes pera tirar per salvatjes y uns s'escapen de serne y altres no.

Mentres no ressucitin las mares ¿per qué creure en miracles si com aquest no n'hi ha cap de tant sublim y necessari?

DE LA BARCELONA QUE DESAPAREIX (Apunte de *A. Cardunets*)

Pati d'una antiga casa senyorial.

Bona acció feta á disgust, flor sense aroma.

No hi ha res tant divertit com veurer treballar un gandul quan creu que no 'l veuhen.

La Lley no pot fer cap cárrech á la pobresa; la pobresa pot fer molts cárrechs á les lleys.

Hi ha homes que 's casan ab l'intenció de formar un niu y 'ls resulta una cova.

Té més mérit no deixarse enganyar per un pillo que enganyar á deu tontos.

DEU ELS CRÍA... (per *Picarol*)

—Ha vist el «davantal» del «Brusi»?... Es magnífich!
—Y cá, home... Per magnífich el «pitet» de «La Veu»!

Els sabis, per fer una bona acció tardan molt en posarse d'acort; els criminals, per ferne una de dolenta s'hi posen desseguida.

Ser esclau, pot tindre disculpa; no cercar la llibertat, nó.

En moltes casas la falta de cultura es la gota contínua d'aygua que va foradant el bloch de la felicitat doméstica.

Tant digne de respecte es qui porta corona com quil'ha feta.

Tothom se creu fer las cosas justas com ab balansas, pero lo cert es que hi ha moltes personas que las tenen molt desafinadas.

RAMÓN MASSIP

A MONTANYA (per *Mariano Foix*)

— Vina, prenda; aném á ciutat, que tú no hi estàs bé entre bestias.

REFLEXIONS PROSAICAS

Cada vegada que 's casa un amich,
jo 'm dich:
¿Y tú, quan te casas?
Ets jove, no tens cap mal,
(com no sigui estar malalt
el ser tan magre.)

Téns edat suficient;
no s'hi oposa cap parent;
téns casa parada.

Téns cor y téns sentiment,
y tot lo altre.

Per tenir, fins téns xicota
fresca y guapota,
que fa per tú—potsé un xich massa.—
Si fins n'estás enamorat,
¿qué fas parat?

¿Qué vols, qué't falta?
En els teus ratos d'idealisme
no has escrit versos, bons ó dolents,
cantant ab vibrants accents
el matrimoni y la pau de casa?

Segons tu mateix has dit,
¿no t'has fós per sé 'l marit

de la dona estimada,
més que per ferla company de nit
per veure en sa falda un nen petit,
rós y aixirit,
que 't digui *papa*?

Donchs si tot aixó és vritat,
¿cóm és que encara no t'has casat?
A hont és l'obstacle?
¿No 't decideixes, potsé,
perque no sabs ¡miserable!
si la que vols te convé;
si la que 't convé t'agrada,
y si la que 't plau avuy
te plaurá sempre com ara?

Ab aquestas reflexions
mancadas de poètics fons
y de gramática,
enfonzo 'l meu pensament
sempre que un amich se casa;
y sempre acabo dihent:
Sobres aixó del casament...
¡tombém de planal

PEP LLAUNÉ

L'HERVA (*)

De GABRIELE D'ANNUNZIO

Herva que'l peu trepitja, oh humil criatura
de la misera terra, tu qui naixes
per tots els llocs, en tennes fils i en faixes,
i entre la gleba i entre l'obertura,

i viva sempre esperes la futura
primavera en els hòrrids gels, t'abaixes
al pas de les remades, i renaixes,
per sempre viva après de la pastura,

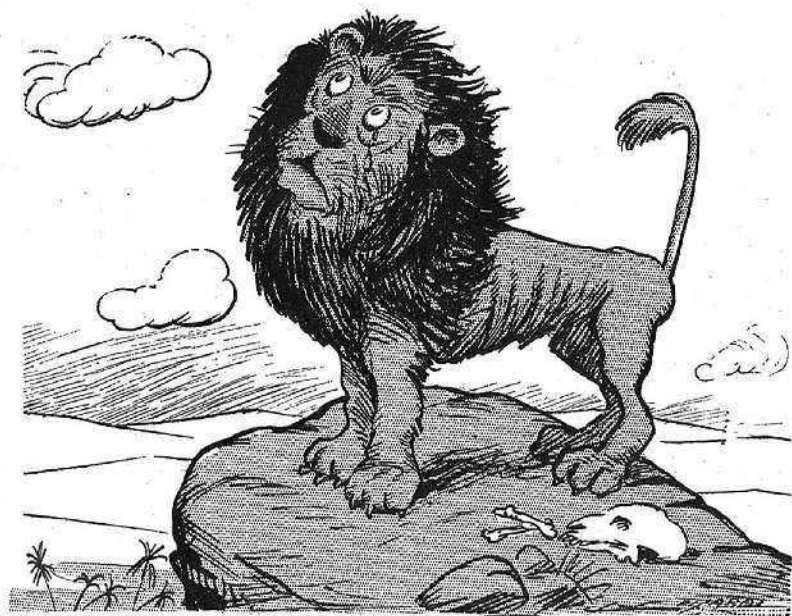
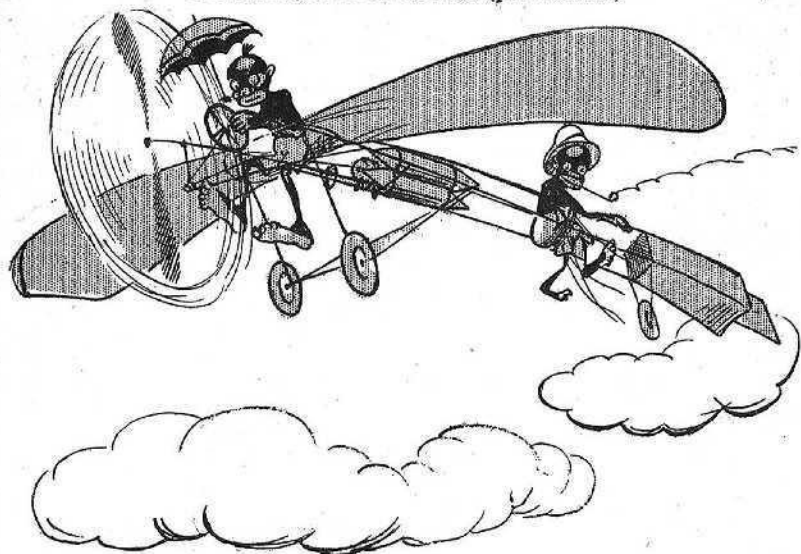
hera immortal, oh, tu, qui'l peu t'ofèn,
jo soc d'un home qui engendrà en el món
sement com ta llevar tenàs i suau;

i res pod destruhí aquella sement...
—L'Anima pensa en un abim profund
ont hi germina l'hera humil en pau.

JOSEPH THARRATS, trad.

(*) D'un llibre en preparació.

DESVENTAJAS DE LA CIENCIA (per *Picarol*)

—Infelis de mí!... Ara sí, que se m' acaba 'l menjar cassa!...

NA CATELINA

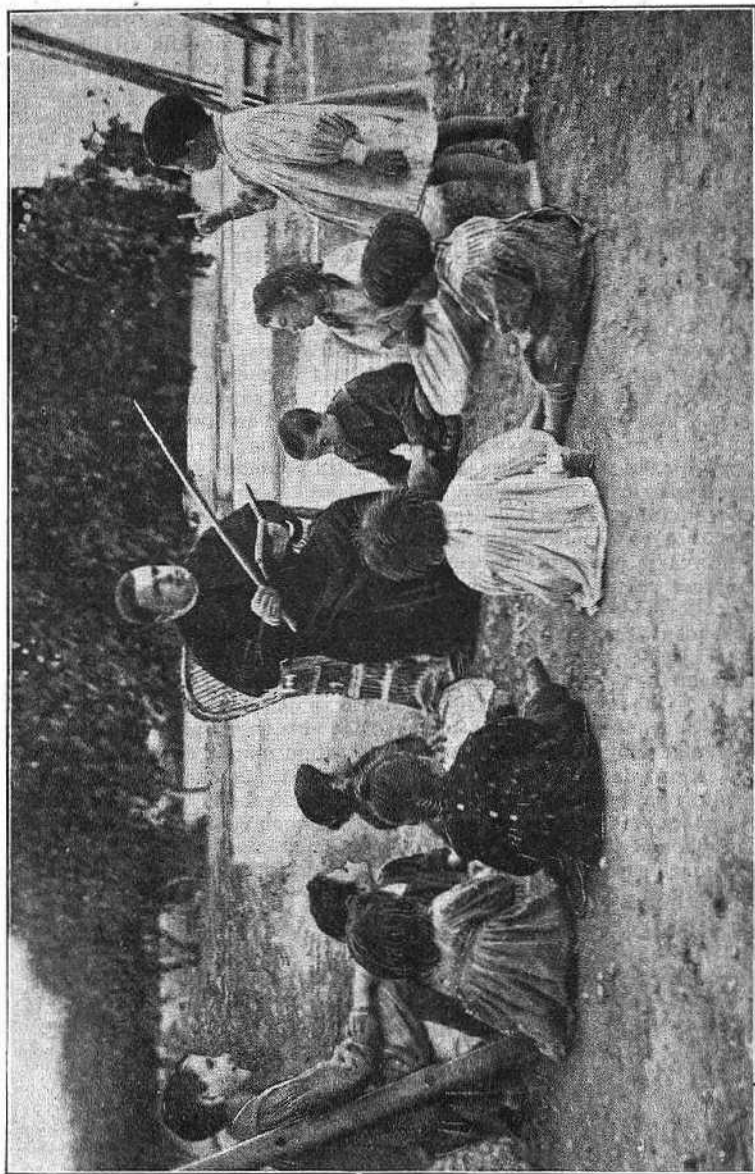
(PAISATGE MALLORQUÍ). — FRAGMENT DE NOVELA.

Se crià a la montanya, entre penyals i alzines. Sos pares tenien arrendada la Cova, un clòs de terra qui apenes els dava pera viure, arreconat entre cingleres, al cor de la serra. Descalça, la crinera a l'aire, la faldellina feta un penjoi, mostrant la cama nua i colrada de sol, saltava com un boc, de roca en roca. Fins dues hores a l'entorn del seu cau, no hi havia altra casa. Na Catelina, en mig d'aquella soletat immensa, va créixer com una selvatge. No sabia que hi hagués al món més persones que sos pares, el germanet petit i un porqueret de set anys, llogat a la vila pera cuidar la pobra guarda de godins qui espellucaven els aglans de l'alzinar i eren engreixats pera vendre a son temps. Les nits, en aquelles altures, tenien una pau infinita. Fins aquella ànima d'infant primitiu ne sentia, vagament, el silenci eloqüentíssim. Havia après a conèixer els estels; i moltes vesprades, ajeguda sobre el pedrís de la carrera, cantussejant, la seua mirada se perdia en la volta serena, i anava seguint el vol imperceptible de les constel·lacions, o la carrera sèns fi de les nebuloses. L'orajol nocturn li acariciava blanchament els cabells qui li tapaven el front, cabells d'una rossor d'estopa, rauls i aspres com la llana d'una toïssa.

La lluna, sobre tot, tenia pera ella un gran encant. No hi veia sols l'apariencia vulgar d'una cara rodona, com la d'un pastor jovençà. Hi veia una amiga esperada, una confident sense paraules. No podia, per falta d'amigues, ballar an aquella claror blanquíssima la dansa d'infants que solen ballar les criatures a la vila, en mig del carrer o sobre l'era. Però sentia la llum d'aquell astre penetrar-li les carns d'un esperit nou, voltar-la d'una ona de voluptat incompresa encara. Fins una nit, na Catelina, per l'impuls d'una temptació extranya, qu'ella no podia entendre, se despullà sobre una roca, i exposant aquella nuditat impúbera al raig fervent de la lluna, s'hi rabejà com dins un bany de delícia mai sentida. La claror era un gran bes sobre la rosor d'aquelles formes de poncellatge; i dreta sobre el penyal, destacant-se damunt aquell cel de nit placidíssima, la nina semblava un Eros dominant el món. Per primera volta, aquell vespre assaborí l'inefable gust de les coses pecaminoses; perquè, obscurament, comprenia qu'aquell acte era quelcom de prohibit, i hi trobava la sensació delitosa del pecat i de la condemnaació.

Desd'aquell dia fou una altra. I quan, un matí, va trobar sobre el seu llenzol la mostra purpúria de la seua feminitat, no sentí cap alarma. Per instint, comprengué aquell misteri que mai li havien anunciat. Les galtes se li enrogiren, però no de pudorosa inquietut, sinó de vanitosa emoció. Era donal i després, am quin pler anava seguint l'eclosió d'aquella pubertat pressentida! Sota la cotilla, els pits li anaven cresquent, desbordaven. Un capvespre, aixecant els braços pera atenyer una branca de figuera un poc alta, sentí qu'un pit li sortia de la seua estretor; i aixecant, pera enfonyar-lo altre cop, el mocador de flocadura, aquella popa sapada, rodona, vermellosa, sana, li rebotà entre els dits com un aucellet, i mostrà la seua pell obscura, vellutada com un préssec, incertament venosa com un marbre.

Li semblava que tot el seu còs bullia d'un foc nou. Muntava dins ella la sava d'una primavera ardorosa. Com que sentís, dins les arteries, la

— ¡Cóm! ¿no sabs quants déus hi ha?... Un tot-poderós, criador de totes las cosas...
— Ey!... Menos del meu germanet petit, que se 'i cria la marc.

pujada de la sang revolta, i sobre la pell la florida d'una vegetació. Tota una nit, mig febrosa, plena d'insomni, amb els ulls badats sobre la fosca, ont entreveia no sé quins fantasmes indecisos i quimèrics, s'extasià morbosament en la comprovació d'aquells signes de novella vitalitat; i les séues mans vagaren, acariciantes, impúdiques, casi violadores, damunt el secret de la séua carn bullenta, qui tenia sed de begudes ignorades.

Poc temps després, sos pares deixaren la Cova i tornaren a la vila. La jovençana començà aleshores una vida nova. La feina del camp la va absorbir tota. De bon matí, ja partia amb els séus, dins el carro tirat per una mula vella, cap al troç de terra que tenien arrendat una hora lluny del poble. D'hivern, les matinades eren crudels per tot extrem, i na Cateлина, abans de botar del llit, assaboria un moment la delícia de tapar-se tota am la pesada vàneva, i recullir en la calor deixada tota la nit en aquell jas p'el séu còs de verge ardent, un reconfort pera la diada sencera. D'estiu, els jornals eren aiximateix ben sobrats. La plana s'extenia roenta, desde el peu de la serra fins a la mar. Les garbes moltonejaven per tots vents, am rossor de cabelleres rústegues. I la jova, amb els riços voleiant, sota el gran capell de palmes, les enagües vermelles arremangades per endavant, fins al genoll; el peu núu, el còs en camisola blanca, espitrel·lada i descobrint, a l'atzar dels moviments, l'ombra de la carn bruna entre els dos pits, deixava per un moment la feina, se redressava sobre la terra, alçava la testa suorosa, i am la vista perduda en les llunyaries del camp, somniosa, contemplava, contemplava l'etern no sé què de les joven-tuts, o, millor, sentia la delitosa pèrdua de tota sensació, s'incorporava a la natura, esdevenia una cosa, una branca d'aquelles figueres qui brollaven sava lletosa p'els esborancs de la soca massa plena, o una d'aquelles espigues rosses qui acotaven el cap sota el pes dels grans atapaïts, presentalles de tot un món. Ella, la pobra, no era digna de fruir les grans aparicions, aquelles Verges de blau mantell qui, en el clar de les selves mares, sobten a les jovençanes escullides, i els parlen am veu maternal, trasmetent-les el secret profètic i fent-les esdevenir les iniciadores de futures i noves adoracions. Però sentia pujar del solc remogut i de la terra banyada per les plujes una bavor de vida qu'els altres no perceben, una emanació fecondant i vigorosa, el perfum mateix de l'amor. Els braços caiguts, la vista fita, immòbil, un defalliment extrany la prenía; el cor li batejava sorollosament; la mirada se li enterbolia, les galtes perdien les colors, els llavis esdevenien terrosos; tremolava de cap a peus, com a sacsejada per un vent misteriós; i al moment de caure com un plom, retuda per aquell esperit qui se li infiltrava dins el séu, un gran estremiment la desvetllava.

GABRIEL ALOMAR

Taula alfabética d' escriptors

	Págs.		Págs.
Aguileta.—Estirabot . . .	106	Colomer y Fors (P.).—Desem-	
Albert (Emili).—Pensaments .	145	bre	30
Aldavert (Pere).—Llengua mu-		— Empordanesa	75
da may fou batuda	171	Colomina (J. V.).—Anant a llo-	
Alemaný (Xavier).—Mala ff .	98	gar tartana	166
Alemaný y Borrás (Joan B.)		Coma (Abelard).—Refrans ado-	
A una dòna hermosa	182	bats	148
Alemaný y Borrás (Josep) *.	155	Cortiella (Felip).—Homenatge.	185
Alomar (Gabriel).—Na Cate-		Cucurulla (D.).—Maig	16
lina	190		
Andrés (Vicens).—Per què no		Diví Pañella (Antoni).—Gra-	
sóch esperantista	62	menut	87
Aree (Joaquím M.).—Ana-		Don Ton.—Epigrama	91
creòntica	36		
Artís (Josep).—Vida plena .	57	Espatèch.—Las botinas . . .	81
Artís Balaguer (A.).—Us anyo-			
ro vehinas	90	Ferré y Roig (Josep).—Clam.	74
Aulés (Eduard).—Cada hu per		Ferrer Gibert (Pere).—Tardo-	
ahont l' enfla	168	ral	44
		Ferrer y Busqué (J.).—Epígra-	
Barbany (Josep).—El mérit y		mas	150
l' etzar (Faula)	133	Fra Noi.—Juny	18
Barceló y Bou (Ll.).—Quadret.	125	Franqueza y Comas (Ramón).—	
Bisdomini (J.).—Dispenseu .	74	La Covadonga Catalana . .	92
Bonafé (Matías).—Una com n'			
hi ha moltes	108	Ganxó.—Novembre	28
Bonavía (Salvador).—Juliol .	20	Gavires (J. F.).—Cantarellas .	120
Boy (Santiago).—Baixant tras-		Giol (Martí).—Febrer	10
tos	38	Guanyabéns (E.).—El brí d'	
Burgas (J.).—Cansó de nano .	151	herba	116
		Gumá (C.).—Amorosa (?) . . .	140
Calderer Morales (A.).—A una			
celestina panteista	115	Homedes Mundo (R.).—La pa-	
Castellet y Pont (J. M.).—Ele-		rella enamorada	136
gía	176		
Coca y Collado (Emili).—La		Iglesias (Ignaci).—Pastoral .	148
vergonyosa	79		

	Págs.		Págs.
Jespus (Jeph de).—Agost . . .	22	Puig Cassanyas (J.).—La mare .	103
— Obras de Misericordia . . .	121	Rahola (Carles).—Divagació .	153
Jobico —Recordansa . . .	41	Rahola (Frederich).— Paisatge	
Julia Pous (A.).—Engruna . .	61	de tardor	180
Just y Pastor (E.).—Adoració .	170	Rahola (Victor).—*** . . .	151
Llauné (Pep).—Setembre . . .	24	Ramón y Vidales (Ramón).—	
— Reflexions prosaicas . . .	188	L' enderroch del castell . . .	64
Llimoner (A.).—Mars . . .	12	Redondo (Joan).—Tardes . . .	80
Maco .—Cara y creu	183	Revoltós (Martí).—Janer . . .	8
Malagarriga (Joan).—¿Perqué		— Conflicte (Petit monólech). .	88
me l' has negat	155	Riera Batlle (Dolors).—A un	
March (A.).—El cas de 'n Pla-		sabi	120
nells	70	Roig (Quim).—Fent vida . . .	67
Marinel-lo (M.).—El plor de la		Rusiñol (Santiago).—Port Ta-	
paret	165	rascó	156
Mas y Jornet (Claudi).—L' etern		Salvador (Lluís G.).—Quina	
neguit del mar	44	broma!	142
Masallera (Miquel).—Acudit .	150	Singlot (Antón del).—Octubre .	26
Massip (Ramón).—Pensaments	184	Staramsa (J.).—Exemplar raro .	38
Matrás (A. S.).—Abril	14	Tarragó y Romeu (M) Epis-	
— L' agulla	107	tolari a Mefistófil	112
Máxim —A una enamorada . .	92	Tarrida (V.) Cantars	176
Mont (Dolors).—No 's pot dir		Tharrats (Joseph).—L' herba .	188
blat...	72	Tomás Salvany (Joan).—Bom-	
Moret de Gràcia (J.).—Epígra-		bollas	97
ma	178	Ubach y Vinyeta (Francesch).—	
Noël (Manel).—Passatemps . .	178	Per la patria	183
Novellas de Molins (Jaume).—		Urrecha (Frederich).—El pre-	
Primaveral	51	sent	129
Noy de la Sòrt.—A ca 'l libre-		Vidal (Plàcit).—Una monja .	101
ter	161	Vidal (Romuald).—Similia si-	
Oliva Bridgman (J.).—L' estatua .	57	milibus	47
Olives (Francesch).—Sonets . .	68	Vidal y Jumbert (J.).—Cansó	
Pamonicas (R.).—A un amic . .	164	popular árabe	118
Pegadella (Telesforo).—Las ho-		Vila Riera (J.).—El cant del	
ras	124	llaurador	53
Peret del Café.—Malestruch . .	111	Vilaret (E.) - Piula	178
Pi Fani (E.) —Compte saldat . .	55	Vives y Borrell (J.).—Recorts	
Pit (A.).—Semblansas tranvia-		del meu poble	154
rias	54	Wifret .—Crònica	32
— Semblansas	126	Zengotita (Xavier de).—Brindis .	43
Plana y Dorca (J.).—Impressió			
ciudadana	111		

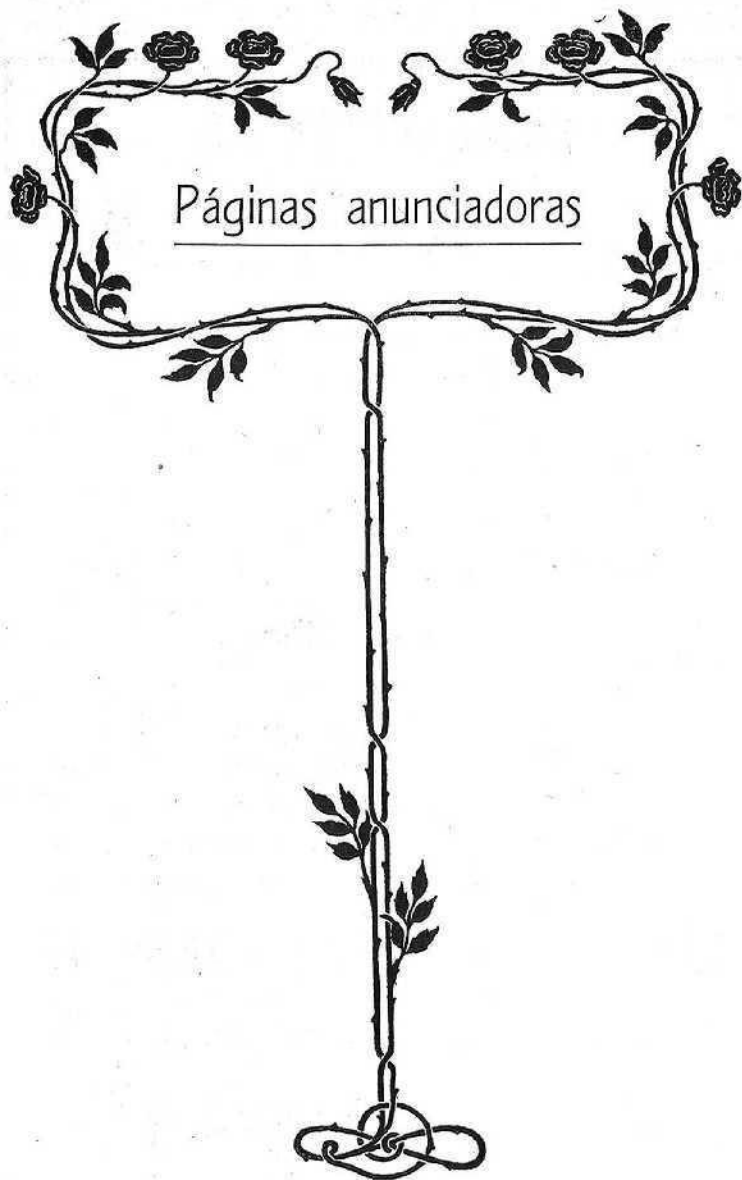
Taula alfabètica d' artistes

	Pàgs.		Pàgs.
Alegret (L.).—Sortint de l' ay- gua.	60	Cuchy.—Alcamerino de la «Be- lla».	182
— Art y economia	66	— Brindis internacional	148
— Pacifista.	96	— ¡Vaya un piropo!	164
Apa.—Cuberta.	0	Esler (A.).—Efectes de la reac- ció	117
— Avant portada.	8	Fernández (Frederich).—De coll-de-dama.	149
— Portada.	5	— Llissó de doctrina.	191
— Vinyeta darrera portada	6	Foix (Mariano).—Fent tractes.	69
— Profecia del any 1910	7	— ¡Vatúia l' alal!	74
— Refrans de Primavera. 45 y 68		— Després dels fets vandàlics	90
— De aquells dies.	125	— Pel juliol, ni dona ni revo- lució.	107
— Arri poch ó molt.	161	— De las trágicas jornadas	118
Balasch (F.).—L' alegría de las eras	118	— Un temperament.	119
Balasch (Mateu).—Presumida	157	— Condió sine qua non.	187
Bon.—Resposta merecudá.	143	— El planta-pins.	175
Brunet.—Episodis nacionals	87	— A montanya	187
— Entrega de vara.	94	Giné (V.).—Un xisto de 'n Bo- navia.	142
— Orientacions artísticas.	106	J. C.—Orla.	165
Buil (V.).—Víctimas del úkase gubernamental.	182	Jou.—Angelets del día.	79
Cabriny (J.).—Mala fi (ilustra- cions).	98 y 101	Juliana (J.).—Italia pintoresca.	84
Capuz.—Els Mesos (ilustra- cions). 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20 22, 24, 26, 28 y 30		Junyent (O.).—Diplomàtics al Marroch.	62
Cardunets (A.).—De la Barce- lona que desapareix.	185	— Peregrinas á Lourdes	76 y 77
Casanovas (E.).—Companyns ín- tims.	19	Junyent (S.).—¡Pobra model!	139
Costa (R.).—Bar Resturant.	42	Llamp.—Víctimas de l'Ossorio	70
— Ecos estrangers.	98		

	Págs.		Págs.
Llamp.—Barcelona á la vista . . .	71	Picarol.—Taula d' artistes.	
— Pel cas es igual.	119	(Peude plana)	196
— Refrá ilustrat	162	Pinós (J.).—Torradet y bó!	108
— Declaració á la moda	168		
Mas (F.).—Els hípichs.	128	Raquel.—La mare-pedás. . . .	50
Marqués (J. M. ^a).—El terme		Reiam.—Compte rodó.	35
mitj es lo prudent.	169	— A ca 'n Pren y Fuig	35
Mestres(Apeles).—Vegetarisme		— L' ase de 'n Mora.	41
162, 163 y 164		— Planys d' un jugador	48
Miró (R.).—Vinyetas. 58, 59, 114 y	136	Risques.—Eficacia y comoditat	56
Molinas (R.)—Brutta faccia. . .	109	Robert.—Una ratera improvisa-	
		sada	39
Pahissa (Jaume).—Poesiasense		Ros.—L' esperomania	52
versos	89	— Darwinejant	110
Pellicer (Carles).—Colorayna . .	134	Rusiñol (Santiago).—Paisatjes	
Picarol.—Els Mesos (Caricatu-		Mallorquins	147
ras). 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21,			
23, 25, 27, 29 y 31		Sancho.—Pláticas siderals. . . .	73
— Crónica (Capsalera)	32	— El termómetro de <i>La Lliga</i>	129
— Comentantuncambi de vara. . .	43	— L' inviet Mencheta.	141
— Vinyetas. 51, 88, 97, 115,		— Petició justa.	155
146, 171, 178, 181, 188, 184 y	188	Sardá (F.) La diumengera . . .	40
— La lley de inercia	55	— Obras de Misericordia (Ilus-	
— <i>Por la patria</i>	65	tració).	121 y 123
— Ecce Municipal.	75	Sayol.—A Badalona (Fotogra-	
— La veritat sortint del pou . . .	85	ñas)	131
— Entre maletas	102	Serra (Enrich).—Italia pinto-	
— Detectivant	120	resca	87
— Dignitat industrial	124	— Pels voltants de Roma. . . .	172
— ¡Vá bola!	127	Serra (Víctor).—La penetra-	
— Cosas que tornan.	145	ció.	108
— Al concurs de natació	150		
— «Esto matará aquello...» . . .	160	Tito.—Planys d' un marit . . .	104
— ¿Secretari ó recader?	166	— Els caminants de la terra . .	138
— En Palaudarias á montanya	179		
— Déu els cría	186	Urgell (M.).—Porqueyrola sen-	
— Desventatjas de la Ciencia. . .	189	timental.	54
— Fi (vinyeta).	192		
— Taula d' escriptors. (Capsa-		Valls (J.).—Tardes (Ilustració).	80
lera).	193	Vázquez (Carles).—Costúms	
— Id. Id. (Peu de plana)	194	salamanquinas.	82
— Taula d' artistes (Capsa-		— Drama de familia	83
lera).	195		

GRABATS de Vda. de PERE BONET

Páginas anunciadoras

Qui no anuncia, no ven

Aforisme mercantil

MÁQUINES SANTASUSANA

Carrer del Carme, núm. 40

CANTONADA AL CARRER D' EN DOU
(avans Carme, 34)

BARCELONA

MÁQUINES DE COSIR per families y
per industries — MÁQUINES de fer mitja
manuals — INSTALACIÓ de fàbriques de
gènere de punt — BICICLETES superiors
«B. S. A.» — «Humbert» — «Select» —
«Fénix». Accessoris, Fanals, Gomes, etc.
FONÓGRAFOS ab plaques y ab corrons.
Gran assortit de Cant y Música — APA-
RELLS DE DUTXES pera recreo y
————— medicinals —————

VENDA Á PLASSOS Y AL COMPTAT

DEMANEU CATÁLECHS Y PREUS

SANTASUSANA

CARME, 40 - BARCELONA

CANTONADA AL CARRER D' EN DOU
(avans Carme, 34)

Respectable Públich:

*D' acord la ciencia
y el poble,*

*han
proclamat*

Rey dels Cafés

al torrefacte de

"LA ESTRELLA"

HE DIT

Unich punt de venda.

á Barcelona:

CARME, núm. 1

(Davant de Bellhem)

Trajes hechos á medida. . . . De 14 á 75 ptas.
Id. id. id. para niño. De 2'50 á 22 id.

Fachada Hospital, 127, BARCELONA
ESQUINA SAN GERÓNIMO, 2

RELOJERÍA DEL OBRERO

DE

≡ JOSÉ RIBAS ≡

Arco del Teatro, 1 bis - BARCELONA

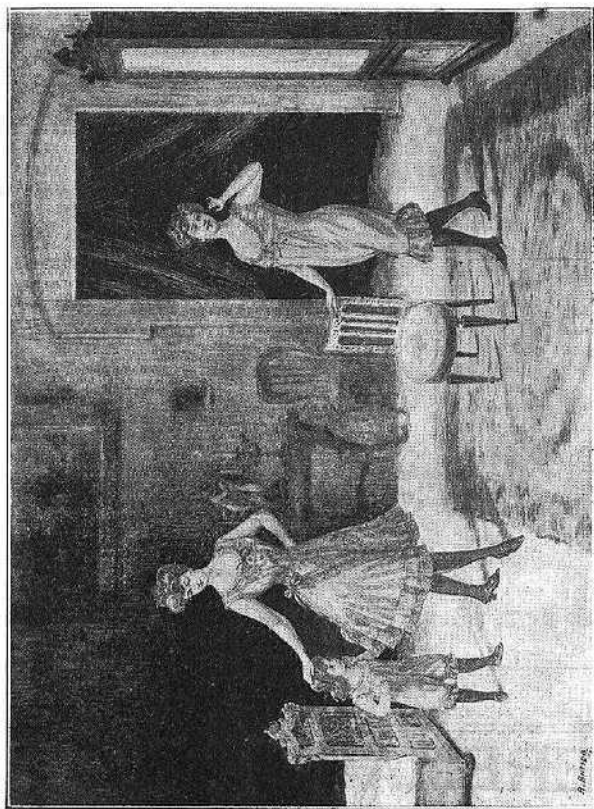
Se componen, venden y cambian relojes
asegurando las composturas y ventas
por dos años

También se pavonan relojes en negro y azul por
medio de la electricidad, para mayor duración,
á precios reducidos

ARCO DEL TEATRO, 1 bis; cerca de la Rambla

NOTA. — La Casa no cobra las composturas de los relojes de
pared hasta los 8 días después de colocados, para así probar lo
bien que se trabaja y la seguridad que tiene en las composturas.

EQUIPOS DE NOVIA

ANTONIO ROSICH Y COMP.^a

— Pelayo, 56 - BARCELONA —

SOMBREROS DEL PAÍS Y EXTRANJEROS

SOMBRERERÍA

Gasol

PELAYO, 38 y HOSPITAL, 38.—BARCELONA

GORRAS DE TODAS FORMAS

Elisabets, 3 y 7

*

Notariado, 10

PEREMARCH Y CISA

CRISTALERÍA * APARATOS Y ACCESORIOS
PARA ALUMBRADO PROPIOS PARA HOJALA-
— TEROS, LAMPISTAS Y ELECTRICISTAS —

Tallers, 68 bis, BARCELONA

GRAN FÀBRICA DE TAULAS DE BILLAR

VDA. Y FILLAS
DE A. AMORÓS.

*Aquell que vulgui
jugà á billar
ab la destresa
dels professors,
demani sempre
pera jugar
la excelent Taula
marca AMORÓS.
Ben nivellada,
ben resistant,
ferma, macissa,
fixa, elegant,
de treball sòlit
y consistent,
la nostra taula
té un èxit gran.
Per xó 'ns plau, ara,
fer observar,
en benefici
dels jugadòs,
que tota taula
té de portar
l'acreditada
marca AMORÓS.*

Exportació á provincias y Ultramar.

Se envien catàlechs gratis

DE SPAIN CONDE DEL ASALTO 26.
FÀBRICA: BLASCO GARY 53. BARCELONA.

BAZAR DE LA UNIÓN

Carrer de la Unió, n.º 3.-BARCELONA

Efectes de escriptori, Tarjetas postals, Impressions
ràpides, Sobres, Facturas, Talonaris, Recordatoris,
Relleus, Etiquetas, Tarjetas de visita, Llibres ratllats.

Avans de comprar visiteu primer el

BAZAR DE LA UNIÓN

Carrer de la Unió, núm. 3

BARCELONA

Tallers de Fotograbat

DE LA

V.^{da} de Pere Bonet

Aribau, 7 y 9 - interior

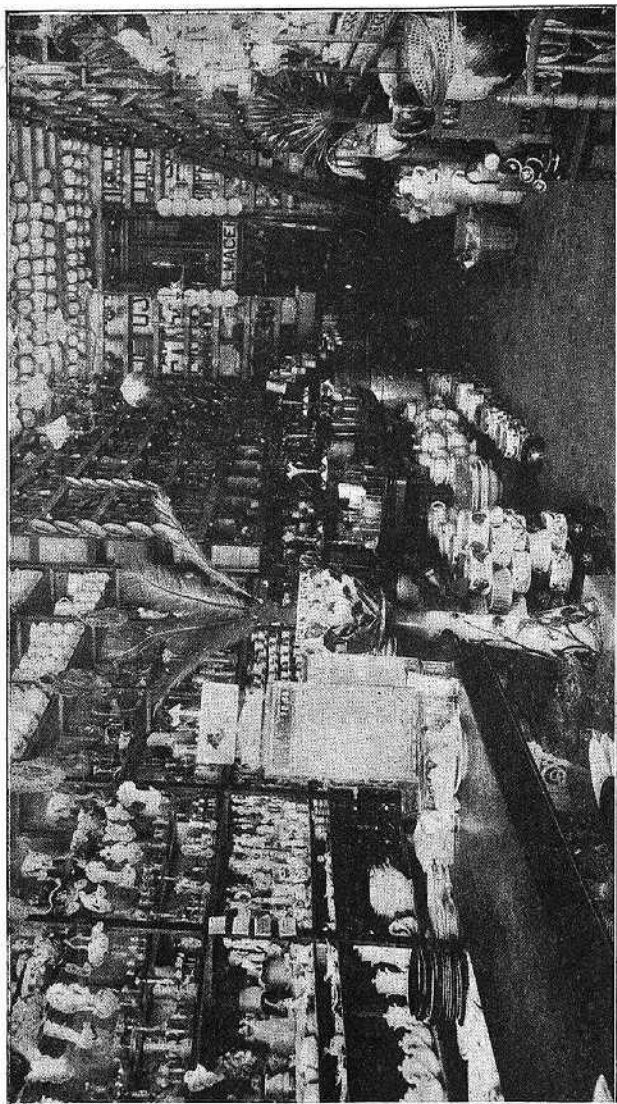
Cromotipia, Tricomía, Estereotipia

Aquets tallers están montats á la
altura dels millors del estranger.

* JOSÉ FÁBREGAS MORAGAS *

* * * Grandes Almacenes de loza, cristal, porcelana, etc. * * *

* * * Inmenso surtido en objetos propios para regalos * * *

Ronda de San Antonio, 74 - BARCELONA - Teléfono, 1264

Preu: UNA pesseta